

TANTERV MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓVAL

MAGYAR MINT ANYANYELV

Szakiskolai és szakközépiskolai képzés

Kétnyelvű szakközépiskolai képzés a
Muravidék nemzetiségileg vegyesen lakott
területén

Kétnyelvű szakiskolát kiegészítő
szakközépiskolai képzés a Muravidék
nemzetiségileg vegyesen lakott területén

TANTERV MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓVAL

A TANTÁRGY NEVE: magyar mint anyanyelv

Szakközépiskolai képzés (484 óra)

Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai képzés (268 óra)

KÉSZÍTETTE A TANTÁRGYI TANTERVI BIZOTTSÁG:

Készítették a magyar tantervi bizottság magyar anyanyelvi csoportjának a tagjai:

dr. Péter Gaál, Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru - *Maribori Egyetem Bölcsészettudományi Kara*;

Laura Horvat, Dvojezična srednja šola Lendava- *Kétnyelvű Középiskola, Lendva*;

Mária Pisnjak, Zavod Republike Slovenije za šolstvo - *Szlovén Köztársaság Oktatási Intézete*;

dr. Jutka Rudaš, Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru - *Maribori Egyetem Bölcsészettudományi Kara*;

Sibila Sabo, Dvojezična srednja šola Lendava- *Kétnyelvű Középiskola, Lendva*;

Elizabeta Tóth, Zavod Republike Slovenije za šolstvo - *Szlovén Köztársaság Oktatási Intézete*.

A MAGYAR SZÖVEG NYELVI LEKTORA: dr. Anna Kollath

GRAFIKAI TERVEZÉS: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

KIADJA A: Nevelésügyi és Oktatási Minisztérium és az SZK Oktatási Intézete

A NEVELÉSÜGYI ÉS OKTATÁSI MINISZTERIUM RÉSZÉRŐL: dr. Vinko Logaj

AZ SZK OKTATÁSI INTÉZETE RÉSZÉRŐL: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

ONLINE KIADÁS

https://eportal.mss.edus.si/msswww/datoteke/katalogi_znanja/2026/kz-dp-magyar-mint-anyanyelv-ssi-dv-pti-dv.pdf

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](https://cobiss.si)-ID [260160771](https://cobiss.si)

ISBN 978-961-03-1374-8 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje je na svoji 211. seji, dne 18. 4. 2025, določil Katalog znanj Magyar mint anyanyelv za izobraževalne programe srednjega strokovnega in poklicno-tehniškega izobraževanja za izvajanje na narodno mešanem območju Prekmurja.

Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje se je na svoji 211. seji, dne 18. 4. 2025, seznanil z didaktičnimi priporočili h Katalogu znanj Magyar mint anyanyelv za izobraževalne programe srednjega strokovnega in poklicno-tehniškega izobraževanja za izvajanje na narodno mešanem območju Prekmurja.

NEVEZD MEG! – NE ADD EL! – ÍGY ADD TOVÁBB!

A képzési programok megújítása a kulcsfontosságú programdokumentumok (az óvodai, az általános és a középiskolai tantervek) korszerűsítésével.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

Financira
Evropska unija
NextGenerationEU

HOGYAN IGAZODJAK EL?

TIPIKUS OLDALAK

Az egyes témák tartalmi keret vagy más tantárgyspecifikus elv szerinti szerveződés alapján jöttek létre. A témák tehát olyan – a tantárgy céljain alapuló – témakörök, készség- vagy képességterületek, didaktikai egységek, konceptusok, amelyeket a tanulás folyamatában a diákoknál szeretnénk fejleszteni, illetve kiépíteni.

A téma típusa:
Kötelező
Választható

A téma leírása – keretet
adva a céloknak –
kiemeli a legfontosabb
ismérveket.

A téma kiegészítő magyarázata
tartalmazhatja a téma
konceptióját, iránymutatásokat
és/vagy utasításokat
adhat a téma tartalmára,
típusára, bontására, címére,
időtartamára, tevékenységeire,
a tevékenységek
végrehajtására, az oktatási
segédeszközökre, illetve más,
a téma szempontjából fontos
dologra vonatkozóan.

A TÉMA CÍME

KÖTELEZŐ

A TÉMA LEÍRÁSA

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullacum alisi quidell igendam, in repta dolupta volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaioem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi ilisqui ipidel escim reprat.

A TÉMA KIEGÉSZÍTŐ MAGYARÁZATA

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exceseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes derspemd moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari velent voluptu rempor a de omnimax impellu ptatiaecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspelitem lam alit re, omnis ab il mo dolupti comnihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspi dit eaquasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatia qui aperorum qui ut re perumquaeaped quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiam aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusciisita dolorum volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

A **KC** jelölés a közös célok területeinek kulcscéljait jelöli.

A sorszám a közös célokat összefoglaló táblázatra utal.

CÉLOK CSOPORTJÁNAK A CÍME

CÉLOK

A **K** betű a kötelező célokat jelöli.

A **V** a dönlt betűkkel írt választható célokat jelöli.

K: Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
V: Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat.
Estinve litatem ut adit quid qui. **KC** (2.2.2.1)

V: Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reunt et omnis nobit vero excepel in nimagnam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solos dolorum, quidit ad qui dolorerun.
K: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **KC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

- » Obisquamet faccab incium repernam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.
- » Icillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.
- » **Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
- » **Ut fuga. Nemperum fuga.**
- » Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
- » Onnim ut doluptur, quam consequ.
- » Obisquamet faccab incium repernam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.
- » Icillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.
- » Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
- » Ut fuga. Nemperum fuga.

FOGALMAK:

☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint
☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	

9 Gimnázium | matematika

Elsősorban azok a fogalmak, amelyeket a diáknak ismernie vagy értenie (és/ vagy értelemszerűen használnia) kell, de szerepelhetnek köztük ajánlott fogalmak is. A (szak)kifejezések gyűjteménye teszi teljessé az egyes témákat, és nagyban segíti a tanárt az oktatási munka megtervezésében. Tartalmazza az egyes témák szakterminológiájának elvárt ismeretét az oktatás adott szakaszában.

FORRÁS- ÉS IRODALOMJEGYZÉK FEJEZETENKÉNT

Az adott témához
felhasznált forrás- és
irodalomjegyzék.

A TÉMA CÍME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

CÉLOK CSOPORTJÁNAK A CÍME

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaboreet quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

CÉLOK CSOPORTJÁNAK A CÍME

- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

A célok csoportjához felhasznált
forrás- és irodalomjegyzék.

Külső link

HOGYAN IGAZODJAK EL?

A MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓT TARTALMAZÓ TANTERV FELÉPÍTÉSE

A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA

A tantárgy rendeltetése

Tantárgyi irányelvek

A tanár számára kötelező utasítások

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

Iránytű a módszertani útmutatóhoz

A módszertani útmutatóban való eligazodást segíti.

Általános módszertani útmutató

Valamennyi tantervben azonos, egyeztetett szöveg.

Általános ajánlások a tudás értékeléséhez

A célok és követelmények megvalósítását szolgáló, kipróbált és hatékony oktatási stratégiák vázolása, a diák aktív szerepének a hangsúlyozásával.

Tantárgy-pedagógiai útmutató

Figyelembe veszi a téma sajátosságait, a tantárgyon belüli helyét és más tantárgyakkal való kapcsolódását, valamint a diák életkori sajátosságait.

TÉMA

TÉMA

TÉMA

...

A téma címe

A téma leírása

A téma kiegészítő magyarázata

Módszertani ajánlások a témához

A megfogalmazott kritériumok a tanulás folyamatában segítik a diákok és a tanárt a megszerzett tudás minőségének a javításában (eredményességi kritériumok), valamint az értékelési kritériumok kialakításában.

CÉLOK CSOPORTJÁNAK A CÍME

CÉLOK CSOPORTJÁNAK A CÍME

...

Célok

Követelmények

Fogalmak

Módszertani ajánlások a célok csoportjához

A tudás bizonyításának ajánlott módjai

Leíró kritériumok

Az egyes célcsoportokra vonatkozóan konkrét oktatási stratégiákat, módszereket, tevékenység- és feladatmintákat, módosításokat, taneszközöket határoz meg.

Vázolja, milyen módon bizonyíthatják a diákok a tudásukat mind a tanulás, mind az értékelés során. A hangsúly nem a könnyen mérhető (pl. feladatlap), hanem a komplex tudáson van.

FORRÁS- ÉS IRODALOMJEGYZÉK FEJEZETENKÉNT

MELLÉKLETEK

TARTALOMJEGYZÉK

A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA.....	10	Könyvtárhasználat	56
A tantárgy rendeltetése	10	Internethasználat.....	58
Tantárgyi irányelvek	10	FÓKUSZBAN AZ OLVASÁS.....	59
A tanár számára kötelező utasítások	11	Ifjúsági regények	60
MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ.....	12	Bűnügyi regények	63
Iránytű a módszertani útmutatóhoz	12	Történelmi, sci-fi és fantasy regények.....	65
Általános módszertani útmutató.....	12	IRODALMI MŰNEMEK ÉS MŰFAJOK, IRODALMI	
Általános ajánlások a tudás értékeléséhez ...	14	MŰVEK ADAPTÁCIÓI.....	67
Tantárgy-pedagógiai útmutató	15	Az irodalmi művek világa, műnemek és	
TÉMÁK, CÉLOK, KÖVETELMÉNYEK	21	műfajok	69
A NYELVEK VILÁGA	22	Irodalmi szöveg(részlet)ekkel való ismerkedés	
Az ember és a nyelv(ek)	23		71
A nyelvváltozatok.....	25	Irodalmi szövegek adaptációi (színház, film,	
A nyelvrokonság és a magyar nyelv története		zene).....	74
.....	27	AZ IRODALMI MŰVELTSÉG KEZDETEI	77
KOMMUNIKÁCIÓ.....	29	Antik irodalom	79
Kommunikáció, tömegkommunikáció	30	Biblia	82
A digitális kommunikáció	32	A középkor irodalma	84
A SZÖVEG, SZÖVEGTÍPUSOK ÉS SZÖVEGFAJTÁK	34	A RENESZÁNSZTÓL A FELVILÁGOSODÁSIG	86
Szövegtani ismeretek	35	A reneszánsz és a barokk irodalma.....	88
Szövegtípusok és szövegfajták.....	37	A klasszicizmus és a felvilágosodás irodalma	91
Köznapi és közéleti szövegek.....	38	A ROMANTIKÁTÓL A REALIZMUSIG	94
FÓKUSZBAN A MUNKA VILÁGÁHOZ ÉS A		Az európai és a magyar romantika irodalma	96
SZAKTERÜLETHEZ KAPCSOLÓDÓ SZÖVEGEK	40	A klasszikus modernség irodalma, az	
A hivatalos ügyintézésben és a munka		előmodernség magyar epikája	99
világában használatos szövegtípusok	41	A 20. SZÁZAD VILÁGIRODALMA, A 20. SZÁZAD	
A szakterülethez (szakmához) kapcsolódó		ELSŐ FELÉNEK MAGYAR IRODALMA.....	102
szövegtípusok	43	A 20. század világirodalma	103
NYELVTANI ISMERETEK A GYAKORLATBAN.....	45	Klasszikus modernség a magyar irodalomban,	
Hangtani és alaktani ismeretek	46	a nyugatosok.....	106
Jelentéstani és szófajtani ismeretek	48	AZ ÚJABB KORI, A POSZTMODERN ÉS A KORTÁRS	
Mondattani ismeretek	50	MAGYAR IRODALOM	109
HELYESÍRÁS ÉS HELYESEJTÉS A GYAKORLATBAN	52	Az újabb kori és a posztmodern magyar	
Helyesírási ismeretek	53	irodalom	110
A helyesejtés	54	A kortárs magyar irodalom.....	113
KÖNYVTÁR- ÉS INTERNETHASZNÁLAT	55	A HATÁRON TÚLI MAGYAR IRODALOM	115
		A határon túli magyar irodalom	115

GYERMEKIRODALOM	117	BŰNÜGYI REGÉNYEK	127
Mesék, versek, mondókák az óvodában	117	TÖRTÉNELMI, SCI-FI ÉS FANTASY REGÉNYEK	127
FORRÁS- ÉS IRODALOMJEGYZÉK FEJEZETENKÉNT	121	IRODALMI MŰNEMEK ÉS MŰFAJOK, IRODALMI MŰVEK ADAPTÁCIÓI	128
Módszertani útmutató	121	AZ IRODALMI MŰVEK VILÁGA, MŰNEMEK ÉS MŰFAJOK	128
A NYELVEK VILÁGA	124	IRODALMI SZÖVEG(RÉSZLET)EKKEK VALÓ ISMERKEDÉS	128
AZ EMBER ÉS A NYELV(EK)	124	IRODALMI SZÖVEGEK ADAPTÁCIÓI (SZÍNHÁZ, FILM, ZENE)	128
A NYELVVÁLTOZATOK	124	AZ IRODALMI MŰVELTSÉG KEZDETEI	128
A NYELVROKONSÁG ÉS A MAGYAR NYELV TÖRTÉNETE	124	ANTIK IRODALOM	128
KOMMUNIKÁCIÓ	124	BIBLIA	129
KOMMUNIKÁCIÓ, TÖMEGKOMMUNIKÁCIÓ	124	A KÖZÉPKOR IRODALMA	129
A DIGITÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ	125	A RENESZÁNSZTÓL A FELVILÁGOSODÁSIG ..	129
A SZÖVEG, SZÖVEGTÍPUSOK ÉS SZÖVEGFAJTÁK	125	A RENESZÁNSZ ÉS A BAROKK IRODALMA	129
SZÖVEGTANI ISMERETEK	125	A KLASSZICIZMUS ÉS A FELVILÁGOSODÁS IRODALMA	129
SZÖVEGTÍPUSOK ÉS SZÖVEGFAJTÁK	125	A ROMANTIKÁTÓL A REALIZMUSIG	129
KÖZNAPI ÉS KÖZÉLETI SZÖVEGEK	125	AZ EURÓPAI ÉS A MAGYAR ROMANTIKA IRODALMA	129
FÓKUSZBAN A MUNKA VILÁGÁHOZ ÉS A SZAKTERÜLETHEZ KAPCSOLÓDÓ SZÖVEGEK	125	A KLASSZIKUS MODERNSÉG IRODALMA, AZ ELŐMODERNSÉG MAGYAR EPIKÁJA	130
A HIVATALOS ÜGYINTÉZÉSBEN ÉS A MUNKA VILÁGÁBAN HASZNÁLT SZÖVEGTÍPUSOK	125	A 20. SZÁZAD VILÁGIRODALMA, A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉNEK MAGYAR IRODALMA	130
NYELVTANI ISMERETEK A GYAKORLATBAN ..	126	A 20. SZÁZAD VILÁGIRODALMA	130
HANGTANI ÉS ALAKTANI ISMERETEK	126	KLASSZIKUS MODERNSÉG A MAGYAR IRODALOMBAN, A NYUGATOSOK	130
JELENTÉSTANI ÉS SZÓFAJTANI ISMERETEK	126	AZ ÚJABB KORI, A POSZTMODERN ÉS A KORTÁRS MAGYAR IRODALOM	130
MONDATTANI ISMERETEK	126	AZ ÚJABB KORI ÉS A POSZTMODERN MAGYAR IRODALOM	130
HELYESÍRÁS ÉS HELYESEJTÉS A GYAKORLATBAN	126	A KORTÁRS MAGYAR IRODALOM	131
HELYESÍRÁSI ISMERETEK	126	A HATÁRON TÚLI MAGYAR IRODALOM	131
KÖNYVTÁR- ÉS INTERNETHASZNÁLAT	127	A HATÁRON TÚLI MAGYAR IRODALOM	131
KÖNYVTÁRHASZNÁLAT	127	MELLÉKLETEK	132
INTERNETHASZNÁLAT	127		
FÓKUSZBAN AZ OLVASÁS	127		
IFJÚSÁGI REGÉNYEK	127		

A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA

A TANTÁRGY RENDELTETÉSE

A Muravidék nemzetiségileg vegyesen lakott területén a szlovén nyelv mellett a magyar nyelv is hivatalos nyelv, és a kétnyelvű nevelési-oktatási intézményekben nemcsak tantárgyként van jelen, hanem a tanítási nyelv szerepét is betölti. A diákok az iskolában a magyar nyelvet anyanyelvi vagy környezetnyelvi szinten tanulják, azaz a magyar mint anyanyelv tantárgyat, vagy pedig a magyar mint második nyelv tantárgyat.

A magyar mint anyanyelv a négyéves kétnyelvű (szlovén–magyar) szakközépiskolai programokban, valamint a kétnyelvű (szlovén–magyar) szakiskolai programot kiegészítő kétéves programban is alapvető közismereti tantárgy. A négyéves programokban az általános iskolai anyanyelvtanításra, míg a kétéves szakiskolai programot kiegészítő szakközépiskolai programban a hároméves szakközépiskolai programok anyanyelvtanítására épít. A tantárgy összórászáma a szakközépiskolai programokban 487 óra, a kétéves szakiskolai programot kiegészítő szakközépiskolai programokban pedig 276 óra. A magyar mint anyanyelv tantárgyat tanuló diákok a tárgyat mindkét esetben választhatják az érettségien is, kiváltva ezzel a szlovén nyelvből tett anyanyelvi érettségi vizsgát.

A tantárgynak fontos feladata a hatékony magyar nyelvű kommunikációra való felkészítés a magánélet és a közélet különböző szinterein, a továbbtanulásra, illetve a munka világára és az élethosszig tartó tanulásra való felkészítés. Különlegesen fontos szerepe van a nemzeti/nemzetiségi nyelvi és kulturális identitás megőrzésében és erősítésében.

.

TANTÁRGYI IRÁNYELVEK

A tantárgy céljai a nyelvi és irodalmi nevelés keretei közt, elsősorban a szövegekkel való munka révén valósulnak meg. A diákok művészi és nem művészi szövegeket fogadnak be és alkotnak, ezzel bővítik ismereteiket, és fejlesztik készségeiket.

A nyelvi nevelés elsődleges célja a funkcionális nyelvhasználat és a kulturált nyelvi magatartás kialakítása. A diákok a nyelvi-nyelvtani ismeretek birtokában képesek lesznek a különböző beszédhelyzetekben való megnyilvánulásra, az önálló gondolkodásra és ismeretszerzésre, valamint a véleménykifejtésre.

Az irodalmi nevelés a nyelvi-kommunikációs képességek fejlesztését jelenti, melynek célja az alapvető irodalmi műveltséggel rendelkező, az irodalom iránt érdeklődő és fogékony emberré nevelés. A diákok a tantervben szereplő irodalmi művek megismerése által erősítik magyar identitásukat, saját és más kulturális örökségek megértését és befogadását; szociális és interkulturális képességeiket. Az irodalmi művekben megjelenített kérdések aktualizálása által fejlesztik kritikai gondolkodásukat, etikai, valamint az esztétikai értékítéletüket; gazdagítják szellemi, lelki és érzelmi világukat és ezáltal társadalmilag felelős és aktív felnőttekké válnak.

Az anyanyelv biztos ismerete a hatékony tanulás és a tanulási technikák alapja, egyben a kulcskompetenciák fejlesztésének elengedhetetlen feltétele.

A tanítási-tanulási folyamat során a nyelvi és irodalmi nevelés céljai mellett, illetve azok segítségével a fenntartható fejlődést, a vállalkozói kompetenciákat, az egészséges életmódot és jóllétet, a kulturális és a digitális kompetenciákat is fejlesztjük.

A tantárgy, illetve a magyar tanítási nyelv rendkívül fontos a diákok szakmai kompetenciájának fejlesztése szempontjából, ami elsősorban a szaktantárgyakkal való korreláció lehetőségeinek felkutatását jelenti, de számos alkalom adódik a többi tantárggyal való kapcsolódásra is, ami leginkább az interdiszciplináris témakörök által valósítható meg.

Módszertani szempontból a tantárgy az aktív tanítási-tanulási formákat részesíti előnyben, a hagyományos módszerek mellett az új megoldások tanításba való beemelésére törekszik.

A TANÁR SZÁMÁRA KÖTELEZŐ UTASÍTÁSOK

Az óraszám felében a nyelvi, másik felében az irodalmi nevelés céljai valósulnak meg, ezért a tanárnak az éves munka tervezésekor ügyelnie kell arra, hogy az irodalom- és nyelvtanításra egyformán az órák 50-50%-a jusson.

Érettségire választható tantárgyról lévén szó, a tantervben előírt célok megvalósítása, illetve a követelmények elérése mind a négyéves kétnyelvű (szlovén–magyar) szakiskolai programban, mind a kétnyelvű (szlovén–magyar) szakiskolai programot kiegészítő kétéves programban kötelező.

Mivel a szakközépiskolai programokban tanuló diákoknak négy év, a szakiskolai programot kiegészítő szakközépiskolai programokban tanulóknak pedig két év áll rendelkezésre a célok megvalósítására, óriási hangsúly van a jó tervezésen, illetve a korábbiakban tanultak figyelembevételén. A szakiskolai programot kiegészítő kétéves programban a tanárnak fel kell mérnie a diákok szakiskolai programban szerzett tudását, és arra kell építenie. Ez azt jelenti a gyakorlatban, hogy a diákok megfelelő előtudása esetén az egyes célokba foglaltakat kevésbé elmélyülten kell tárgyalnia.

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

IRÁNYTŰ A MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓHOZ

Az Iránytű a módszertani útmutatóhoz, az Általános módszertani útmutató és az Általános ajánlások a tudás értékeléséhez c. részeket az Oktatási Intézet munkatársai készítették.

A tanárokat a tantervek gyakorlatban való megvalósításában módszertani útmutatók segítik, amelyek az egyes tanterveken belül több szinten is megjelennek, és – meghatározva mind az általános elveket, mind konkrét megoldásokat kínálva – ily módon kiegészítik egymást.

Az Általános módszertani útmutató és az Általános ajánlások a tudás értékeléséhez a tanári tervezés, a tanítás és a pedagógiai értékelés alapvető, minden tantárgyra vonatkozó irányelveit tartalmazzák. Összhangban vannak az Útmutató az általános és középiskolai tantervek módszertani útmutatóinak elkészítéséhez, valamint A szakiskolai és szakközépiskolai tantervek megújításának támpontjai című dokumentumokkal, és a szövegük minden tantervben megjelenik.

A tantárgy-pedagógiai útmutató a tantárgy/terület egészére vonatkozó módszertani ajánlásokat tartalmazza, vagyis azokat a módszereket és stratégiákat, amelyek különösen ajánlottak a tantárgy jellegének és specifikumainak alapján.

Az egyes tantárgyak tanterveinek központi részét a témák jelentik, amelyek célok csoportjaiból épülnek fel. A Módszertani ajánlások a témához és a Módszertani ajánlások a célok csoportjához mezők konkrét, a témára, illetve célcsoportra vonatkozó ajánlásokat tartalmaznak. Itt olvashatók a téma tárgyalásának gyakorlatban bevált, leghatékonyabb stratégiái, amelyek kiválasztása a diákok életkori sajátosságai, előzetes tudása, valamint a más tantárgyakkal való összefüggés figyelembevételével történt. Itt akár óratervezetek, tanítási forgatókönyvek is találhatóak.

A Módszertani ajánlások a célok csoportjához mezőt követő A tudás bizonyításának ajánlott módjai és a Leíró kritériumok mezőben az adott témához, illetve célcsoportához kapcsolódóan útmutató olvasható az értékeléshez (nyomon követés, ellenőrzés, osztályozás).

ÁLTALÁNOS MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

A tanár a tanterv megvalósítása, a minőségi tanulás és a diákok optimális testi-lelki fejlődése érdekében biztonságos és ösztönző tanulási környezetet igyekszik biztosítani. Ebből a célból a tanítás során olyan különféle didaktikai stratégiákat alkalmaz, amelyek magukban foglalják azokat a tanulási formákat, módszereket, technikákat, oktatási eszközöket és anyagokat, amelyek lehetővé teszik mind az aktív részvételt, mind az önálló tanulást. Ezeket mindig a tanulási célok, ill. tartalmak szándékát és jellegét, valamint az egyes diákok,

diákcsoportok vagy osztályok tanulási és egyéb, a tanulás szempontjából fontos jellemzőit figyelembe véve választja ki.

A biztonságos és támogató tanulási környezet megteremtése érdekében a tanár:

- ösztönzi a kölcsönös elfogadást, az együttműködést, az érzelmi és társas támogatást;
- serkenti az érdeklődést, ösztönzi a tanulás iránti érdeklődést és motivációt, támogatja a különböző tehetségek fejlesztését;
- a diákokat bevonja a tanulás tervezésébe;
- minőségi tanításban részesíti a diákokat, önálló tanulást szervez (egyéni, párokban, csoportokban), különböző fokú irányítás és ösztönzés mellett;
- a diákok számára lehetővé teszi a tudás és a tapasztalatok kölcsönös cseréjét, a támogatást és az együttműködést;
- felismeri és figyelembe veszi a diákok előzetes tudását, valamint a közös és egyéni tanulással, szociális, érzelmi, (inter)kulturális, testi és egyéb szükségleteikkel kapcsolatos igényeiket;
- a diákokat megfelelő tanulási kihívások elé állítja, és ösztönzi a haladásukat;
- ellenőrzi a diákok tananyagértését, ösztönzi az önálló tanulás folyamatának tudatosítását és irányítását;
- a tanítási folyamatot a folyamatos nyomon követésnek és a tudás ellenőrzésének a megállapításaihoz igazítja;
- lehetővé teszi a tudás épülését mind a tantárgyon belül, mind a tantárgyak között;
- különböző tanulási környezetekben tanít és szervez önálló tanulást (beleértve a virtuális és az osztálytermen kívüli tanulási környezeteket is), autentikus tanulási források felhasználásával, valamint releváns életproblémák és élethelyzetek megoldásával;
- a tantárgyi célok megvalósítása mellett a különböző területek (nyelv, állampolgárság, kultúra és művészet; fenntartható fejlődés; egészség és jóllét; vállalkozói kompetenciák; digitális kompetenciák) közös céljait is megvalósítja.

A tanár a tanterv céljainak és követelményeinek megvalósítása során lehetővé teszi, hogy a diákok felismerjék és megértsék:

- a tanulás értelmét, ill. célját (mit és milyen céllal fognak tanulni);
- saját tanulásuk eredményességét (hogyan és mi alapján fogják tudni, hogy sikeresek-e a tanulásban, és elérték-e a célt);
- a tanulás és tudás különböző bizonyítékainak jelentőségét;
- a visszajelzések szerepét a folyamatos haladásban és a "képes vagyok rá" érzés erősítésében;
- a társaktól való tanulás és a társaktól kapott visszajelzés fontosságát.

Az átfogó és elmélyült tudás érdekében a tanár különféle tantárgyi vagy tantárgyközi tanulási kihívásokat tervez, amelyek során a diákok aktívan kutatnak, vizsgálnak, tesztelnek, összehasonlítanak, elemeznek, érvelnek, életszerű problémákat oldanak meg, tapasztalatokat és visszajelzéseket cserélnek. Ezáltal bővítik meglévő ismereteiket, új ismereteket szereznek, fejlesztik kreativitásukat, az innovációs képességüket, a kritikus gondolkodást és egyéb transzverzális készségeiket. Ennek érdekében a tanár, ha erre mód van, projektalapú tanulást, problémaalapú tanulást, kutatásalapú tanulást, kísérleti módszert, tapasztalati tanulást és gyakorlati oktatást szervez, aminél megfelelő oktatási módszereket, segédeszközöket, anyagokat és modern digitális technológiát alkalmaz.

A tanár a belső differenciálást, az egyénre és a személyre szabott tanulást a diákok különböző képességeinek és igényeinek figyelembevételével az alábbiak módosítása által szervezi meg:

- a tanulási környezet megteremtése megfelelő didaktikai stratégiák, tanulási tevékenységek és oktatási formák kiválasztásával;
- a tanítási célok és tartalmak terjedelme, követelményszintje és összetettsége;
- a tanulási folyamat sokszínűsége és üteme;
- a tudás és a várt eredmények bizonyításának módjai.

A tanár az egyénre és a személyre szabott tanulás elvét a diákok házi feladatának tervezése során is szem előtt tartja. A házi feladat legyen átgondolt és változatos, a rendeltetése legyen egyértelmű: a tudás elmélyítését és a további tanulásra való felkészítést szolgálja.

Az egyénre és a személyre szabott tanulás a tehetséges diákok adottságainak és különleges képességeinek fejlesztése szempontjából is fontos. Még nagyobb jelentőséggel bír azonban a sajátos nevelési igényű, tanulási nehézségekkel küzdő, hátrányosabb környezetből, illetve más országokból érkező diákok fejlődése, tanulása és beilleszkedése szempontjából. A tanár az inkluzív tanítási gyakorlatban alkalmazott, egyénre szabott tanítás-tanulás során, az egyéni fejlesztési tervekben megfogalmazott módosításokat alkalmazva azonosíthatja és csökkentheti azokat a nehézségeket, amelyek a felsorolt diákcsoportok számára nehezítik az optimális tanulást, haladást és tudásszerzést.

ÁLTALÁNOS AJÁNLÁSOK A TUDÁS ÉRTÉKELÉSÉHEZ

A tudás értékelésén a diákok tudásának megállapítását értjük a teljes tanítási folyamat során, tehát mind a tudás nyomon követését, ellenőrzését (a diákok előzetes tudásának megállapítását a tanulás valamennyi szakaszában), mind az osztályozást.

Első fázisban a tanár folyamatosan figyelemmel kíséri az egyes diákok tanulását, ösztönzi őket a tanulásban, minőségi visszajelzést ad nekik, és egyúttal megfelelően módosítja saját tanítását. A tanítási folyamat során először aktiválja és megállapítja a diákok előzetes ismereteit, és ezeket az információkat felhasználja a tanítás további tervezésében. A tanítás során folyamatosan ellenőrzi az egyes diákok haladását a célok és követelmények megvalósításában, figyelemmel kíséri és megállapítja az előrehaladásukat. Ebben a fázisban még nem osztályozza a diákok tudását, hanem a megállapítások alapján megfelelően módosítja a tanítási folyamatot, és olyan tevékenységeket végez, amelyek támogatják és ösztönzik a tanulást (pl. további feladatokat készít a tudás elmélyítéséhez, az egyes diákok vagy diákcsoportok képességei és igényei alapján módosítja a tervezett tevékenységeket és feladatokat).

A tanár a tanítás és tanulás minőségének a növelése érdekében:

- szisztematikusan, folyamatosan és tervezetten információkat gyűjt arra vonatkozóan, hogy az egyes diákok hogyan érik el a tanulási célokat, és hogyan tesznek eleget a követelményeknek;
- megállapítja és serkenti a sokszínű tudást – nemcsak az ismeretszerzést, hanem a készség- és kompetenciafejlesztést is, továbbá nyomon követi és ösztönzi az attitűdök fejlődését;
- a diákokat különböző taxonómiai szintű célok elérésére és a tudás különböző követelményszinten való bizonyítására ösztönzi;
- serkenti a tudás alkalmazását a problémamegoldás, a következtetés, az elemzés, az értékelés, az érvelés során;

- a diákok előrehaladásának és eredményeinek megállapítására fókuszál, tudatosítva, hogy a hiányosságok és a hibák valójában a további tanulás lehetőségét jelentik;
- megállapítja és elemzi a diákok tananyagértését, kiküszöböli a nem értés és a rossz értelmezések okait;
- az egyes diákokat bevonja a tanulási célokról és a sikerkritériumokról való gondolkodásba, ami alapján értékelhetik saját (önértékelés) és társaik (társértékelés) tanulási teljesítményét;
- minden diáknak hiteles, megbízható visszajelzést nyújt, amely magában foglalja a további tanulásra vonatkozó javaslatokat is.

Az első fázis tevékenységeit (a tudás nyomon követése és ellenőrzése) a második fázis követi, amikor a tanár osztályozza a diákok tudását. Ezt olyan módon végzi el, amely minden diák számára lehetővé teszi a tudása legoptimálisabb bizonyítását. Ennek érdekében olyan értékelési módokat választ, amelyekkel a diákok a tanulási folyamat során már megismerkedtek. Figyelembe veszi az egyes diákok tanulási és egyéb igényeit, és szükség esetén megfelelő módosításokat biztosít a számukra.

A tanár csak azt a tudást értékelheti osztályzattal, amelyet a tanterv követelményei előírnak, ami azt jelenti, hogy nem osztályozható a tanterv valamennyi célja, hanem csak azok, amelyekhez követelmények is tartoznak. A tanár nem értékelheti a diákok attitűdjeit, álláspontját, értékeit, szokásait, szociális és érzelmi készségeit stb., annak ellenére hogy azok szerepelnek a tantervi célok között, és szisztematikusan fejleszti, valamint az első fázisban nyomon is követi a megvalósulásukat.

A tantárgyi követelmények és a sikerkritériumok alapján a tanár (a többi tanárral együttműködve) elkészíti az értékelési és a leíró kritériumokat, majd azokat megfelelő módon bemutatja a diákoknak. Amennyiben a diákok az első fázisban megértik és alkalmazzák a sikerkritériumokat, könnyebben értelmezik az értékelési kritériumokat is. A tanár a követelmények teljesítésére vonatkozó, az értékelési és leíró kritériumokon alapuló megállapításokat osztályzat formájában fejezi ki. A tanár változatos módon teszi lehetővé a diákok tudásának (ismeretek, készségek) a valamennyi taxonómiai szinten történő bizonyítását. Ennek érdekében a szóbeli feleletek és írásbeli tudásfelmérők mellett különböző, a diákok tudását bizonyító (írásbeli, képzőművészeti, technikai, gyakorlati és egyéb tantárgyspecifikus) produktumokat és (szóbeli, mozgásos, művészi, kísérletező, gyakorlati, multimédiás, demonstráló, előadások és egyéb tantárgyspecifikus) tevékenységeket is osztályoz.

TANTÁRGY-PEDAGÓGIAI ÚTMUTATÓ

A magyar mint anyanyelv tanítása

A tantervben nyelvi és irodalmi témák találhatók. Minden témához tartozik egy témaleírás, esetenként annak kiegészítő magyarázata, valamint módszertani ajánlások a témához. Az egyes nyelvi és irodalmi témák ún. célok csoportjaiból állnak. A célok csoportjai tartalmazzák a tantárgyi célokat és követelményeket (amelyekben beépülten fellelhetők az ún. közös célok is), továbbá a célok csoportjához kapcsolódó fogalmakat, a módszertani ajánlásokat, a tudás bizonyításának módjait, valamint az értékelési kritériumokat, azaz az értékelés javasolt módjait/formáit. A minimális követelmények kövér betűvel, míg a választhatóság dőlt betűvel lett jelölve. A választható témák tárgyalása, vagy a választható célok és követelmények elérése nem kötelező, illetve csak bizonyos szakközépiskolai programokban javasolt (így pl. a Gyermekirodalom az óvodai nevelés programban).

Minden témánál, illetve a célok csoportjánál szerepel a tárgyalásra javasolt óraszám is. Ezek az óraszámok mindig informatív jellegűek.

A modern oktatás célja a minőségi, tartós és hasznos tudás megszerzése. Az tanításban meghatározó a tantárgyköziség, valamint projektalapú, problémamegoldó, felfedeztető stb. munkaformák alkalmazása. A tanítási folyamat minden résztvevője közötti együttműködés, a tantárgyak közötti és belső összefüggések kialakítása lehetővé teszi az összefüggő és holisztikus tudás fejlesztését. Az együttműködést elősegítő munkaformák jelentősen hozzájárulnak a résztvevők közötti kapcsolatok minőségének a növeléséhez, és jobb bekapcsolásukhoz a tanítási-tanulási folyamatba, illetve erősebb motivációjukhoz, a megfelelő minőségű és biztosabb tudáshoz, a magasabb szintű gondolkodási készségek fejlődéséhez, különös figyelmet fordítva a kritikai gondolkodásra. Az ilyen oktatás középpontjában a diák és a tanulási folyamat áll, figyelembe véve a diák személyiségét, előzetes tudását, érdeklődését, tanulótípusát, stílusát és értékeit, így fontos szerepet játszik az élethosszig tartó tanulás készségeinek a fejlesztésében.

Szakmai kompetenciák fejlesztése

A középfokú oktatás célja, hogy felkészítse a diákot az önálló felnőtt életre, a munka világában való boldogulásra. Ahhoz, hogy a diák képes legyen helytállni a munkaerőpiacon, jól teljesíteni a szakterületén (szakmájában), valamint adott esetben alkalmazkodni és versenyképesnek maradni a gyorsan változó világban, elengedhetetlen a megfelelő szakmai kompetenciák birtoklása, amelyeket a magyaróra keretében is fejleszteni kell.

A szakmai kompetencia fejlesztése a magyarórán többféleképpen is megvalósulhat. A diák különböző típusú szakszövegekkel találkozik, és fejleszti szövegértési és szövegalkotási készségét: képes megérteni és értelmezni a szakszövegeket, valamint a kommunikációs célnak megfelelő szakszövegek alkotására hagyományos és digitális formában. Képes a szakszöveg lényegének összefoglalására, aktualizálására. Képes az információ megszerzésére különböző forrásokból, képes az ismeretszerzésre és a tudás megosztására, pl.: kooperatív tanulás, tapasztalati tanulás, tananyagközi integrációval járó projektmunka stb. révén.

Fontos, hogy a diák a magyarórán is találkozzon az általa látogatott szakközépiskolai képzési program leggyakrabban előforduló szövegtípusaival, azaz magyar nyelvű szakszövegekkel. A tanárnak arra kell ösztönöznie a diákot, hogy magabiztosan használja nyelvtudását a mindennapi és szakmai helyzetekben egyaránt.

Tantárgyközi együttműködés

A szakmai kompetencia fejlesztése szempontjából hasznos a tantárgyak közötti és interdiszciplináris együttműködés kialakítása a szakmai tantárgyakat tanító tanárokkal. A magyartanár a tanítási-tanulási folyamat minden fázisban együttműködhet a szakmai tantárgyakat tanító tanárokkal, az oktatási folyamat tervezésétől annak megvalósításáig: a tanulási célok meghatározásában, tananyagok kidolgozásában, munkamódszerek és munkaformák tervezésében, a fejlődés nyomon követésében, a tudás ellenőrzésében és értékelésében, valamint az oktatási folyamat értékelésében. Az ilyen típusú együttműködés leggyakrabban a tananyagok kidolgozásában és a munkamódszerek tervezésében jelentkezik, ahol a szakmai tantárgyat oktató kolléga leggyakrabban tanácsadóként működik együtt a nyelvtanárral.

A tanítási-tanulási folyamat tervezése

Kulcsfontosságú a tanítási-tanulási folyamat megfelelő megtervezése a tanár részéről, ami az oktatás lebonyolításán túl magában foglalja az eredmények és a fejlődés folyamatos nyomon követését, valamint a tudás ellenőrzését és értékelését is. A tanár a megfelelő támogató stratégiák, differenciált tevékenységek és tananyagok alkalmazásával tervezi meg az oktatást, amelyek segítik a tantárgyi célok elérését.

A tanítási-tanulási folyamat tervezésekor a következőket kell végiggondolni:

1. **A tanulási célok meghatározása**
2. **A módszerek és munkaformák kiválasztása**
3. **A tananyagok előkészítése** (kiválasztása, megalkotása, a megfelelő célhoz igazítása...)
4. **Az előrehaladás követésének módjai** (pl.: rendszeres visszajelzések, a feladatok és gyakorlatok nyomon követése, tudásellenőrzés, beszélgetés)
5. **A tudás ellenőrzésének és értékelésének módjai** (írásbeli tesztek, dolgozatok, szóbeli válaszok, gyakorlati feladatok, projektfeladatok, önértékelés stb.)
6. **Az értékelés** (A tanulási folyamat értékelése kulcsfontosságú lépés a tanítás hatékonysága szempontjából) Ez magában foglalja mind a tanárok, mind a diákok visszajelzéseit, valamint a tanult eredmények elemzését, illetve szükség esetén a tanulási folyamatok megfelelő módosítását.

A tanár tanítási-tanulási folyamat egészében folyamatosan értékeli saját munkáját, és szükség esetén megfelelő módon módosítja, frissíti és javítja azt.

A szakközépiskolai programokba, illetve a szakiskolai képzést kiegészítő kétéves programba iratkozó diákok előismerete, érdeklődése és tanulási motivációja sok esetben nagyon különböző, így a tanításuk is nagy kihívást jelent a tanár számára. A tanárnak az éves munka tervezésekor figyelembe kell vennie a diákcsoport képességeit és érdeklődését, valamint a képzési program sajátosságait. Önállóan kell megválasztania a (kötelező és választható) célok sorrendjét, a nyelvi és irodalmi nevelés témáit, a témákra és célcsoportokra vonatkozó didaktikai ajánlásokat követve. Szükség esetén differenciálnia kell, és egyénre kell szabnia a tanítást (pl. különböző nehézségi szintek tervezésével csoportmunka esetén). Fontos, hogy reális elvárásokat támasszon a diákok teljesítményével szemben.

A tanításnak diákközpontúnak kell lennie, ami a diák erősségeire és érdeklődési körére épít, de tisztában van tanulási hiányosságaival is és a tanulás akadályaiival is. Az aktív tanulási formáknak kell dominálniuk, lehetővé téve a diák számára, hogy a neki legmegfelelőbb módon tanuljon, és mind a négy készségterületét fejlessze. A diákközpontú oktatás lehetővé teszi a diák számára, hogy aktívan vegyen részt a munkában, és felelősséget vállaljon saját tanulásáért, valamint figyelembe veszi a diákok közötti különbségeket, és a tanulási tevékenységek differenciálásával és egyénre szabásával minden diák számára azonos tanulási tapasztalatot biztosít.

Tanulási stratégiák és munkaformák

Fontos, hogy a diákközpontú tanítási-tanulási folyamatba a tanár minél több különböző tanulási stratégiát iktasson be. Ezek jó ismerete segíti a diákokat a tanulási céljai elérésében, optimalizálja a tanulás szervezését és

időbeli beosztását. A tanulási stratégiákat a tanár tervszerűen integrálja az oktatásba. Magyarázza el a stratégia szerepét, és konkrét feladatokból vagy kontextusból induljon ki. A stratégiáknak változatosnak kell lenniük, és különböző gondolkodási folyamatokat kell ösztönözniük. A tanár bátran alkalmazzon bonyolultabb gondolkodási folyamatokat igénylő tanulási stratégiákat is, mint például az összehasonlítás, összegzés, kiemelés, kulcsinformációk keresése, példák említése, interakcióban való részvétel stb. A tanulási stratégiák kiválasztása a diákok kommunikációs képességeitől, szükségleteitől is függ.

Az olvasás a tantermi munka során az egyik legalapvetőbb tevékenység és a tanulási képesség alapfeltétele. Fontos a diákokat arra ösztönözni, hogy minél többet olvassanak, illetve az, hogy különböző típusú szövegeket olvassanak. A tanárnak a különböző szövegtípusok aktív és problémaorientált megismerésére kell törekednie, a diák szövegértési és szövegalkotási készségeinek fejlesztésére. Ehhez hatékony olvasásértési és szövegalkotási stratégiákat kell választania.

A tanárnak a megfelelő digitális eszközöket, online nyelvi útmutatókat és különféle jó minőségű nyomtatott és digitális forrásokat is integrálnia kell a tanítási-tanulási folyamatba. Az IKT és az online nyelvi technológiák használata új minőséget hozhat a tanulásba, ha azokat megfelelő módon, pl. magasabb rendű gondolkodási folyamatok fejlesztésére használjuk.

A megfelelő munkaformák kiválasztása is gondos megfontolást igényel. Az egyéni, páros, csoportos és kooperatív tanulás választása egyaránt fontos lehet. A kooperatív módszer egy olyan oktatási megközelítés, amelyben a diákok kölcsönösen segítik egymást, kommunikálnak, és tanulnak egymástól, hogy közös tanulási célokat érjenek el. Fontos alkalmazni a magyarórán, mert ösztönzi a diákokat az aktív részvételre és a tanulási folyamatba való nagyobb bekapcsolódásra, javítja a megértést, fejleszti a kommunikációs készségeket, ösztönzi a kritikus gondolkodást, erősíti a szociális készségeket, és növeli a motivációt. Felkészíti a diákokat a való életre, mivel az együttműködési, kommunikációs és csapatmunkával kapcsolatos készségek kulcsfontosságúak a mindennapi és a szakmai életben való boldoguláshoz.

Differenciálás és individualizálás

A diákok különböző nyelvi és kulturális háttérrel, különböző képességekkel és eltérő motivációval rendelkeznek. A tanítás differenciálása elsősorban a tanítási folyamat megszervezését jelenti, amellyel a tanár az egyes diákok szükségleteihez és képességeihez igazodik, míg az individualizálás elsősorban didaktikai elv, amely figyelembe veszi a diák tulajdonságait és képességeit, hogy mindenki számára lehetővé tegye az optimális fejlődést minden területen. Az individualizálási folyamatban először fontos felismerni a diákok különböző adottságait, majd lehetővé tenni számukra, hogy saját érdeklődésük és erősségeik szerint haladjanak.

A differenciált oktatás alapelveinek alkalmazásával a tanárok rendszeresen és következetesen reagálhatnak a diákok közötti különbségekre, miközben figyelembe veszik az oktatási program céljainak a megvalósítását. A differenciálás tanulóközpontú oktatást jelent, mivel azon alapul, hogy nem minden diák éli meg ugyanúgy a tanulást.

A tanítást különböző módokon differenciálhatjuk és/vagy individualizálhatjuk:

- » a tartalom változtatásával: például szövegek olvasása különböző nehézségi szinteken, vagy vizuális segédanyagokkal kiegészítve, illetve különböző nehézségi szinteknek megfelelő feladatok alkalmazásával,

- » a munkaforma változtatásával: például önálló munka, párban végzett, csoportos munka stb.,
- » az ellenőrzés módjának változtatásával: például a tudás bemutatása történhet szóban vagy írásban,
- » az oktatási környezet változtatásával: pozitív osztálytermi légkör, hatékony osztálytermi kommunikáció, folyamatosan elérhető források és egyéb anyagok.

A tanár az oktatási folyamat minden részét figyelembe veszi a tervezés során, és ennek megfelelően változtatja a munkamódszereket és tevékenységeket, amelyek a diákot aktív részvételre ösztönzik. Minél jobban ismerjük a diákokat és a közöttük lévő különbségeket, annál jobban igazíthatjuk a tanítási folyamatot az igényeikhez és képességeikhez.

Biztonságos és támogató tanulási környezet

A tanárnak arra kell törekednie, hogy az erőszakmentesség és az együttműködés kultúrájával olyan támogató és biztonságos tanulási környezetet biztosítson, amely lehetővé teszi a kihívások elfogadását, a személyes vélemények kifejezését, valamint alternatív megoldások keresését. Ez jelentősen hozzájárul ahhoz, hogy a diákok elsajátítsák a kritikai gondolkodást.

A tanórákon olyan légkört kell biztosítani, hogy a diákok bátran nyilvánuljanak meg. A cél és egyben az eredményes munka feltétele: egymás személyiségének elfogadása, a másfajta vélemény és ízlés tiszteletben tartása. A tanár úgy tervezze az osztálytermi munkát, hogy a diákok beszéljenek és legyenek tevékenyek, ő pedig csak irányítsa munkájukat, lássa el őket tanácsokkal. A diákok csak abban az esetben tanulnak meg megfigyelni, összehasonlítani, rendszerezni, ha maguk rendszeresen végeznek ilyen jellegű tevékenységeket.

A tanárnak úgy kell megszerveznie a tanulási környezetet, hogy az megfeleljen a tanulók közös és különböző igényeinek. Minden diáknak, a tanulási nehézségekkel küzdőknek és a tehetségeseknek is biztonságban, elfogadva és tiszteletben kell éreznie magát az osztályteremben. A tanórák tervezésénél a tanárnak ezért figyelembe kell vennie a diákok sokféleségét, pl.: előzetes tudásukat, kognitív képességeiket, szociális és érzelmi kompetenciáikat, érdeklődésüket stb.

A diák számára világos és érthető munkastruktúra biztosítása, az együttműködés megfelelő formáinak megválasztása minden szinten (diák-diák és tanuló-tanár), valamint a segítség és a szükséges támogatás forrásainak biztosítása.

Fontos, hogy a tanár tisztában legyen azzal, hogy a tanulási környezet (azaz a fizikai, szociális és didaktikai tanulási környezet) szervezése és a diákok kommunikációjának módja már befolyásolhatja a tanulási motivációjukat (ez különösen a motivációs szempontból kihívást jelentő tanulók esetében kulcsfontosságú). A tanulási motiváció is javul, ha a diákok kompetensnek érzik magukat a tőlük elvárt feladatok elvégzésére, és ha kitartóbbak a tanulásban, ha képesek azt irányítani (pl. a tevékenységek megválasztása révén), értelmet adni neki, és ha közben pozitív érzelmeket élnek át. A tanárnak ezért gondoskodnia kell arról, hogy a tanulási tevékenységek jól meghatározottak legyenek, és világos célokat és érthető utasításokat tartalmazzanak, amelyeken a diák dolgozhat. A tanulási folyamat során a tanárnak folyamatosan figyelemmel kell kísérnie, hogy a diák hogyan teljesíti a tanulási célokat és normákat, illetve hol tart a folyamatban. Megfigyelései alapján a diák megértéséhez kell igazítani a témák tempóját és módját, bátorítani kell őt arra, hogy reflektáljon az önmagában és másokban rejlő erősségekre, és lehetővé kell tennie számára, hogy előre meghatározott (leíró) kritériumok alapján értékelje tanulási eredményeit

Tanulás az osztálytermen kívüli környezetben

A nyelvtanulás szerves része az osztálytermen kívüli környezetben való nyelvhasználat, amely a diákoknak lehetőséget ad arra, hogy megszilárdítsák vagy továbbfejlesszék a tudásukat, készségeiket és képességeiket valós, változatos élethelyzetekben. Emellett a diákok önálló tanulási stratégiákat alakítanak ki, erősítve önállóságukat, és ezzel a saját tanulási folyamatuk és megszerzett tudásuk iránti felelősségvállalást. Különösen ajánljuk a szakmai kirándulásokat Magyarországra vagy a Kárpát-medence magyarlakta területeire, a magyar kulturális programokon való részvételt, kiállítások, nevezetességek, múzeumok, galériák meglátogatását, könyvek, folyóiratok és képregények olvasását, magyar nyelvű zene és podcastok hallgatását, a nemzetközi csereprogramokban és projektekben való részvételt.

A tudás ellenőrzése és értékelése

A magyar mint anyanyelv tantárgy esetében az értékelés a tantervben meghatározott célok és követelmények alapján történik, és megfelel a hivatalos szabályozásnak. Az írásbeli, szóbeli vagy más típusú értékelés lehetővé teszi a megszerzett tudás, ismeretek és készségek ellenőrzését.

A tanulást elősegítő és támogató ellenőrzést, az értékelés módszereit, valamint tevékenységeit is célszerű az éves tervben gondosan megtervezni és a tanítás körülményeihez igazítani. A jó tudásellenőrzés holisztikus, folyamatos, támogatja a tanulást, ösztönzi a diákot a célok elérésére, összhangban van a modern pedagógiai elvekkel, és elég változatos, hogy a diák különféle teljesítményeit mérhesse.

Az ellenőrzés és értékelés lehet szóbeli és írásbeli. Lehetőleg a tanítási gyakorlatnak megfelelően alkalmazzuk, a szóbeliség és az írásbeliség arányának megfelelően.

A diákokkal a tanév elején közölni kell, mit és hogyan értékelünk, és ismertetni kell velük az egyes osztályzatok kritériumait is.

A tudás felmérése és értékelése a formatív értékelés szempontjai alapján történjen. Rendkívül fontos, hogy a tanár a teljes tanítási-tanulási folyamat során, folyamatosan adjon visszajelzést a diákok haladásáról, az erősségeikről és a nehézséget okozó területekről is. A diákok számára fontos olyan feltételeket biztosítani, hogy ők maguk is aktívan és felelősségteljesen részt vehessenek a tudás értékelésében...

Az ellenőrzés legyen rendszeres, és az értékelés előtt mindig kerüljön sor ellenőrzésre. Fontos, hogy a tanár az ellenőrzést a rendeltetésének megfelelően használja, tehát arra, hogy felmérje a diák haladását, mintsem arra, hogy így jusson osztályzathoz.

Az ellenőrzés legyen sokoldalú, és terjedjen ki a négy alapkészségre (hallott szöveg értése, beszédképesség, olvasott szöveg értése, írásképesség), a szókincs, valamint a funkcionális nyelvhasználat vizsgálatára.

Az osztályozás mellett javasolt, hogy a tanár megjegyzéseket fűzzön a dolgozathoz vagy a szóbeli felelethez. Az ilyenfajta szöveges értékelés lehetővé teszi az osztályzat mögött rejlő tudás és hiányosságok pontosabb megvilágítását, a diáknak iránymutatásként szolgál a további munkához, hiányosságok esetén megfelelő tanulási tanáccsal látja el.

TÉMÁK, CÉLOK, KÖVETELMÉNYEK

A NYELVEK VILÁGA

KÖTELEZŐ

A TÉMA LEÍRÁSA

A nyelv és a társadalom szorosan kapcsolódnak egymáshoz. A diáknak a nyelvre, mint egy folyamatosan változó rendszerre kell tekintenie, amely leképezi a társadalmi viszonyokat, és ebből kifolyólag folyton megújulni kényszerül. Felismeri, hogy a nyelvi változások az adott társadalom kultúrájának, történelmének, értékeinek és identitásának a hordozói, valamint azt, hogy az anyanyelv ismerete tartja össze a nyelvközösséget, közvetíti annak tudását, és segíti átörökíteni hagyományait.

A téma keretében a diák bővíti a szlovén nyelvterületen előforduló nyelvek helyzetével és státuszával kapcsolatos ismereteit, elsősorban a magyar nyelvre vonatkozó tudását. A nyelvváltozatokról tanulva megérti, hogy a különböző társadalmi csoportok (pl. nemek, életkorok, etnikumok, társadalmi osztályok) eltérő nyelvi formákat használhatnak, amelyek különböző státuszokat, szerepeket és kapcsolatokat takarnak, valamint azt is, hogy a nyelv használatát gyakran befolyásolja az aktuális kontextus, pl. a formális és informális helyzetek.

A diák már korábbról tudja, hogy a magyar nyelv nem mutat hasonlóságot a Kárpát-medencében és Európában beszélt más nyelvekkel. A téma keretében elmélyíti a nyelvtörténeti, illetve a nyelvrokonsággal kapcsolatos ismereteit. Megvizsgálja a magyar nyelv eredetét, és számba veszi történetének főbb állomásait. Ez segíti, megérteni a szókincs változásának okait, az indoeurópai nyelvektől való különbözőség okait. A téma által megismerkedik a legfontosabb magyar nyelvm emlékekkel.

A TÉMA KIEGÉSZÍTŐ MAGYARÁZATA

A téma céljai az alábbi három célcsoportban valósulnak meg:

- » Ember és nyelv
- » A nyelvváltozatok
- » Nyelvrokonság és a magyar nyelv története

A témával a diák az általános iskolai, illetve adott esetben a szakiskolai évek során már megismerkedett, ezért fontos, hogy a tanár felmérje előzetes tudását, és a tanítási-tanulási folyamatot ahhoz igazítsa.

A négyéves szakközépiskolai programban a téma tárgyalása teljes egészében kötelező.

A szakiskolai képzést kiegészítő kétéves programban a szakiskolai programban (is) szereplő tartalmak kevésbé részletes tárgyalása javasolt.

Jelen tanterv keretében a téma szorosan kapcsolódik az irodalmi témák nyelvemlékekkel és a nyelvújítással foglalkozó részéhez, valamint a nyelvi témák közül a Kommunikáció, valamint A szöveg, szövegtípusok és szövegfajták részéhez.

A téma, illetve egyes részeinek (célok csoportjainak) tárgyalása nincs évfolyamhoz kötve, és a célok csoportjainak sorrendje is választható.

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A TÉMÁHOZ

A tanár a diák előzetes ismereteit különböző módon mérje fel (pl. beszélgetés a témáról, különböző feladatok és online alkalmazások használata). A témához kapcsolódóan digitális tananyagot is bemutatathat. A téma feldolgozásához különböző szakirodalmat ajánljon fel. A téma feldolgozásához, gyakorlásához, valamint ellenőrzéséhez használjon különböző digitális eszközöket és alkalmazásokat.

Lehetőségeihez mérten próbáljon meg differenciálni, illetve vegye figyelembe a diák érdeklődési körét. A diákokat mindvégig ösztönözze a problémamegoldásra és a témáról való kritikus gondolkodásra.

AZ EMBER ÉS A NYELV(EK)

CÉLOK

A diák:

K: tudatosítsa, hogy minden nyelv (jel)rendszer, és ismerje meg a társadalomban betöltött szerepét;

K: legyen tisztában a nyelvek közötti hasonlóságokkal és különbségekkel, hasonlítsa össze a magyar, a szlovén, valamint az általa tanult idegen nyelvek rendszereit és kifejezőeszközeit;

KC (1.1.3.1 | 1.1.3.2)

K: ismerje meg a Szlovéniában használatos nyelvek helyzetét és státuszát;

K: értse meg a magyar nyelv helyzetét Magyarországon, valamint a többi határon túli közösségben, ismerje a magyarnak mint anyanyelvnek, mint környezetnyelvnek és mint idegen nyelvnek a helyét, szerepét a mindennapi kommunikációban;

V: ismerje a kétnyelvűség különböző típusait.

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» érti, hogy minden nyelv egy-egy jelrendszer;

» érti az általa tanult nyelvek közti hasonlóságokat és különbségeket; ^{KC} (1.1.3.2)

» ismeri a nyelvek helyzetét és státuszát Szlovéniában;

» ismeri a magyar nyelv helyzetét Magyarországon, valamint *a határon túli magyar közösségekben*;

» megkülönbözteti a magyarnak mint anyanyelvnek, mint környezetnyelvnek és mint idegen nyelvnek a helyét, szerepét a mindennapi kommunikációban.

FOGALMAK

- jel ◦ jelrendszer ◦ nyelvi jel ◦ sztenderd nyelvváltozat ◦ regionális köznyelv ◦ irodalmi nyelv ◦ köznyelv
- nemzeti nyelv ◦ anyanyelv/első nyelv ◦ második nyelv/környezetnyelv ◦ kétnyelvűség ◦ kettősnyelvűség
- kevertnyelvűség

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Beszélgetés a nyelv szerepéről. Kooperatív tananyag-feldolgozás, a témához kapcsolódó szövegek egyéni feldolgozása irányított kérdésekkel. Internetes/könyvtári kutatómunka a nyelv eredetével kapcsolatos elméletekhez kapcsolódóan, a forrásanyagok alapján kooperatív vita kialakítása. A magyar és a szlovén nyelv összehasonlítása páros munkával (pl. hangsúly, szórend). Tanulói beszámolók (pl. nemzeti kisebbségekről, kétnyelvűségről).

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

Pl. A diák beszámolót készít a tanár által kijelölt, illetve egyénileg választott témakörben előre meghatározott szempontok alapján.

A NYELVVÁLTOZATOK

CÉLOK

A diák:

K: ismerje meg a nyelv különböző változatait, és ezáltal gazdagítsa szókincsét;

K: legyen képes a beszédhelyzetnek megfelelő nyelvváltozat kiválasztására és megfelelő használatára;

K: tudatosítsa nyelvjárása jellemzőit, mutasson rá az abból eredő nyelvi másságokra;

K: ismerkedjen meg a saját szakterületéhez, illetve szakmájához tartozó nyelvváltozattal, törekedjen annak igényes használatára.

KC (1.1.2.2)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» ismeri a nyelv különböző változatait;

» meg tudja állapítani rövidebb szövegről, melyik nyelvváltozathoz tartozik;

» képes a beszédhelyzetnek megfelelő nyelvváltozatot kiválasztani és használni;

» ismeri a saját szakterületéhez, illetve szakmájához tartozó nyelvváltozatot, és azt megfelelően használja. **KC** (1.1.2.2)

FOGALMAK

◦ irodalmi nyelv ◦ köznyelv ◦ területi és társadalmi nyelvváltozat ◦ nyelvjárás, ◦ diáknyelv ◦ szaknyelv

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Kooperatív tananyag-feldolgozás és tanári magyarázat. Különböző kódválasztást igénylő kommunikációs szituációk megoldása. Vita a nyelvjárások életéről, szerepükről a nyelvhasználatban. A helyi nyelvjárás jellemzőinek gyűjtése. A diáknyelv vizsgálata és összevetése a szlovén diáknyelvvél. A szakterület nyelvezetének vizsgálata és gyakorlati alkalmazása. A témához kapcsolódó szakirodalom ajánlása.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

Pl.

A diák a beszédhelyzetnek megfelelő nyelvváltozatot használ szóban és írásban; nyelvjárási gyűjtést végez; összegyűjti az általa leggyakrabban használt diáknyelvi szavakat; gyűjtést végez a saját szakterületén/szakmájában leggyakrabban előforduló szavakból.

A NYELVROKONSÁG ÉS A MAGYAR NYELV TÖRTÉNETE

CÉLOK

A diák:

K: ismerje meg a nagyobb nyelvcsaládokat és nyelvtípusokat, valamint a magyar nyelv helyét a világ nyelvei és a rokon nyelvek között;

KC (1.1.3.1)

K: ismerje meg a magyar nyelv rokon nyelveit;

K: ismerkedjen meg a magyar nyelv eredetével;

V: ismerje meg a magyar nyelv fejlődését és történetének fontosabb állomásait;

V: tudatosítsa a szókincsben a más nyelvekből átvett szavakat;

K: ismerje meg a fontosabb nyelvm emlékeket.

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» ismeri a nagyobb nyelvcsaládokat és nyelvtípusokat;

» el tudja helyezni a magyar nyelvet a világ nyelvei és a rokon nyelvek közt; **KC** (1.1.3.1)

» ismeri a magyar nyelv rokon nyelveit;

» ismeri a magyar nyelv eredetéhez kapcsolódó különböző nézeteket;

» tudja ismertetni a magyar nyelv fejlődését, történetének fontosabb állomásait;

» ismeri a fontosabb magyar nyelvm emlékeket.

FOGALMAK

◦ nyelvcsalád ◦ nyelvtípus ◦ nyelvrokonság ◦ őshaza ◦ uráli nyelvcsalád ◦ finnugor nyelvek ◦ indoeurópai nyelvek ◦ agglutináló nyelv ◦ nyelvtörténet

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

A témához kapcsolódó szakirodalom ajánlása. Források keresése a könyvtárban és az interneten. Tanári magyarázat és kooperatív tananyag-feldolgozás, tanulói beszámolók (pl. a magyar nyelv eredetéről). Kiselőadás készítése. A magyar és a tanult nyelvek összehasonlítása megadott szempontok alapján.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

Pl. A diák beszámolót készít a tanár által kijelölt, illetve egyénileg választott témakörben, előre meghatározott szempontok alapján.

KOMMUNIKÁCIÓ

KÖTELEZŐ

A TÉMA LEÍRÁSA

A diák a korábbi tanulmányai során már találkozott a nyelvi és nem nyelvi kommunikációval. Érti, hogy a nyelvet kommunikációs közegként és eszközként kell értelmezni, mivel az emberek közötti társadalmi interakciók során alakult ki, és mint olyan, egy közös eszköz, amely a gondolatok, érzelmek, információk kifejezését szolgálja. Az emberi társadalom fennmaradásának és sikeres működésének egyik legfontosabb alapfeltétele a tagjai közti hatékony kommunikáció. A jelen, ún. információs társadalmunkban a jó kommunikációs képességekkel rendelkezők sikeresebbé tudnak válni az élet bármely területén.

A modern technikai eszközök megjelenése és a velük együtt járó új lehetőségek nagyban megváltoztatták az életünket és kommunikációs szokásainkat, ezért fontos, hogy a diák a hagyományos kommunikációs formákon túl a digitális kommunikáció nyújtotta lehetőségekkel is megismerkedjen. A téma keretében a diák ismerkedik a tömegkommunikációs eszközökkel, valamint néhány hagyományos és újabb médiaműfajjal.

A TÉMA KIEGÉSZÍTŐ MAGYARÁZATA

A téma céljai az alábbi két célcsoportban valósulnak meg:

- » Kommunikáció, tömegkommunikáció
- » A digitális kommunikáció

A témával a diák az általános iskolai, illetve adott esetben a szakiskolai évek során már ismerkedett, ezért fontos, hogy a tanár felmérje előzetes tudását, és a tanítási-tanulási folyamatot ahhoz igazítsa.

A négyéves szakközépiskolai programban a téma tárgyalása teljes egészében kötelező.

A szakiskolai képzést kiegészítő kétéves programban a szakiskolai programban (is) szereplő tartalmak kevésbé részletes tárgyalása javasolt.

Jelen tanterv keretében a téma szorosan kapcsolódik a nyelvi témák közül az Ember és társadalom, valamint a Szöveg, a szövegtípusok és szövegfajták, valamint Helyesírás és helyesejtés részhez.

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A TÉMÁHOZ

A tanár a diák előzetes ismereteit különböző módon mérje fel (pl. csoport- és projektmunkák, különböző feladatok, online alkalmazások segítségével). A témához kapcsolódódóan digitális tananyagot is bemutatthat. A téma feldolgozásához különböző szakirodalmat ajánljon fel. A téma feldolgozásához, gyakorlásához, valamint ellenőrzéséhez használjon különböző digitális eszközöket és alkalmazásokat.

Lehetőségeihez mérten próbáljon meg differenciálni, illetve vegye figyelembe a diák érdeklődési körét. A diákot mindvégig ösztönözze a problémamegoldásra és a témáról való kritikus gondolkodásra.

KOMMUNIKÁCIÓ, TÖMEGKOMMUNIKÁCIÓ

CÉLOK

A diák:

K: bővítse a kommunikáció tényezőiről és funkcióiról szerzett ismereteit;

K: fejlessze a nyelvi és a nem nyelvi kommunikációs képességét, ismerje fel a köztük levő összefüggést és különbségeket, törekedjen a beszédhelyzethez igazodó megfelelő viselkedésre;

KC (1.1.5.1)

K: a tömegkommunikációs eszközökkel, valamint a hagyományos és az újabb típusú médiaműfajokkal és azok jellemzőivel ismerkedve bővítse a tömegkommunikációval kapcsolatos ismereteit, a megfelelő stratégiákat alkalmazva fejlessze a szövegértési és a szövegalkotási készségét;

KC (4.3.1.1)

K: legyen képes egyszerűbb médiaműfajokat létrehozni;

K: ismerje fel a tömegkommunikáció veszélyeit, a benne rejlő manipulációs szándékot.

KC (4.1.2.1 | 4.4.3.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» érti, hogy a kommunikációs folyamatot milyen tényezők alkotják, és alkalmazkodik hozzájuk különféle konkrét beszédhelyzetekben;

» **tudja értelmezni a verbális és nem verbális kommunikációt, és azt az adott szituációnak megfelelően használni;**

» törekszik a beszédhelyzethez igazodó megfelelő viselkedésre; **KC** (1.1.5.1)

» ismeri a hagyományos és az újabb típusú tömegkommunikációs eszközöket és műfajokat;

» **megérti a tárgyalat típusú beszélt és írott szövegeket;**

» **tud egyszerűbb médiaműfajokban szöveget létrehozni, **KC** (1.1.1.1)hirdetést, hírt és tudósítást írni; **KC** (4.3.1.1)**

» érzékeli a tömegkommunikáció manipulációs jellegét, tisztában van annak veszélyeivel.

FOGALMAK

- közlésfolyamat ◦ kommunikációs tényező ◦ kommunikációs funkció ◦ nyelvi jel ◦ nem nyelvi jel ◦ verbális kommunikáció ◦ nem verbális (nonverbális) kommunikáció ◦ írott és beszélt nyelv ◦ tömegkommunikáció
- média ◦ közösségi média ◦ tájékoztató műfaj ◦ véleményformáló műfaj ◦ hirdetés ◦ hír ◦ tudósítás
- interjú ◦ reklám ◦ blog ◦ vlog ◦ komment ◦ chat

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

A kommunikációs helyzeteknek megfelelő kódválasztással és szövegalkotással kapcsolatos páros és egyéni szóbeli és írásbeli feladatok megoldása. A normával és a nyelvhasználattal kapcsolatos kommunikációs szituációk megoldása pl. csoportmunkában. ^{KC} (5.3.4.1) Vita a régi és az újabban kialakult viselkedésnormákról. A kommunikáció tényezőiről és funkcióiról tanult ismeretek felhasználása a tömegkommunikációs műfajok értő és kritikus befogadásában. Közös elolvasott, megnézett médiaszövegek elemzése. Tapasztalatok szerzése a manipulatív szándék felismerésében; kritikus magatartás a téves ítéletekkel szemben. Kreatív gyakorlatok tömeg-kommunikációs és audiovizuális műfajok alkotására szóban és írásban, a szöveg, a képanyag, a grafikai, tipográfiai eszközök megfelelő elrendezésével (pl. diákújság szerkesztése).

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák felismeri a kommunikációs folyamat összetevőit, alkalmazkodik a kommunikációs folyamat tényezőihez különféle konkrét beszédhelyzetekben. Szituációs játék: nem verbális kommunikáció megjelenítése, értelmezése, értékelése (pl. ismeri és tudatosan alkalmazza a testbeszéd és az arcjáték néhány jelét, törekszik a szemkontaktus tartására).

A diák szöveget alkot a tanult médiaműfajokban.

A DIGITÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ

CÉLOK

A diák:

K: ismerje fel a hagyományos és a digitális kommunikáció közti különbségeket;

K: a rendelkezésre álló digitális technológiák segítségével tudjon másokkal kommunikálni: tudjon szöveget alkotni néhány gyakoribb digitális műfajban, tudjon információkat és digitális tartalmakat megosztani;

KC (4.2.2.1 | 4.3.1.1 | 4.3.2.1)

K: vegye figyelembe a digitális térben zajló kommunikáció szabályait;

KC (4.2.1.1 | 4.2.5.1)

V: viszonyuljon kritikusan a digitális kommunikáció nyelvhasználatra gyakorolt hatásához;

KC (2.2.1.1 | 2.2.1.2)

K: fejlessze adatgyűjtő és rendszerező, valamint lényegkiemelő képességét.

KC (4.1.1.1 | 4.1.3.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» ismeri a hagyományos és a digitális kommunikáció közti különbségeket;

» az adott digitális technológiák segítségével tud másokkal kommunikálni: **tud alapvető digitális szövegeket alkotni** (pl. **e-mail**), információkat és digitális tartalmakat megosztani; **KC** (4.2.2.1) **KC** (4.3.1.1) **KC** (4.3.2.1)

» tiszteltben tartja a digitális térben zajló kommunikáció szabályait;

» *kritikusan viszonyul a digitális kommunikáció negatívumaihoz;* **KC** (2.2.2.1) **KC** (2.2.1.2)

» *tud adatokat gyűjteni, lényegyet kiemelni és rendszerezni.* **KC** (4.1.3.1) **KC** (4.1.1.1)

FOGALMAK

◦ digitális kommunikáció ◦ e-mail ◦ blog ◦ poszt ◦ komment ◦ chat

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

A szövegalkotás fejlesztése a különböző szövegtípusokban csoportos és egyéni munkával. Szövegek közös elemzése és értelmezése. Szövegszerkesztési gyakorlatok végzése. Önálló szövegalkotás a digitális műfajokban. Az adatgyűjtés és a rendszerezés gyakorlása.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák tudja alkalmazni elméleti ismereteit a szövegértés és a szövegalkotás során, a gyakorlati feladatok végzésénél.

Pl. Internetes szövegtípust alkot.

A SZÖVEG, SZÖVEGTÍPUSOK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

KÖTELEZŐ

A TÉMA LEÍRÁSA

A diák a tanulmányai során, az iskolában és az osztálytermen kívül is különböző szóbeli és írásbeli szöveggel találkozhat. Alapvető, hogy rendelkezzen azokkal az ismeretekkel, jártasságokkal, amelyek segítik a szövegek befogadásában és megalkotásában, hiszen az említett tudás és kompetenciák megléte mind az iskolában, mind a magán- vagy a közélet különböző színterein való boldogulásához is hozzájárulnak. Ehhez nélkülözhetetlen néhány fontos szövegértési és szövegalkotási stratégia megismerése.

A diáknak a szövegre mint egy olyan nyelvi egységre kell tekintenie, amely a hatékony kommunikáció megvalósítását szolgálja, hiszen a legfőbb célja az, hogy a beszélő vagy író szándéka szerint közvetítse az üzenetet a címzettnek.

A TÉMA KIEGÉSZÍTŐ MAGYARÁZATA

A téma céljai az alábbi három célcsoportban valósulnak meg:

- » Szövegtani ismeretek
- » Szövegtípusok és szövegfajták
- » Köznapi és közéleti szövegek

A témával a diák az általános iskolai, illetve adott esetben a szakiskolai évek során már megismerkedett, ezért fontos, hogy a tanár felmérje előzetes tudását, és a tanítási-tanulási folyamatot ahhoz igazítsa.

A négyéves szakközépiskolai programban a téma tárgyalása teljes egészében kötelező.

A szakiskolai képzést kiegészítő kétéves programban a szakiskolai programban (is) szereplő tartalmak kevésbé részletes tárgyalása javasolt.

Jelen tanterv keretében a téma szorosan kapcsolódik a nyelvi témák közül a Kommunikáció részhez.

A téma, illetve egyes részeinek (célcsoportjainak) tárgyalása nincs évfolyamhoz kötve.

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A TÉMÁHOZ

A szakközépiskolai programban a diákok általános iskolai tudására kell alapozni. A szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai programban a szakiskolában tanultakat kell fejleszteni. A tanár a témához kapcsolódóan

digitális tananyagot is bemutatthat. A téma feldolgozásához különböző szakirodalmat ajánljon fel. A téma feldolgozásához, gyakorlásához, valamint ellenőrzéséhez használjon különböző digitális eszközöket és alkalmazásokat. Lehetőségeihez mérten próbáljon meg differenciálni, illetve vegye figyelembe a diák érdeklődési körét. A diákot mindvégig ösztönözze a problémamegoldásra és a témáról való kritikus gondolkodásra. A téma jó lehetőséget biztosít a tantárgyközi együttműködésre. A különböző rendeltetésű és témájú szövegek megismerése és elemzése kitűnő lehetőséget nyújt a közös célok megvalósítására, a kritikus és problémamegoldó képesség fejlesztésére.

SZÖVEGTANI ISMERETEK

CÉLOK

A diák:

K: mélyítse el a meglévő szövegtani ismereteit, a szöveg szerkezetére, valamint a szövegegységekre vonatkozó tudását;

K: tudja szövegtani ismereteit a gyakorlatban hasznosítani: szöveget szerkeszteni, adott szöveghez vázlatot készíteni, hosszabb szöveget tömöríteni;

KC (1.1.1.1)

K: szövegtani ismereteit tudja megfelelően alkalmazni a gyakorlatban.

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» ismeri a szöveg felépítését, szerkezeti egységeit;

» rendelkezik alapvető szövegelemzési és szövegalkotási jártassággal (pl. címadás, témataartás, tagolás);

» tud szöveget szerkeszteni;

» tud adott szöveghez vázlatot készíteni; **KC** (1.1.1.1)

» tud hosszabb szöveget tömöríteni;

» szövegtani ismereteit megfelelően alkalmazza a gyakorlatban.

FOGALMAK

◦ szöveg ◦ szövegkohézió ◦ mikroszerkezet ◦ makroszerkezet ◦ bekezdés ◦ tételmondat ◦ kulcsszó ◦ cím
◦ téma

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Előzetes ismeretek mozgósítása. Szövegszerkezeti vizsgálatok: szerkezetfelismerés, témahálózat, tételmondat, tömörítés, jegyzet, vázlat, kapcsolóelemek. Mondattömbök mondatai között lévő logikai viszonyok feltárása csoport-és egyéni munkával. Szövegátalakítás (hangnem, nézőpont, terjedelem). Szövegek tagolása mikro- és makroszerkezeti részekre, tételmondatok megkeresése szövegekben. Szövegalkotási feladatok szóban és írásban.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák tudja alkalmazni elméleti ismereteit a szövegértés és a szövegalkotás során, a gyakorlati feladatok végzésénél.

Pl. A kommunikáció céljának megfelelő szöveget alkot szóban és írásban (hagyományos és/vagy digitális formában).

SZÖVEGTÍPUSOK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

CÉLOK

A diák:

K: ismerje a szövegek különböző szempontok szerint történő csoportosítását, a főbb szövegtípusokat és szövegfajtákat, tudja az adott szöveget besorolni a megfelelő csoportba;

K: ismerjen meg hatékony szövegértési és szövegalkotási stratégiákat, és tudja azokat megfelelően alkalmazni a gyakorlatban.

K: fejlessze szövegértési és szövegalkotási készségét;

KC (1.1.1.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

- » ismeri a főbb szövegtípusokat és a szövegfajtákat;
- » be tudja sorolni az adott szöveget a megfelelő csoportba;
- » hatékony szövegértési és szövegalkotási stratégiákkal bír, ezt a gyakorlatban is bizonyítja.

FOGALMAK

◦ művészi (irodalmi) szöveg ◦ nem művészi szöveg ◦ hangzó szöveg ◦ írott szöveg ◦ monologikus szöveg
◦ dialogikus szöveg ◦ elbeszélő szöveg ◦ leíró szöveg ◦ magyarázó szöveg ◦ érvelő szöveg ◦ nyomtatott szöveg ◦ elektronikus szöveg

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Hatékony szövegolvasási és szövegelemzési stratégiák megismertetése. Az írásbeli és szóbeli szövegértés és szövegalkotás gyakorlása különböző szövegtípusokban.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák tudja alkalmazni elméleti ismereteit.

Pl. Különböző szövegértési és szövegalkotási stratégiákat használ. Tanári és/vagy tanulótársi visszajelzés alapján ki tudja javítani a szöveg nyelvi, helyesírási és szerkezetbeli hibáit. Képes számítógépes szövegszerkesztővel megformálni a szövegét.

KÖZNAPI ÉS KÖZÉLETI SZÖVEGEK

CÉLOK

A diák:

K: fejlessze az írásbeli és szóbeli szövegértést és szövegalkotást a köznapokban és a közélet különböző szinterein gyakrabban használt szövegekben;

KC (1.1.2.1 | 1.1.2.2 | 1.1.1.1)

K: legyen képes szövegalkotásra a kijelölt műfajokban, különféle témákban, szóban és írásban, hagyományos és digitális formában egyaránt;

KC (4.3.1.1)

K: fejlessze adatgyűjtő és rendszerező, valamint lényegkiemelő képességét;

KC (4.1.1.1)

K: legyen képes a különböző nyomtatványok és űrlapok kitöltésére.

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

A diák:

- » megérti a köznapokban és a közélet különböző szinterein gyakrabban használt szövegeket,
- » tud elbeszélő szöveget, leírást, irodalmi fogalmazást, vázlatot, felelettervet írni;
- » tud meghívást, kérést és köszönetet kifejezni, **KC** (1.1.1.1)
- » tud magánlevelet, meghívót, meghatalmazást, igazolást írni,
- » tud adott témáról beszámolni,
- » tud adott témában kiselőadást készíteni,
- » adott témában ki tudja fejezni a véleményét,
- » a szövegalkotás során megfelelően alkalmazza a szövegszerkesztési ismereteit,
- » tud adatokat gyűjteni, lényegyet kiemelni és rendszerezni, **KC** (4.1.1.1)
- » képes a különböző nyomtatványok és űrlapok kitöltésére (pl. jelentkezési lap).

FOGALMAK

◦ elbeszélő szöveg ◦ leírás ◦ jellemzés ◦ vázlat ◦ feleletterv ◦ irodalmi fogalmazás ◦ meghívás ◦ kérés
◦ köszönet ◦ magánlevél ◦ meghívó ◦ meghatalmazás ◦ igazolás ◦ beszámoló ◦ kiselőadás ◦ magáncélú
szövegek ◦ nyilvánosságnak szóló szövegek

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Az írásbeli és szóbeli szövegértés és szövegalkotás fejlesztése a különböző szövegtípusokban csoportos és egyéni munkával. Az adatgyűjtés és a rendszerezés gyakorlása a könyvtárban és az interneten elvégezhető feladatokkal. A gondolatmenetbe illő adatok kiemelésének és a szelektálásnak gyakorlása egyéni és kooperatív tevékenységgel.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák tudja alkalmazni elméleti ismereteit a szövegértés és a szövegalkotás során, a gyakorlati feladatok végzésénél.

Pl. Az óránál megismert szövegtípust alkot szóban és írásban (hagyományos és/vagy digitális formában).

FÓKUSZBAN A MUNKA VILÁGÁHOZ ÉS A SZAKTERÜLETHEZ KAPCSOLÓDÓ SZÖVEGEK

KÖTELEZŐ

A TÉMA LEÍRÁSA

A téma keretében a diák megismerkedik a hivatalos ügyintézéshez, valamint a munka világához leginkább kapcsolódó szövegekkel. Ezen felül megismerkedik az általa látogatott szakirány szaktantárgyainál leggyakrabban előforduló szövegfajtákkal és szövegtípusokkal, ezzel is fejlesztve szakmai kompetenciáit.

Fontos, hogy a téma keretében a diák – elmélyítve az szaktantárgyaknál szerzett szakszövegekkel kapcsolatos ismereteit – a magyarórán is találkozzon szakszövegekkel. Mindez nagyban hozzájárul a munka világában és a szakmai téren való jobb boldoguláshoz.

A TÉMA KIEGÉSZÍTŐ MAGYARÁZATA

A téma céljai az alábbi két célcsoportban valósulnak meg:

- » A hivatalos ügyintézésben és a munka világában használatos szövegtípusok
- » A szakterülethez (szakmához) kapcsolódó szövegtípusok

A témával a diák a szaktantárgyaknál már ismerkedett, ezért fontos, hogy a tanár felmérje előzetes tudását, és a tanítási-tanulási folyamatot ahhoz igazítsa.

Mind a négyéves szakközépiskolai programban, mind pedig a szakiskolai programot kiegészítő kétéves programban a téma tárgyalása teljes egészében kötelező.

A téma jó lehetőséget biztosít a diák által látogatott szakirány/szakmai terület (szakközépiskolai program) legfontosabb szövegeinek megismerésére, és ennek kapcsán a tantárgyközi együttműködésre.

Jelen tanterv keretében a téma szorosan kapcsolódik a nyelvi témák közül a Kommunikáció részhez.

A téma, illetve egyes részeinek (célcsoportjainak) tárgyalása nincs évfolyamhoz kötve.

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A TÉMÁHOZ

A szakközépiskolai programban a diákok általános iskolai tudására kell alapozni, a szakiskolai programot kiegészítő szakközépiskolai programban a szakiskolában tanultakat kell fejleszteni. Mindkét esetben figyelembe kell venni a diák szakterületéhez kapcsolódó, elsősorban a szaktantárgyknál szerzett előismeretei. A tanár a témához kapcsolódódóan digitális tananyagot is bemutathat. A téma feldolgozásához különböző szakirodalmat ajánljon fel. A téma feldolgozásához, gyakorlásához, valamint ellenőrzéséhez használjon különböző digitális eszközöket és alkalmazásokat. Lehetőségeihez mérten próbáljon meg differenciálni, illetve vegye figyelembe a diák érdeklődési körét. A diákot mindvégig ösztönözze a problémamegoldásra és a témáról való kritikus gondolkodásra. A téma kiváló lehetőséget biztosít a diák által látogatott szakirány/szakmai terület (szakközépiskolai program) legfontosabb szövegeinek a megismerésére, és ennek kapcsán a tantárgyközi együttműködésre.

A HIVATALOS ÜGYINTÉZÉSBN ÉS A MUNKA VILÁGÁBAN HASZNÁLT SZÖVEGTÍPUSOK

CÉLOK

A diák:

K: fejlessze az írásbeli és szóbeli szövegértés és szövegalkotás képességét a hivatalos ügyintézéshez és munka világához kapcsolódó fontosabb szövegtípusokat: legyen képes ezek megértésére és megalkotására, szóban és írásban, hagyományos és digitális formában egyaránt;

KC (1.1.1.1 | 1.1.2.1 | 1.1.2.2)

K: fejlessze adatgyűjtő és rendszerező, valamint lényegkiemelő képességét;

KC (4.1.1.1)

K: legyen képes a különböző nyomtatványok és űrlapok kitöltésére.

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

- » megérti a hivatalos ügyintézéshez és munka világához kapcsolódó fontosabb szövegeket;
- » megért pályázati szövegeket;
- » tud hivatalos levelet, kérvényt, (szakmai) önéletrajzot, motivációs levelet, pályázatot és meghatalmazást írni; **KC** (1.1.1.1)
- » tud adatokat gyűjteni, lényegyet kiemelni és rendszerezni; **KC** (4.1.1.1)
- » képes a különböző nyomtatványok és űrlapok kitöltésére.

FOGALMAK

- hivatalos ügyintézés
- hivatalos levél
- kérvény
- önéletrajz
- szakmai önéletrajz
- motivációs levél
- beszámoló
- emlékeztető
- jegyzőkönyv
- meghatalmazás
- utasítás
- pályázat

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Az írásbeli és szóbeli szövegértés és szövegalkotás fejlesztése a különböző szövegtípusokban csoportos és egyéni munkával. Szövegek közös elemzése és értelmezése. Szövegértési feladatok megoldása. Szövegszerkesztési gyakorlatok végzése. Önálló szövegalkotás a megismert szövegtípusokban. Az adatgyűjtés és a rendszerezés gyakorlása.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák megfelelően alkalmazza elméleti ismereteit a szövegértés és a szövegalkotás során, a gyakorlati feladatok végzésénél.

(PI. A hivatalos ügyintézéshez és a munka világához kapcsolódó tanult szöveget alkot szóban és írásban (hagyományos és/vagy digitális formában).

A SZAKTERÜLETHEZ (SZAKMÁHOZ) KAPCSOLÓDÓ SZÖVEGTÍPUSOK

CÉLOK

A diák:

K: ismerje meg a szakterületéhez (szakmájához) kapcsolódó szövegtípusokat, és értse meg az iskolában, különös hangsúllyal a szaktantárgyaknál használt, azaz a szakterületéhez/szakmájához kapcsolódó szövegeket;

K: megfelelően alkalmazza a szövegszerkesztési ismereteit, legyen képes a szakterületéhez/szakmájához kapcsolódó szövegek megalkotására és prezentálására, hagyományos és digitális formában egyaránt;

KC (1.1.2.2)

K: fejlessze adatgyűjtő és rendszerező, valamint lényegkiemelő képességét;

KC (4.1.1.1)

K: legyen képes a különböző nyomtatványok és űrlapok kitöltésére.

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» ismeri a szakterületéhez (szakmájához) kapcsolódó legfontosabb szövegtípusokat;

» **megérti a szaktantárgyaknál használt szakszövegeket;**

» tud a szakterületéhez/szakmájához kapcsolódó szövegeket alkotni; **KC** (1..1.2.2)

» **tud szakszövegből adatokat gyűjteni, lényegét kiemelni és rendszerezni;** **KC** (4.1.1.1)

» képes a különböző nyomtatványok és űrlapok kitöltésére (pl. megrendelőlap).

FOGALMAK

◦ szakkifejezés ◦ szakszó ◦ leírás ◦ használati utasítás ◦ jegyzőkönyv ◦ megrendelőlap

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Az írásbeli és szóbeli szövegértés és szövegalkotás fejlesztése a különböző szövegtípusokban csoportos és egyéni munkával. Tantárgyközi együttműködés a szaktantárgyakkal. A diák szakterületével kapcsolatos szakszövegek közös elemzése és értelmezése. Szakkifejezések gyűjtése, vizsgálata, fordítása. Szövegszerkesztési gyakorlatok végzése. Az adatgyűjtés és a rendszerezés gyakorlása. A gondolatmenetbe illő adatok kiemelésének és szelektálásának gyakorlása egyéni és kooperatív tevékenységgel.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák megfelelően alkalmazza elméleti ismereteit a szövegértés és a szövegalkotás során, a gyakorlati feladatok végzésénél.

Pl. A diák megérti a szaktantárgyaknál használt szövegeket. A szaktantárgyaknál használt szövegeket megalkotja.

NYELVTANI ISMERETEK A GYAKORLATBAN

KÖTELEZŐ

A TÉMA LEÍRÁSA

A magyar nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges a nyelvtani ismeretek megfelelő elsajátítása, ezért az anyanyelvi nevelésében elengedhetetlen a leíró nyelvtan tanulása.

Minden nyelv rendszer, amelynek nyelvi szintjei egy bizonyos logika szerint épülnek fel és kapcsolódnak egymáshoz. Az első nyelvi szint így a (beszéd)hangok szintje, a második a szavak szintje, majd ezt követi a mondatok szintje. A leíró nyelvtan értelmében a hangokkal a hangtan, a szavakkal az alaktan és a szófajtan, jelentésükkel a jelentéstan, míg a mondatokkal a mondattan foglalkozik. A nyelvi rendszer jó működését a hozzá kapcsolódó szabályok határozzák meg.

A téma legfőbb célja, hogy segítse a diákok az elsajátított nyelvtani ismeretek megfelelően alkalmazására a gyakorlatban.

A TÉMA KIEGÉSZÍTŐ MAGYARÁZATA

A téma céljai az alábbi három célcsoportban valósulnak meg:

- » Hangtani és alaktani ismeretek
- » Jelentéstani és szófajtani ismeretek
- » Mondattani ismeretek

A témával a diákok az általános iskolai, illetve adott esetben a szakiskolai évek során már megismerkedett, ezért fontos, hogy a tanár felmérje előzetes tudását és a tanítási-tanulási folyamatot ahhoz igazítsa.

A négyéves szakközépiskolai programban a téma tárgyalása teljes egészében kötelező.

A szakiskolai képzést kiegészítő kétéves programban a szakiskolai programban (is) szereplő tartalmak kevésbé részletes tárgyalása javasolt.

Jelen tanterv keretében a téma szorosan kapcsolódik a nyelvi témák közül a Helyesírás és helyesejtés részhez.

A téma, illetve egyes részeinek (célcsoportjainak) tárgyalása nincs évfolyamhoz kötve.

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A TÉMÁHOZ

A tanár a diák előzetes ismereteit különböző módon mérje fel (pl. csoport- és projektmunkák, különböző feladatok, online alkalmazások segítségével). A témához kapcsolódódóan digitális tananyagot is bemutathat. A téma feldolgozásához különböző szakirodalmat ajánljon fel. A téma feldolgozásához, gyakorlásához, valamint ellenőrzéséhez használjon különböző digitális eszközöket és alkalmazásokat.

Lehetőségeihez mérten próbáljon meg differenciálni, illetve vegye figyelembe a diák érdeklődési körét. A diákot mindvégig ösztönözze a problémamegoldásra és a témáról való kritikus gondolkodásra.

HANGTANI ÉS ALAKTANI ISMERETEK

CÉLOK

A diák:

K: ismerje a hangképző szerveket, azok működését, gyakorolják a helyes hangképzést;

K: ismerje meg a magyar hangrendszert, a hangok találkozására vonatkozó magán- és mássalhangzótörvényeket, és tudja alkalmazni a rájuk vonatkozó helyesírási szabályokat;

K: ismerje a szavak felépítését, a szóelemek fajtáit;

K: legyen képes a tanultak felhasználására a gyakorlatban.

KC (5.3.5.2 | 2.2.3.1 | 5.3.2.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» ismeri a hangképző szerveket és azok működését, ügyel a helyes hangképzésre;

» ismeri a magyar magán- és mássalhangzók rendszerét;

» ismeri a tárgyalt hangtörvényeket (illeszkedés, hasonulás és összeolvadás), és alkalmazza a rájuk vonatkozó helyesírási és helyesejtési ismereteket;

» felismeri a szavak szerkezetét;

» ismeri a szóelemek fajtáit;

» a tanultakat megfelelően alkalmazza a gyakorlatban. **KC** (2.2.3.1) **KC** (5.3.2.1) **KC** (5.3.5.2)

FOGALMAK

◦ beszédhang ◦ fonéma ◦ betű ◦ magánhangzó ◦ mássalhangzó ◦ magas magánhangzó ◦ mély magánhangzó ◦ zöngés mássalhangzó ◦ zöngétlen mássalhangzó ◦ hangrend ◦ illeszkedés ◦ teljes hasonulás ◦ részleges hasonulás ◦ összeolvadás ◦ rövidülés ◦ kiesés ◦ nyúlás ◦ szóelem ◦ szótő ◦ toldalék
◦ képző ◦ jel ◦ rag

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Előzetes ismeretek mozgósítása. A tanultak alkalmazása a gyakorlatban, szövegelemzési és fogalmazási feladatokban. A téma feldolgozásához, gyakorlásához, valamint ellenőrzéséhez különböző digitális eszközök és alkalmazások használata.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

Pl. Az ismeretek önálló felhasználása elemzési és fogalmazási feladatokban.

JELENTÉSTANI ÉS SZÓFAJTANI ISMERETEK

CÉLOK

A diák:

K: bővítse a szavak hangalakjának és jelentésének egymáshoz való viszonyáról szerzett ismereteit;

K: bővítse szókincsét, a szóbeli és írásbeli szövegalkotás során törekedjen a változatos szóhasználatra;

K: ismerje és tudja alkalmazni a szóalkotás leggyakoribb módjait, megfelelően alkalmazza a rájuk vonatkozó helyesírási szabályokat;

K: ismerje az alapszófajokat, és tudja meghatározni a szavak szófaját, megfelelően alkalmazza a rájuk vonatkozó helyesírási szabályokat;

K: legyen képes a tanultak felhasználására a gyakorlatban.

KC (2.2.3.1 | 5.3.2.1 | 5.3.5.2)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» a szavakat hangalak és jelentés viszonya alapján osztályozza;

» ismeri a szóalkotás leggyakoribb módjait, megfelelően alkalmazza a rájuk vonatkozó helyesírási szabályokat;

» ismeri az alapszófajokat és meg tudja határozni a szavak szófaját;

» megfelelően alkalmazza a szófajokra vonatkozó helyesírási ismereteket;

» a tanultakat megfelelően alkalmazza a gyakorlatban. **KC** (2.2.3.1) **KC** (5.3.2.1) **KC** (5.3.5.2)

FOGALMAK

◦ hangalak ◦ jelentés ◦ egyjelentésű szó ◦ többjelentésű szó ◦ azonos alakú szó ◦ szinonima (rokon értelmű szó) ◦ antonima (ellentétes jelentésű szó) ◦ hangutánzó szó ◦ hangulatfestő szó ◦ szólás ◦ közmondás
◦ szállóige ◦ szóképzés ◦ szóösszetétel ◦ mozaikszó ◦ ige ◦ főnév ◦ melléknév ◦ számnév ◦ névmás
◦ főnévi igenév ◦ melléknévi igenév ◦ határozói igenév ◦ viszonyzó ◦ névelő ◦ névutó ◦ igekötő ◦ kötőszó
◦ módosítószó

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Előzetes ismeretek mozgósítása. A tanultak alkalmazása szövegelemzési feladatokban. Azonos alakú és többjelentésű szavak elkülönítése (páros munkával). Különböző értelmezési lehetőségek megbeszélése

szövegekben. A helyesírási készség fejlesztése a jelentésváltozás felismertetésével az összetett szavakban. Feladatok megoldása szinonimaszótárral. A téma feldolgozásához, gyakorlásához, valamint ellenőrzéséhez különböző digitális eszközök és alkalmazások használata.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák tudja alkalmazni elméleti ismereteit a gyakorlati feladatokban.

Pl. Megfelelően osztályozza az adott szót a hangalak és a jelentés iszonya alapján. Megkeresi az adott szó rokon vagy ellentétes jelentésű párját, és bővíti szókincsét. Megkeresi a szavak fölé-, mellé- és alárendelt megfelelőit. Feltárja a szavak jelentését (többjelentésű szavak, azonos és hasonló alakú szavak, hangutánzó és hangfestő szavak, szótári és kontextuális jelentés, idegen szavak). Gyakorolja a szóképzést és a szóösszetételt. Szótár segítségével kikeresi a szakszók, idegen szavak, ismeretlen szavak, állandósult szókapcsolatok jelentését. A szólásokat szabad szókapcsolatokkal helyettesíti, illetve szabad szókapcsolatokat kötöttekkel. Szövegben meg tudja határozni a szavak szófaját.

MONDATTANI ISMERETEK

CÉLOK

A diák:

- K:** bővítse a mondattani ismereteit: a mondatok fajtáiról, a szó szerkezetek fajtáiról, valamint a mondatrészekről szerzett tudását;
- K:** alkalmazza az ismereteit a mondatelemzés, a mondatalkotás és a mondatátalakítás során;
- K:** helyesen használja a mondatvégi és mondatközi írásjeleket;
- K:** szóbeli és írásbeli megnyilvánulásai során tudjon kommunikációs szándékának megfelelő mondattípusokat és szórendet alkalmazni, megfelelő hanglejtéssel és hangsúlyozással beszélni;
- K:** legyen képes a tanultak felhasználására a gyakorlatban.

KC (2.2.3.1 | 5.3.2.1 | 5.3.5.2)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

- » rendelkezik alapvető mondattani ismeretekkel: ismeri a mondatok fajtáit, a szó szerkezetek fajtáit és a mondatrészeket;
- » tud egyszerű és összetett mondatokat elemezni és alkotni;
- » tud megadott szempontok szerint mondatokat átalakítani;
- » megfelelően alkalmazza a központosásra vonatkozó ismereteit;
- » szóbeli és írásbeli megnyilvánulásai során a kommunikációs szándékának megfelelő mondattípusokat használ, megfelelő szórendet alkalmaz, megfelelő hanglejtéssel és hangsúlyozással beszél;
- » a tanultakat megfelelően alkalmazza a gyakorlatban. **KC** (2.2.3.1) **KC** (5.3.2.1) **KC** (5.3.5.2)

FOGALMAK

- mondat ◦ kijelentő mondat ◦ felszólító mondat ◦ felkiáltó mondat ◦ óhajtó mondat ◦ kérdő mondat
- egyszerű mondat ◦ összetett mondat ◦ állító mondat ◦ tagadó mondat ◦ alárendelő/mellérendelő szó szerkezet ◦ tárgyas/határozós/jelzős szó szerkezet ◦ alany ◦ állítmány ◦ tárgy ◦ határozó ◦ jelző
- alárendelő összetett mondat ◦ mellérendelő összetett mondat

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Előzetes ismeretek mozgósítása. Mondatelemzési feladatok gyakorlása. A logikai viszonyok megállapítása. Mondatok alkotása és átalakítása. Az utaló- és kötőszók, a központosítás használata és értelmezése szövegekben. A téma feldolgozásához, gyakorlásához, valamint ellenőrzéséhez különböző digitális eszközök és alkalmazások használata.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák tudja alkalmazni elméleti ismereteit a gyakorlati feladatokban.

Pl. A diák egyszerű és összetett mondatokat elemez. Mondatokat alkot és alakít át. Szövegalkotáskor megfelelően alkalmazza az utaló- és kötőszavakat. Megfelelően használja az írásjeleket a szövegben.

HELYESÍRÁS ÉS HELYESEJTÉS A GYAKORLATBAN

KÖTELEZŐ

A TÉMA LEÍRÁSA

A helyesírás és a helyesejtés rendkívül fontos a sikeres kommunikáció megvalósítása érdekében, hiszen mind a helyesírási, mind pedig a helyesejtési hibák akadályozhatják a mondanivaló megértését. A téma célja az, hogy a diák az iskolában elegendő helyesírási és helyesejtésre vonatkozó tudást és iránymutatást kapjon ahhoz, hogy azt jól tudja alkalmazni a gyakorlatban.

A TÉMA KIEGÉSZÍTŐ MAGYARÁZATA

A téma céljai az alábbi két célcsoportban valósulnak meg:

» Helyesírási ismeretek

» A helyesejtés

A diák a helyesírással és a helyesejtéssel kapcsolatos kérdésekkel az általános iskolai, illetve adott esetben a szakiskolai évek során már megismerkedett, ezért fontos, hogy a tanár felmérje előzetes tudását, és a tanítási-tanulási folyamatot ahhoz igazítsa.

A négyéves szakközépiskolai programban a téma tárgyalása teljes egészében kötelező.

A szakiskolai képzést kiegészítő kétéves programban a szakiskolai programban (is) szereplő tartalmak kevésbé részletes tárgyalása javasolt.

Jelen tanterv keretében a téma szorosan kapcsolódik valamennyi nyelvi témához.

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A TÉMÁHOZ

A szakközépiskolai programban a diákok általános iskolai tudására kell alapozni. A szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai programban a szakiskolában tanultakat kell fejleszteni. A tanár a témához kapcsolódódóan digitális tananyagot is bemutathat. A téma feldolgozásához, gyakorlásához, valamint ellenőrzéséhez használjon különböző digitális eszközöket és alkalmazásokat.

HELYESÍRÁSI ISMERETEK

CÉLOK

A diák:

K: bővítse a magyar helyesírás alapelveihez és a legfontosabb helyesírási szabályok ismeretét kapcsolódó tudását;

K: legyen képes alkalmazni az érvényben lévő helyesírási szabályzatban előírtakat a gyakorlatban (pl. a szövegalkotás során);

KC (2.2.3.1)

K: ismerje és tudja használni a hagyományos és online helyesírási szótárakat és egyéb, a helyesírást segítő alkalmazásokat.

KC (4.1.1.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» a helyesírási szabályokat megfelelően tudja alkalmazni a gyakorlatban (pl. a szövegalkotás során);

» a tanultak körében ki tudja javítani saját és mások helyesírási hibáit;

» képes önállóan használni a helyesírási szabályzatot, a hagyományos és online helyesírási szótárakat, és egyéb, a helyesírást segítő alkalmazásokat. **KC** (4.1.1.1)

FOGALMAK

- kiejtés/szóelemzés/hagyomány/egyszerűsítés elve
- elválasztás
- egybeírás
- különírás
- kötőjeles írás
- mozgószabály
- kis és nagy kezdőbetű

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Hagyományos és online helyesírási szótárak és egyéb helyesírást segítő alkalmazások megismerése és használata. Szabályokhoz kapcsolódó gyakorlás (pl. hibás szöveg javítása).

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

Pl. A diák a szövegalkotás során bizonyítja a helyesírás megfelelő ismeretét. A tanultak körében ki tudja javítani saját és mások hibáit. Önállóan használja a hagyományos és online helyesírási szótárakat és egyéb, a helyesírást segítő alkalmazásokat.

A HELYESEJTÉS

CÉLOK

A diák:

K: ismerje meg a helyesejtés legfontosabb feltételeit, és sajátítsa el a kifejező és érthető, nyelvileg korrekt standard kiejtést.

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» ismerje és megfelelően használja a standard kiejtést.

FOGALMAK

- hangerő ◦ hangszín ◦ beszédtempó ◦ artikuláció ◦ beszédpszünet ◦ hanglejtés ◦ időtartam ◦ hangsúly
- standard kiejtés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Helyesejtési gyakorlatok végeztetése: légzéstechnika, ajakartikuláció, időtartam, hangsúly, hanglejtés. A helyesejtési típushibák egyéni korrekciója; felolvasás; vers- és prózamondás; nyelvtörő mondókák, beszédjavító gyakorlatok.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

Pl. A diák a szóbeli megnyilvánulásai során igyekszik a kifejező és érthető, nyelvileg korrekt, standard nyelvváltozat használatára. A tanultak körében ki tudja javítani saját és mások helyesejtési hibáit.

KÖNYVTÁR- ÉS INTERNETHASZNÁLAT

KÖTELEZŐ

A TÉMA LEÍRÁSA

Korunkban, az információs társadalom korában rengeteg információ vesz bennünket körül, és ebben az útvessztőben néha nagyon nehezen lehet eligazodni. Fontos, hogy a diák az iskolában az eligazodáshoz megfelelő támpontokat és iránymutatást kapjon, amit jelen téma is szolgál. A diákot megismerteti az információkhoz való hozzáférés lehetőségeivel, a hagyományos és modern eszközökkel, és segíti abban, hogy gyorsan és hatékonyan tudjon megfelelően jó minőségű információhoz jutni és azt feldolgozni.

A TÉMA KIEGÉSZÍTŐ MAGYARÁZATA

A téma céljai az alábbi két célcsoportban valósulnak meg:

» Könyvtárhasználat

» Internethasználat

A könyvtári és az interneten történő információszerzéssel a diák az általános iskolai, illetve adott esetben a szakiskolai évek során már találkozott, ezért fontos, hogy a tanár felmérje előzetes tudását, és a tanítási-tanulási folyamatot ahhoz igazítsa.

A négyéves szakközépiskolai programban a téma tárgyalása teljes egészében kötelező.

A szakiskolai képzést kiegészítő kétéves programban a szakiskolai programban (is) szereplő tartalmat kevésbé részletes tárgyalása javasolt.

Jelen tanterv keretében a téma szorosan kapcsolódik valamennyi irodalmi témához, valamint a nyelvi témák többségéhez is.

A téma, illetve egyes részeinek (célcsoportjainak) tárgyalása nincs évfolyamhoz kötve, és a célcsoportok sorrendje is választható

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A TÉMÁHOZ

A tanár a diák előzetes ismereteit különböző módon mérje fel (pl. könyvtári és internetes adatgyűjtés rendel el egy adott témában).

KÖNYVTÁRHASZNÁLAT

CÉLOK

A diák:

K: ismerje meg a fontosabb magyar nyelvű szótárakat és használatukat;

K: szerezzon jártasságot az önálló könyvtári adatgyűjtésre adott témában, ismerje meg a fontosabb magyar nyelvű szótárokat és használatukat;

KC (4.1.3.1)

K: ismerje meg és tudatosítsa az információfelhasználás etikai normáit és formai kötöttségeit.

KC (4.3.3.1 | 4.2.2.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

- » tud könyvtári adatbázisok segítségével önállóan adatot gyűjteni,
- » ismeri és használja a hagyományos magyar nyelvű szótárakat,
- » ismeri és megfelelően alkalmazza az információfelhasználás normáit (pl. források megjelölése, az idézés szabályainak betartása). **KC** (4.2.2.1) **KC** (4.3.3.1)

FOGALMAK

◦ könyvtári katalógus ◦ adatbázis ◦ forrás ◦ hivatkozás ◦ címszó ◦ szócikk ◦ értelmező szótár ◦ szinonima szótár ◦ idegen szavak szótára ◦ helyesírási szótár ◦ etimológiai szótár

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Külső helyszín - könyvtár (iskolai, városi, területi) felkeresése (pl. könyvtárlátogatás egy projektnap vagy tevékenységi hét keretében). Könyvtári adatgyűjtés adott témához. A forrásmegjelölés szabályainak megismertetése és betartása.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

Pl. A diák a tanuláshoz adatgyűjtés céljából könyvtárat látogat, ahol meglehetősen önállóan keres a könyvtári adatbázisban.

Önállóan és a célnak megfelelően használja a hagyományos szótárakat. Az adatgyűjtés során megfelelően alkalmazza az információk felhasználására vonatkozó etikai normákat (a források megfelelő megjelölése, az idézés formai és etikai szabályainak betartása).

INTERNETHASZNÁLAT

CÉLOK

A diák:

K: ismerje meg a számára hasznos internetes adatbázisokat és online szótárakat;

K: tudjon eredményesen információt keresni a világhálón, tudja megfelelően használni a magyar nyelvű online szótárakat;

KC (4.1.1.1)

K: kritikusan viszonyuljon a mesterséges intelligencia nyújtotta lehetőségekhez.

KC (4.1.2.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

A diák:

» ismeri a számára fontosabb internetes adatbázisokat és online szótárakat,

» céljainak megfelelően képes hatékonyan információt keresni a világhálón, jól **használja a magyar nyelvű online szótárakat**, **KC** (4.1.1.1)

» kritikusan használja fel a mesterséges intelligencia nyújtotta segítséget. **KC** (4.1.2.1)

FOGALMAK

◦ internetes adatbázis ◦ internetes kereső oldal ◦ online szótár ◦ elektronikus könyvtár ◦ mesterséges intelligencia

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Internetes adatgyűjtés. Az adatok etikus felhasználása (a források, hivatkozások megfelelő jelölése).

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

Pl. A diák a tanulási folyamat során önállóan és a célnak megfelelően használja a kereső oldalakat, az internetes adatbázisokat, a magyar nyelvű online szótárakat stb. Az internet és/vagy a mesterséges intelligencia segítségével önállóan keres információt, melyet képes kritikusan szemlélni. Az adatgyűjtés során megfelelően alkalmazza az információfelhasználásra vonatkozó szabályokat (a források megfelelő megjelölése, az idézés formai és etikai szabályainak betartása).

FÓKUSZBAN AZ OLVASÁS

KÖTELEZŐ

A TÉMA LEÍRÁSA

Az irodalmi nevelés és a klasszikus értelemben vett irodalomtanítás elsősorban a régebbi, klasszikus irodalmi művek megismerését, valamint a műveltségkövetítést helyezi a középpontba. Ezzel szemben, a mai világ igényeknek is megfelelően, egyre fontosabb, hogy a tanár a diák világához közelálló, olvasási kedvét növelő műveket is bevigyen az órára. Fontos tehát elfogadni, hogy az irodalomtanításban a kánon/hagyományos, mellett az ún. szórakoztató vagy populáris irodalom különböző válfajai is helyet kapjanak (pl. a bűnügyi irodalom, a sci-fi és a fantasy irodalom). Számos tévhittel szemben ugyanis a szórakoztató irodalom is lehet igényes, lehetnek esztétikai értékei, és a szereplőkkel való azonosulás során a diák erkölcsi értékrendje is fejlődik. A szórakoztató irodalmi művek feldolgozásakor szerzett tapasztalatok segíthetik a diákot az önmegértés és az önértelmezés, valamint mások véleménye mérlegelésének, megítélésének és elfogadásának folyamatában. A diák felismeri és azonosítja a művekben megjelenő szerepeket, csoportnormákat, viselkedési mintákat és értékeket, eltérő és egymással szembesülő igazságokat, egyazon kérdésre adott különböző magatartásválaszokat.

Egy mai fiatal olvasó sok esetben közelebb érzi magát és könnyebben kapcsolódik ezekhez a művekhez, így ezeknek a műfajoknak az olvasásra ható motiváló ereje óriási. Fontos, hogy a tanár ezen művek széles tárházából a diák érzelmi világához és érdeklődési köréhez igazodva válogasson olvasásra megfelelő alkotásokat. A szórakoztató (populáris) irodalom megismerése és olvasása ugyanis így az irodalmi kompetencia fejlesztése szempontjából is fontos, hiszen megalapozza és nagyban segítheti a klasszikus művek befogadását, azaz a magasabb szintű irodalomértést.

A téma fontos célja a diákok olvasási kedvének felkeltése, az irodalomnak mint művészetnek, mint az emberi kommunikáció sajátos formájának megszerettetése, közlésformáinak, kifejezőmódjainak megismertetése.

A TÉMA KIEGÉSZÍTŐ MAGYARÁZATA

A téma céljai az alábbi három célcsoportban valósulnak meg:

- » Ifjúsági regények
- » Bűnügyi regények
- » Történelmi, sci-fi és fantasy regények

A téma nem egy évfolyamon valósul meg, a tanár mindegyik évfolyamon iktasson be belőle valamennyit.

A négyéves szakközépiskolai programokban az első évfolyamon az Ifjúsági regények és/vagy Bűnügyi regények csoportjából, míg a második és/vagy harmadik évfolyamon a Történelmi, sci-fi és fantasy regények

csoportjából érdemes válogatni. A kétéves kiegészítő programban a négyéves programhoz képest kevesebb mű tárgyalása javasolt, illetve ne kötelező jelleggel legyen jelen mind a három csoport.

Jelen téma szorosan kapcsolódik a tantervben szereplő Irodalmi műnemek és műfajok, irodalmi művek adaptációi témához, illetve a többi irodalomtörténeti téma kiegészítéseként is szolgálhat.

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A TÉMÁHOZ

A tanár a tanítási-tanulási folyamat szervezőjeként/irányítójaként törekedjen a diák aktív szerepvállalására, a tanulás iránti felelősség felvállalására.

A tanárnak a tanítás differenciálása, az individualizáció és a személyre szabás jegyében biztosítani kell, hogy minden diák a számára legmegfelelőbb módon tanulhasson, illetve fejlessze képességeit. Ebből kifolyólag a diákcsoport igényeihez igazodva változatos tanítási módszerek/technikák/stratégiák alkalmazásával igyekeznie kell a körülményekhez és lehetőségeihez mérten a megfelelő tanulási környezetet biztosítani.

A tanárnak – a formatív értékelés elvárásainak megfelelően – a teljes tanulási-tanítási folyamat alatt követnie kell a diák előrehaladását, és az elvégzett munkájához visszajelzéseket kell fűznie, hogy ezáltal biztosítsa az esetleges hiányosságok és hibák korrigálását.

A tanárnak a diák teljesítményéhez fűzött elvárásait, illetve a várt teljesítmény értékelésének szempontjait időben ismertetnie kell.

Fontos a diák érdeklődési köréhez is igazodva a megfelelő klasszikus és kortárs irodalmi művek kiválasztása a tanár részéről.

Az olvasásra/tárgyalásra ajánlott irodalmi művek a célok csoportjainál szerepelnek.

IFJÚSÁGI REGÉNYEK

CÉLOK

A diák:

K: egy az iskolában közösen elolvasott regényrészletről beszélgetve megismeri a műfaj legfontosabb tartalmi és formai sajátosságait;

KC (1.3.2.1)

K: teremtsen kapcsolatot az iskolában olvasott szövegrészlet (illetve a szabadon választott és otthon elolvasott regény/regényrészlet) és a személyes tapasztalatai között, vizsgálja meg a regényben megjelenő erkölcsi vagy más kérdéseket, illetve aktualizálja azokat;

KC (5.3.5.3 | 1.2.2.2 | 3.1.1.1 | 2.2.3.1 | 2.2.1.1)

V: ismerkedjen meg az olvasott ifjúsági regények filmes és/vagy színházi adaptációival;

KC (1.3.1.1)

V: fejlessze a kreativitását, alkotói készségét.

KC (1.3.3.1 | 1.3.4.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

- » ismeri az ifjúsági irodalom alapvető tartalmi és formai sajátosságait; **KC** (1.3.2.1)
- » **megfogalmazza saját tapasztalatait és véleményét az iskolában olvasott szövegrészlettel kapcsolatosan**, megvizsgálja és aktualizálja a megjelenő erkölcsi kérdéseket; **KC** (3.1.1.1) **KC** (1.2.2.2)
- » **bemutat egy szabadon választott és otthon elolvasott ifjúsági regényt**: jellemez egy kiválasztott szereplőt, megvizsgálja és aktualizálja a regényben megjelenő erkölcsi vagy más kérdéseket, kifejti a véleményét az olvasottakról; **KC** (1.1.4.1)
- » **összehasonlít egy szabadon választott regényt annak színházi vagy filmes adaptációjával**; **KC** (1.3.1.1) **KC** (1.3.5.1)
- » **kreatív írásművet hoz létre**. **KC** (1.3.4.1) **KC** (5.1.2.2)

FOGALMAK

◦ populáris (szórakoztató) irodalom ◦ ifjúsági irodalom ◦ YA irodalom ◦ ifjúsági regény

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

A legfontosabb cél az olvasás megszerettetése. A diákot arra kell ösztönözni, hogy minél többet olvasson, majd az olvasottakról fejtsse ki véleményét (beszélgessen, írjon stb.).

Az iskolában az előzetes ismeretek aktivizálása, a szemelvények egyéni és közös olvasása és megvitatása folyik, megfelelő ráhangolással és változatos tárgyalási technikák alkalmazásával (jólás, szakaszos olvasás...). Ezt követően a diákok otthon elolvasnak egy szabadon választott regényt/regényrészletet. Az iskolában, tanár segítségével és útmutatásával, előre megadott szempontok segítségével különböző módon számolnak be az olvasottakról (plakát, kiselőadás, forgatókönyv, kreatív írás, prezentáció, MI segítségével készített képregény stb.). A témakör során ajánlott a kiselőadás, a prezentáció, valamint drámapedagógia módszerek alkalmazása.

A tanár klasszikus és kortárs irodalmi műveket ajánljon fel olvasásra, lehetőség szerint a lányoknak és fiúknak különböző regényeket.

Néhány olvasásra javasolt klasszikus ifjúsági regény: Fekete István: Tüskevár, Kertész Erzsébet: Szamóca lányok, egy Szabó Magda-regény (Álarcosbál, Születésnap, Mondják meg Zsófikának), Janikovszky Éva: Kire ütött ez a gyerek?, Sohonyai Edit: Mocsok Csillag, Mark Twain: Tom Sawyer kalandjai.

Néhány olvasásra javasolt kortárs ifjúsági regény: pl.: Grecsó Krisztián: Vera, Mészöly Ágnes: Szabadlábon, Gerlóczy Márton: Igazolt hiányzás, Anna Gavalda: 35 kiló remény, Wolfgang Herrndorf: Csikk.

A tanár természetesen más regényeket is választhat. Amennyiben úgy ítéli meg, hogy egy teljes regény önálló elolvasása túl nehéz feladat lenne, olvasásra kijelölhet egy regényrészletet is, vagy valamely rövidebb terjedelmű szöveget is választhat a diáknak ugyanabban a témakörben (pl. elbeszélést vagy novellát).

A tanár megismertetheti a diákkal az adott regény filmes vagy más adaptációját is.

Néhány, az iskolában vagy otthon megtekintésre javasolt film/filmrészlet: Tüskevár, Tom Sawyer kalandjai.

Filmmel való foglalkozásra max. 3 órát lehet tervezni, beleértve az előkészítést és a megtekintést követő megbeszélést is.

A diák tanulmányi kiránduláson, színházlátogatáson és a magyar irodalmi és művelődési élettel kapcsolatos programokon való részvételével is bővíti irodalmi és általános műveltségét. **KC** (1.3.5.1)

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diáknak legyen lehetősége tudását különböző módon bizonyítani.

A diák pl.:

- » elolvas egy szabadon választott ifjúsági regényt, és azt szóban vagy írásban bemutatja (megvizsgálja a regényben megjelenő erkölcsi vagy más kérdéseket, bemutat egy általa kiválasztott szereplőt, kifejti a véleményét az olvasottakról),
- » összehasonlítja a regényt annak filmes adaptációjával, és azt szóban vagy írásban bemutatja,
- » a regényhez kapcsolódó kreatív írásművet (pl. képregény) hoz létre.

BŰNÜGYI REGÉNYEK

CÉLOK

A diák:

K: az iskolában közösen elolvasott regényrészletről beszélgetve feltárja a műfaj legfontosabb tartalmi és formai sajátosságait;

KC (1.3.2.1)

K: teremtsen kapcsolatot az iskolában olvasott szövegrészlet (illetve a szabadon választott és otthon elolvasott regény/regényrészlet) és a személyes tapasztalatai között, vizsgálja meg a megjelenő erkölcsi kérdéseket, illetve aktualizálja azokat;

KC (1.2.2.2 | 2.2.3.1 | 2.2.1.1 | 3.1.1.1 | 5.3.5.3)

V: ismerkedjen az olvasott bűnügyi művek filmes adaptációival;

KC (1.3.1.1)

V: fejlessze kreativitását, alkotói készségét.

KC (2.4.3.1 | 1.3.3.1 | 1.3.1.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» ismeri a bűnügyi regény/krimi alapvető tartalmi és formai sajátosságait; **KC** (1.3.2.1)

» megfogalmazza saját tapasztalatait és véleményét az iskolában olvasott szövegrészlettel kapcsolatosan, megvizsgálja és aktualizálja a megjelenő erkölcsi kérdéseket; **KC** (1.2.2.2) **KC** (3.1.1.1)

» bemutat egy szabadon választott bűnügyi regényt: jellemez egy kiválasztott szereplőt, megvizsgálja a regényben megjelenő erkölcsi kérdéseket (pl. jó-rossz, bűn-bűnhődés), valamint az ok-okozati viszonyokat, kifejti a véleményét az olvasott regényről; **KC** (1.1.4.1)

» összehasonlít egy szabadon választott regényt annak színházi vagy filmes adaptációjával; **KC** (1.3.1.1) **KC** (1.3.5.1) **KC** (4.1.3.1)

» kreatív írásművet hoz létre: **KC** (5.1.1.1) **KC** (5.1.2.2)

FOGALMAK

◦ bűnügyi regény ◦ krimi ◦ detektívregény

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

A legfontosabb cél az olvasás megszerettetése. A diákok arra kell ösztönözni, hogy minél többet olvasson, majd az olvasottakról fejtse ki véleményét (beszélgessen, írjon stb.).

Az iskolában az előzetes ismeretek aktivizálása, a szemelvények egyéni és közös olvasása és megvitatása folyik, megfelelő ráhangolással és változatos tárgyalási technikák alkalmazásával (jóslás, szakaszos olvasás...). Ezt követően a diákok otthon elolvasnak egy szabadon választott regényt/regényrészletet. Az iskolában, tanár segítségével és útmutatásával, előre megadott szempontok segítségével különböző módon számolnak be az olvasottakról (plakát, kiselőadás, forgatókönyv, kreatív írás, prezentáció, MI segítségével készített képregény stb.). A témakör során ajánlott a kiselőadás, a prezentáció, valamint drámapedagógia módszerek alkalmazása.

A tanár klasszikus és kortárs irodalmi műveket ajánljon fel olvasásra, lehetőség szerint a lányoknak és fiúknak különböző regényeket.

Néhány olvasásra javasolt klasszikus ifjúsági regény: Fekete István: Tüskevár, Kertész Erzsébet: Szamóca lányok, egy Szabó Magda-regény (Álarcosbál, Születésnap, Mondják meg Zsófikának), Janikovszky Éva: Kire ütött ez a gyerek?, Sohonyai Edit: Mocsok Csillag, Mark Twain: Tom Sawyer kalandjai.

Néhány olvasásra javasolt kortárs ifjúsági regény: pl.: Grecsó Krisztián: Vera, Mészöly Ágnes: Szabadlábon, Gerlőczy Márton: Igazolt hiányzás, Anna Gavalda: 35 kiló remény, Wolfgang Herrndorf: Csikk.

A tanár természetesen más regényeket is választhat. Amennyiben úgy ítéli meg, hogy egy teljes regény önálló elolvasása túl nehéz feladat lenne, olvasásra kijelölhet egy regényrészletet is, vagy valamely rövidebb terjedelmű szöveget is választhat a diáknak ugyanabban a témakörben (pl. elbeszélést vagy novellát).

A tanár megismertetheti a diákkal az adott regény filmes vagy más adaptációját is.

Néhány, az iskolában vagy otthon megtekintésre javasolt film/filmrészlet: Tüskevár, Tom Sawyer kalandjai.

Filmmel való foglalkozásra max. 3 órát lehet tervezni, beleértve az előkészítést és a megtekintést követő megbeszélést is.

A diák tanulmányi kiránduláson, színházlátogatáson és a magyar irodalmi és művelődési élettel kapcsolatos programokon való részvételével is bővíti irodalmi és általános műveltségét. KC (1.3.5.1)

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diáknak legyen lehetősége tudását különböző módon bizonyítani.

A diák pl.:

- » elolvas egy szabadon választott bűnügyi regényt, és azt szóban vagy írásban bemutatja (az ok-okozati viszonyokat, az erkölcsi kérdéseket: jó-rossz, bűn-bűnhődés), bemutat egy általa kiválasztott szereplőt, kifejti a véleményét az olvasottakról);
- » összehasonlítja a regényt annak filmes adaptációjával, és azt szóban vagy írásban bemutatja;
- » a regényhez kapcsolódó kreatív írásművet (pl. más befejezés, más bonyodalmak) hoz létre.

TÖRTÉNELMI, SCI-FI ÉS FANTASY REGÉNYEK

CÉLOK

A diák:

K: az iskolában közösen elolvasott regényrészletről beszélgetve feltárja az adott műfaj legfontosabb tartalmi és formai sajátosságait;

KC (1.3.2.1)

K: teremtsen kapcsolatot az iskolában olvasott szövegrészlet (illetve a szabadon választott és otthon elolvasott regény/regényrészlet) és a személyes tapasztalatai között, vizsgálja meg az elolvasott regényben bemutatott világot, illetve társadalmi jelenségeket, fejtse ki róla a véleményét;

KC (5.1.2.1 | 1.2.5.1 | 2.2.1.1)

V: ismerkedjen az olvasott regények filmes adaptációival;

KC (1.3.1.1 | 1.3.5.1)

V: fejlessze a kreativitását, alkotói készségét.

KC (1.3.3.1 | 1.3.4.2)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» ismeri a bűnügyi regény/krimi alapvető tartalmi és formai sajátosságait; **KC** (1.3.2.1)

» megfogalmazza saját tapasztalatait és véleményét az iskolában olvasott szövegrészlettel kapcsolatosan, megvizsgálja a megjelenített világot/társadalmi jelenséget; **KC** (2.2.2.1) **KC** (1.1.4.1)

» bemutat egy szabadon választott történelmi, sci-fi vagy fantasy regényt: jellemez egy kiválasztott szereplőt, megvizsgálja a regényben megjelenített világot/társadalmi jelenséget, kifejti a véleményét az olvasott regényről; **KC** (1.2.2.2)

» összehasonlítja egy szabadon választott regényt annak színházi vagy filmes adaptációjával; **KC** (1.3.1.1)

» kreatív írásművet hoz létre. **KC** (1.3.4.1) **KC** (1.3.3.1) **KC** (5.1.1.1) **KC** (5.1.2.2)

FOGALMAK

◦ történelmi regény ◦ sci-fi regény ◦ fantasy regény

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Az iskolában az előzetes ismeretek aktivizálása, a szemelvények egyéni és közös olvasása és megvitatása folyik, megfelelő ráhangolással, és változatos tárgyalási technikák alkalmazásával (jóslás, szakaszos olvasás...). Ezt

követően a diákok otthon elolvasnak egy szabadon választott regényt/regényrészletet. Az iskolában, a tanár segítségével és útmutatásával, előre megadott szempontok segítségével különböző módon számolnak be az olvasottakról (plakát, kiselőadás, forgatókönyv, kreatív írás, prezentáció, MI segítségével készített képregény stb.). A témakör során ajánlott a kiselőadás, a prezentáció, valamint a drámapedagógia módszerek alkalmazása.

A tanár klasszikus és kortárs irodalmi műveket ajánljon fel olvasásra.

Néhány olvasásra javasolt történelmi, sci-fi és fantasy regény: Gárdonyi Géza: A láthatatlan ember, Egri csillagok; Ambrus Lajos: Eldorádó, Háy János: Dzsigerdilen (A szív gyönyörűsége), Walter Scott: Ivanhoe, Victor Hugo: A nyomorultak, J. R. R. Tolkien: A Gyűrűk Ura, J. K. Rowling: Harry Potter, William Golding: A legyek ura, George Orwell: 1984, Suzanne Collins: Az éhezők viadala.

A tanár természetesen más regényeket is választhat. Amennyiben úgy ítéli meg, hogy egy teljes regény önálló elolvasása túl nehéz feladat lenne, olvasásra kijelölhet egy regényrészletet is, vagy valamely rövidebb terjedelmű szöveget is választhat a diáknak ugyanabban a témakörben (pl. elbeszélést vagy novellát).

A tanár megismertetheti a diákkal az adott regény filmes vagy más adaptációját is.

Néhány, az iskolában vagy otthon megtekintésre javasolt film/filmrészlet: Film(részletek): Honfoglalás (1996, r. Koltay Gábor), A Hídember (2002, r. Bereményi Géza), Szabadság, szerelem (2006, r. Goda Krisztina), Nyomorultak (1957, r. Jean-Paul Le Chanois) és Nyomorultak (2000, r. Josée Dayan), Trója (2004, r. Wolfgang Petersen), A legyek ura (1963, r. Peter Brook), A Gyűrűk Ura (filmsorozat) Harry Potter (filmsorozat), Az éhezők viadala (2012, r. Gary Ross).

Filmmel való foglalkozásra max. 3 órát lehet tervezni, beleértve az előkészítést és a megtekintést követő megbeszélést is

Ha az idő engedi, és a diákok érdeklődést tanúsítanak, érdemes egy-egy mű filmes vagy más adaptációját is megtekinteni, illetve abba beletekinteni.

A diák tanulmányi kiránduláson, színházlátogatáson és a magyar irodalmi és művelődési élettel kapcsolatos programokon való részvételével is bővíti irodalmi és általános műveltségét. ^{KC} (1.3.5.1)

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diáknak legyen lehetősége tudását különböző módon bizonyítani.

A diák pl.:

- » elolvas egy szabadon választott történelmi, sci-fi vagy fantasy regényt, és azt szóban vagy írásban bemutatja (bemutatja a műben szereplő világot, illetve társadalmi jelenségeket, kifejti róla a véleményét, bemutat egy általa kiválasztott szereplőt),
- » összehasonlítja a regényt annak filmes adaptációjával, és azt szóban vagy írásban bemutatja,
- » a regényhez kapcsolódó kreatív írásművet (pl. képregény) hoz létre.

IRODALMI MŰNEMEK ÉS MŰFAJOK, IRODALMI MŰVEK ADAPTÁCIÓI

KÖTELEZŐ

A TÉMA LEÍRÁSA

Az anyanyelvi nevelés fontos része az irodalomtanítás, melynek szerves része az irodalmi művekkel való ismerkedés. Legyen szó irodalmi szöveg(részlet)ek olvasásáról, vagy azok egyéb módon történő befogadásáról és/vagy adaptációinak (film, színházi előadás, megzenésített vers stb.) megismeréséről. Megértésükhöz nélkülözhetetlen az irodalmi alapok elsajátítása, a műnemek és műfajok ismerete, a feldolgozások esetében pedig az érintett területtel (film, színház stb.) kapcsolatos ismeretek.

A téma kapcsán a diák bővíti és elmélyíti a korábbi tanulmányai során szerzett ismereteit, az irodalmi műnemekről és műfajokról tanultakat. Az irodalmi szövegekkel való találkozás és azok befogadása segíti önmaga és az őt körülvevő világ megismerésében és az abban való eligazodásban. A diák az irodalmi művekkel folytatott aktív párbeszéd révén kapcsolatot teremt múlt, jelen és jövő között, gazdagítja érzelmi világát. Fogékonnyá válik az emberi és társadalmi problémák megértésére, átélésére, saját és mások kultúrájának megismerésére, a saját maga és a másik ember közötti hasonlóságok és különbségek felismerésére, a tolerancia és az empátia megélésére, a másság tiszteltetésére. Ezúton fejleszti esztétikai és történeti érzékét, a kritikai gondolkodást, a kreativitást. Tudatosodik benne a nemzeti, európai és egyetemes kultúrához való tartozás.

Fontos, hogy a diák a tanórán megismerjen néhány hatékony olvasási, szövegfeldolgozási és szövegalkotási technikát/stratégiát, amelyekkel tovább fejleszti a szövegértési és a szövegalkotási készségét.

Itt fontos kiemelni, hogy diák az irodalom iránti befogadói érzékenységet a tanításon kívüli tevékenységek által is fejleszti (szavalóversenyek, kulturális rendezvények megtekintése, irodalmárokkal való találkozások, irodalmi folyóiratokkal való ismerkedés, tanulmányi kirándulások, közös színház- és mozilátogatások, a Petőfi Sándor tanulmányi versenyen való részvétel stb.).

A TÉMA KIEGÉSZÍTŐ MAGYARÁZATA

Valószínűsíthető, hogy a diák a múltban már több irodalmi mű adaptációjával (film, színpadi mű, megzenésített vers stb.) is találkozott, ezért jó, hogy néhány művészi feldolgozás/megközelítés a tanóra keretében is helyet kapjon. A diák megismeri az irodalom és a film kapcsolatát, néhány filmes műfajt, elsajátítja az alapvető filmes fogalmakat. Hasonlóképpen megismeri az irodalom és a színház kapcsolatát, megismerkedik néhány színpadi műfajjal, elsajátít néhány színházi kifejezést. Megismerkedik a lírai művek zenés feldolgozásaival.

A téma céljai az alábbi három célcsoportban valósulnak meg:

- » Az irodalmi művek világa, műnemek és műfajok
- » Irodalmi szöveg(részlet)ekkel való ismerkedés
- » Irodalmi szövegek adaptációi (színház, film, zene)

Jelen téma szorosan kapcsolódik a tantervben szereplő irodalomtörténeti témákhoz, illetve azok kiegészítéseképpen szolgál.

A négyéves szakközépiskolai programokhoz képest a kétéves kiegészítő programban kevesebb mű tárgyalása javasolt, illetve a szakiskolai programban megismert tartalmakat kevésbé részletesen kell tárgyalni, vagy adott esetben el is lehet hagyni.

A négyéves szakközépiskolai programokban évente egy irodalmi mű filmes és/vagy színházi adaptációja javasolt.

A kétéves kiegészítő programban évente egy vagy két irodalmi mű filmes és/vagy színházi adaptációja javasolt.

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A TÉMÁHOZ

A tanár a tanítási-tanulási folyamat szervezőjeként/irányítójaként törekedjen a diák aktív szerepvállalására, a tanulás iránti felelősség felvállalására.

A tanárnak a tanítás differenciálása, az individualizáció és a személyre szabás jegyében biztosítani kell, hogy minden diák a számára legmegfelelőbb módon tanulhasson, illetve fejlessze képességeit. Ebből kifolyólag a diákcsoport igényeihez igazodva változatos tanítási módszerek/technikák/stratégiák alkalmazásával igyekezzen a körülményekhez és lehetőségeihez mérten a megfelelő tanulási környezetet biztosítani.

A tanárnak a – formatív értékelés elvárásainak megfelelően – a teljes tanulási-tanítási folyamat alatt követnie kell a diák előrehaladását, és az elvégzett munkájához visszajelzéseket kell fűznie, hogy ezáltal biztosítsa az esetleges hiányosságok és hibák korrigálását.

A tanárnak a diák teljesítményéhez fűzött elvárásait, illetve a várt teljesítmény értékelésének szempontjait időben ismertetnie kell.

Fontos a diák érdeklődési köréhez is igazodva a megfelelő klasszikus és kortárs irodalmi művek kiválasztása.

Az olvasásra/tárgyalásra ajánlott irodalmi művek, illetve adaptációik a célok csoportjainál szerepelnek.

AZ IRODALMI MŰVEK VILÁGA, MŰNEMEK ÉS MŰFAJOK

CÉLOK

A diák:

K: bővítse az irodalmi művekről szerzett ismereteit, és mélyítse el az irodalmi műnemek és műfajok sajátosságaival kapcsolatos tudását;

KC (1.3.2.1)

K: az óránál közösen megvizsgált epikai, lírai és drámai szövegek kapcsán tudjon különbséget tenni saját valósága és az irodalmi alkotásokban megjelenő világ(ok) között, a művek szerzője, az elbeszélő illetve a lírai „én” között;

KC (1.1.4.1 | 1.3.1.1 | 1.3.2.1 | 2.2.1.1)

K: értse meg, hogy különböző korok és szerzők művei kapcsolód(hat)nak egymáshoz.

KC (1.3.2.1 | 2.2.1.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» ismeri az irodalmi műnemeket és felismeri az irodalmi műfajok legalapvetőbb jellemzőit; **KC** (1.3.2.1)

» az óránál megvizsgált szövegrészletek kapcsán érti, hogy minden egyes irodalmi mű fikció; **KC** (1.1.4.1)

» megérti, hogy a befogadó által válik a mű irodalmi alkotássá; **KC** (1.3.1.1)

» megérti, hogy különböző kultúrák, korok és szerzők szövegei hatással vannak egymásra. **KC** (2.2.2.1)

FOGALMAK

◦ irodalmi mű ◦ valóság - képzelet ◦ szerző - mű - befogadó (olvasó) ◦ irodalmi műnemek ◦ epika ◦ líra
◦ dráma ◦ irodalmi műfajok ◦ elbeszélő (narrátor) ◦ lírai én

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

A tanár különböző szövegek/szövegrészletek segítségével (közös olvasás, vizsgálat, értelmezése) aktiválja a diák irodalmi műnemekről és műfajokról szerzett előismeretét.

A diák tanulmányi kiránduláson, színházlátogatáson és a magyar irodalmi és művelődési élettel kapcsolatos programokon való részvételével elmélyíti irodalmi és általános műveltségét. **KC** (1.3.5.1)

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák meg tudja határozni a különböző epikai, lírai és drámai szövegek/szövegrészeket műfaji sajátosságait, különbséget tenni saját valósága és a műben megjelenő világ(ok) között. Érti a különbséget a művek szerzője, az elbeszélő illetve a lírai „én” között.

IRODALMI SZÖVEG(RÉSZLET)EKKEK VALÓ ISMERKEDÉS

CÉLOK

A diák:

K: a tanár iránymutatásával sajátítsa el az irodalmi szövegek befogadásához és értelmezéséhez szükséges olvasási és szövegfeldolgozási technikákat/stratégiákat;

KC (1.1.4.1)

K: tudjon ráhangolódni a kiválasztott irodalmi szövegre/szövegrészletre, és tudja értelmezni az adott (epikai, lírai vagy drámai) mű vagy szövegrészlet üzenetét;

KC (1.3.1.1 | 1.3.2.1)

K: tudja tolmácsolni az irodalmi műveket/részleteket szóban és írásban.

KC (1.3.1.1 | 1.3.2.1 | 4.1.3.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» képes alkalmazni néhány az irodalmi szövegek befogadásához és értelmezéséhez szükséges olvasási és szövegfeldolgozási technikát/stratégiát; **KC** (1.1.4.1) **KC** (1.3.1.1) **KC** (4.1.3.1) **KC** (2.2.2.1) **KC** (2.2.3.1)

Az epikai művekben:

- » felismeri az idő- és eseményszerkezetet,
- » **megkülönbözteti a szerzőt, az elbeszélőt és a szereplőket,**
- » érzékeli a nézőpontokat,
- » azonosítja a beszédhelyzetet,
- » értelmezi a leírások szerepét,
- » felismeri a jellemzés eszközeit, **megismeri a jellemző hóstípusokat,**
- » megismeri, felfogja, elemezi, értelmezi, megvitatja és értékeli a jellegzetes magatartásformákat, élet- és konfliktushelyzeteket, személyiségdilemmákat, **KC** (3.1.1.1) **KC** (5.1.2.2)
- » érzékeli, felfogja és értékeli a bemutatottakat,
- » megfigyeli az egyes korszakok közti különbségeket;

A lírai művekben:

- » **megkülönbözteti a költő életrajzi alakját és a versben megszólaló „én”-t,**

» meghatározza a lírai költemény hangnemt, témáját, műfaját és a vers típusát,

» felismeri és értelmezi a szóképeket és alakzatokat;

A drámai művekben:

» meghatározza a dráma műnemét és annak sajátosságait, a tragédia és a komédia, a tragikum és a komikum fogalmát,

» jellemzi a tragikus hőst és a komédia szereplőit,

» megismeri az idő-, tér- és cselekménykezelést,

» bemutatja a drámai konfliktust,

» megismeri, felfogja, elemzi, értelmezi, megvitatja és értékeli a jellegzetes magatartásformákat és személyiségdilemmákat,

» megismerkedik a dráma és a színház kapcsolatával;

» a követelmények értelmében képes tolmácsolni az irodalmi műveket/részleteket szóban és írásban (pl. irodalmi fogalmazás, szóbeli felelet).

FOGALMAK

- irodalmi szövegek ◦ irodalmi alkotások ◦ irodalmi műnemek ◦ epika ◦ líra ◦ dráma ◦ irodalmi műfajok
- irodalmi fogalmazás ◦ szóbeli felelet

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

A tanár a diák szövegértési képességének fejlesztése érdekében, az önálló szövegértelmezés céljából mutasson be néhány hatékony, az irodalmi szövegek befogadásához és értelmezéséhez szükséges olvasási és szövegfeldolgozási technikát/stratégiát.

A szemléltetést segítő irodalmi alkotásokat a tanár lehetősége szerint a tanulócsoport érdeklődéséhez igazodva válassza ki. Javasolt mind a hagyományos és a kortárs, mind a populáris irodalom alkotásaiból válogatnia.

Déry Tibor: Szerelem, Sarkadi Imre: Elveszett paradicsom (részletek); Petőfi Sándor, Varró Dániel és Tóth Krisztina egy-egy szerelmi verse, Ady: Őrizem a szemed, Tolsztoj: Anna Karenina (részletek), Jane Austen: Értelem és érzelem (részletek), Radnóti Miklós: Ikrek hava, Csáth Géza: Napló, Kertész Erzsébet: Vilma doktorasszony, Szendrey Júlia, Dénes Zsófia: Élet helyett órák, Székely Júlia: Chopin Párizsban, Virginia Wolf: Egy jó házból való angol úrilány, Chaplin: Életem (részletek), Che Guevara: A motoros naplója, Hajnóczy Péter: A sün és a király, Juhász Júlia: Találkoztam boldoguló cigányokkal is, John Steinbeck: Egerek és emberek, Doris Lessing: A fű dalol; Fedél nélkül.

A diák tanulmányi kiránduláson, színházlátogatáson és a magyar irodalmi és művelődési élettel kapcsolatos programokon való részvételével elmélyíti irodalmi és általános műveltségét. (1.3.5.1).

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diáknak legyen lehetősége tudását különböző módon bizonyítani.

A diák pl.:

- » elolvas egy szabadon választott művet, és szóban vagy írásban bemutatja az adott (epikai, lírai vagy drámai) mű vagy szövegrészlet üzenetét, (ismerteti a szöveg befogadásához és értelmezéséhez használt olvasási és szövegfeldolgozási technikát/stratégiát);
- » az olvasott irodalmi alkotások kapcsán szöveget alkot szóban és/vagy írásban (pl.: tartalomismertetés, cselekményösszegzés, jellemzés, kiselőadás, beszámoló, vita, kreatív írás, irodalmi fogalmazás, képregény, drámajáték stb.).

IRODALMI SZÖVEGEK ADAPTÁCIÓI (SZÍNHÁZ, FILM, ZENE)

CÉLOK

A diák:

V: ismerkedjen meg az alapvető filmes, illetve színházi fogalmakkal;

KC (1.3.1.1 | 1.3.2.1)

V: tudjon egyszerű összehasonlítást készíteni egy irodalmi műről és az annak alapján készült adaptációról (filmről vagy színházi előadásról);

KC (3.1.1.1)

V: ismerkedjen a lírai alkotások megzenésített változataival;

V: fejlessze a kreativitását, alkotói készségét.

KC (1.3.4.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» ismeri az alapvető filmes és színházi fogalmakat; **KC** (1.3.1.1) **KC** (1.3.2.1)

» tud egyszerű összehasonlítást készíteni egy irodalmi műről és annak alapján készült adaptációról (filmről vagy színházi előadásról); **KC** (1.3.5.1) **KC** (3.1.1.1)

» ismer néhány megzenésített lírai művet;

» különféle módon bizonyítja alkotói készségét és kreativitását. **KC** (1.3.4.1)

FOGALMAK

- film ◦ rendező ◦ operatőr ◦ zeneszerző, ◦ színész ◦ szerep ◦ forgatókönyv ◦ adaptáció ◦ színház ◦ dráma
- komédia ◦ tragédia ◦ színmű ◦ musical ◦ rockopera ◦ felvonás ◦ jelenet ◦ színpad ◦ kellék ◦ díszlet
- megzenésített vers

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

A tanár lehetősége szerint a tanulócsoport érdeklődéséhez igazodva válassza ki az órán a filmeket, illetve a színházi előadásokat.

A tanár a filmmel és/vagy a színházi művel kapcsolatosan a diák kreativitását, valamint az alkotói készsége fejlesztését segítő feladatokat jelöljön ki.

FILM:

Az előzetes (irodalmi) ismeretek aktivizálása, a szövegrészlet egyéni és közös olvasása, beszélgetés, vita, majd az olvasott mű alapján készült film vagy filmrészlet megtekintése. A filmnézés előtt feladatok, illetve szempontok megadásával felkészítés és ráhangolás a film/filmrészlet befogadására és az azt követő közös elemzésre és értelmezésre. A látottak aktualizálása és összevetése az adott irodalmi művel.

Javasolt szépirodalmi művek és az azok nyomán készült filmek (részletek)

Rokonok (2006, r. Szabó István), Édes Anna (1958, r. Fábri Zoltán), A Pál utcai fiúk (1969, r. Fábry Zoltán), Mechanikus narancs (1971, r. Stanley Kubrick), A felolvasó (2008, r. Stephen Daldry), Gomorra (2008, r. Matteo Garrone), Értelem és érzelem (1995, r. Ang Lee), Anyegin (1999, r. Martha Fiennes), Puskás, Hungary (2009, r. Almási Tamás), Charlie: Charlie Chaplin élete és művészete (2003, r. Richard Schickel), Che Guevara: A motoros naplója (2004, r. Walter Salles), A legyek ura (1963, r. Peter Brook), Szelíd motorosok (1969, r. Dennis Hopper), A cigányok ideje (1989, r. Emir Kusturica), Forrest Gump (1995, r. Robert Zemeckis), Brokeback Mountain – Túl a barátságon (2005, r. Ang Lee).

Egy-egy filmmel való foglalkozásra max. 3 órát lehet tervezni, beleértve az előkészítést és a megtekintést követő megbeszélést is

SZÍNHÁZI ELŐADÁS

Az előzetes (irodalmi) ismeretek aktivizálása, a szövegrészlet egyéni és közös olvasása, beszélgetés, vita, majd az olvasott mű alapján színházi előadás megtekintése élőben vagy felvételtől. A színházi előadás megtekintése előtt feladatok, illetve szempontok megadásával felkészítés és ráhangolás a színpadi mű befogadására és az azt követő közös elemzésre és értelmezésre. A látottak aktualizálása és összevetése az adott irodalmi művel.

Javasolt művek – színházi előadások (részletek):

Katona József: Bánk bán, Örkény István: Tóték, egy magyar nyelvű musical (pl. Romeo és Júlia), egy magyar rockopera (pl. István, a király) és egy Lehár-operett (pl. Marica grófnő), Molière: Tartuffe

A diák tanulmányi kiránduláson, színházlátogatáson és a magyar irodalmi és művelődési élettel kapcsolatos programokon való részvételével elmélyíti irodalmi és általános műveltségét. (1.3.5.1)

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diáknak legyen lehetősége tudását/előrehaladását különböző módon bizonyítani.

A diák pl.:

- » összehasonlíttja az irodalmi művet annak filmes adaptációjával, és azt szóban vagy írásban bemutatja,
- » bemutat egy külföldön is ismert magyar rendezőt, operatőrt (pl. plakátot vagy prezentációt készít),
- » rövidfilmet készít egy általa választott irodalmi mű vagy annak részlete alapján (pl. a mobiljával),
- » jelenetet játszik el párban saját szavakkal,
- » bemutat egy memorizált szöveget,

- » érdeklődés szerint kelléket, díszletet készít, zenét komponál,
- » különböző szerepeket és feladatokat vállalva szerepel egy előadásban.

AZ IRODALMI MŰVELTSÉG KEZDETEI

KÖTELEZŐ

A TÉMA LEÍRÁSA

A téma kapcsán a diák betekintést kap az európai kultúra alakulásába, irodalmának kibontakozásába. Ismerteket szerez az antik irodalomról, a Bibliáról, ismerkedik a középkor irodalmával, valamint a magyar írásbeliség kezdeteivel.

A diák a javasolt irodalmi műveket vagy azok részleteit olvassa, értelmezi, reagál rájuk, kifejezi a tárgyalt művekkel kapcsolatos benyomásait, elemzi, értelmezi a kulcsfontosságú kérdéseket. Az irodalmi alkotásokban megjelenített kérdésekkel és problémákkal kapcsolatban kifejti a véleményét, összeveti saját tapasztalataival, magatartásával és értékrendjével. Az olvasott művek, illetve részletek megismerése kapcsán fejlődik a diák ítélőképessége, erkölcsi és esztétikai érzéke, valamint kreativitása.

A TÉMA KIEGÉSZÍTŐ MAGYARÁZATA

A téma céljai az alábbi három célcsoportban valósulnak meg:

- » Antik irodalom
- » Biblia
- » A középkor irodalma

A diák találkozik a tárgyalt korszakok fontosabb képviselőinek néhány művével. Az ókori görög irodalom tárgyalása során megismeri a homéroszi eposzokat, a görög dráma keretében pedig az ókori görög színházat. Szophoklész Antigoné c. tragédiájának részletei olvasása és értelmezése során a diák fejleszti az erkölcsi ítéletalkotás képességét. A Bibliából kijelölt szemelvények tolmácsolása segíti a véleményalkotást, a tárgyalt középkori irodalmi szemelvény pedig a középkor világának a megismerését. A témakör a magyar nyelvemlékek tárgyalásával zárul.

A négyéves szakközépiskolai programokban a téma tárgyalása, valamint a célok megvalósítása teljes egészében kötelező.

A kétéves kiegészítő programban a témához kapcsolódó célok elérése ugyanúgy kötelező, azzal a kitételrel hogy a négyéves programhoz képest itt kevesebb mű tárgyalása javasolt, illetve a hároméves programban is szereplő műveket kevésbé részletesen kell tárgyalni, adott esetben nem szükséges újratárgyalni.

Jelen téma kapcsolódik a tantervben szereplő Irodalmi szövegek adaptációi (színház, film, zene) részhez, A 20. század világirodalma, a 20. század első felének magyar irodalma, valamint Az újabb kori, a posztmodern és kortárs magyar irodalom témához.

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A TÉMÁHOZ

A tanár a tanítási-tanulási folyamat szervezőjeként/irányítójaként törekedjen a diák aktív szerepvállalására, a tanulás iránti felelősség felvállalására.

A tanárnak a tanítás differenciálása, az individualizáció és a személyre szabás jegyében biztosítani kell, hogy minden diák a számára legmegfelelőbb módon tanulhasson, illetve fejlessze képességeit. Ebből kifolyólag a diákcsoport igényeihez igazodva változatos tanítási módszerek/technikák/stratégiák alkalmazásával igyekeznie kell a körülményekhez és lehetőségeihez mérten a megfelelő tanulási környezetet biztosítani. A tanárnak – a formatív értékelés elvárásainak megfelelően – a teljes tanulási-tanítási folyamat alatt követnie kell a diák előrehaladását, és az elvégzett munkájához visszajelzéseket kell fűznie, hogy ezáltal is biztosítsa az esetleges hiányosságok és hibák korrigálását.

A tanárnak a diák teljesítményéhez fűzött elvárásait, illetve a várt teljesítmény értékelésének szempontjait időben ismertetnie kell.

A diák általános iskolai, illetve adott esetben a szakiskolai tanulmányai során szerzett ismeretei miatt fontos, hogy a tanár felmérje előzetes tudását.

A tanár a tantermi munkát a hatékony tanulási stratégiákat alkalmazva tervezze meg (pl. RJR-modell). A tantermi munka legyen diák- és szövegközpontú. A tanár lehetőségeihez mérten vegye figyelembe a diák igényeit és egyéni fejlődési módját. A tanulási folyamat egyes fázisait átgondoltan építse fel. Csak a megfelelő ráhangolás és fogalomtisztázás után kerüljön sor a kijelölt szemelvények közös olvasására és értelmezésére. Mindig vegye figyelembe a diák visszajelzéseit. A diák jobb haladását és fejlődését szem előtt tartva, mindig legyen képes megújulni, és adott esetben változtatni.

A témakör feldolgozása során lehetőség nyílik az irodalom és a társművészetek kapcsolódásának megismerésére, ezért éljen a képzőművészet és a zeneművészet, valamint a filmművészet nyújtotta lehetőségekkel. Alkalmazzon változatos tárgyalási technikákat és korszerű digitális eszközöket. A tanítási-tanulási folyamatot lehetőleg a formatív tanítási módszer elemei szerint tervezze meg, a hangsúly a tanulási szándékok és a sikerkritériumok közös megfogalmazásán, valamint a tanári visszajelzésen legyen.

ANTIK IRODALOM

CÉLOK

A diák:

K: legyen képes behatárolni a korszakot, ismerje az antikvitás fogalmát, valamint az antik irodalom alapvető jellemzőit;

KC (1.3.2.1)

K: ismerkedjen meg egy mitológiai történettel és annak vallási vonatkozásaival;

K: ismerje meg a trójai mondakört, majd Homérosz Odüsszeia című eposza részleteinek közös olvasása által a műfaj főbb jellemzőit;

V: ismerkedjen meg az ókori görög dráma és színház kialakulásával és főbb jellemzőivel;

K: Szophoklész Antigoné című drámájának részlete(i) alapján ismerkedjen meg a tragédia műfajának főbb jellemzőivel, és fejtse ki véleményét a műben megjelenő erkölcsi kérdésekről, valamint a szereplők magatartásáról;

KC (1.2.2.2 | 3.1.1.1 | 2.2.3.1)

V: nyerjen betekintést az ókori görög lírába;

V: fejlessze a kreativitását, alkotói készségét.

KC (1.3.4.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» **be tudja határolni időben és térben a korszakot,**

» ismeri az antikvitás fogalmát és az antik irodalom alapvető jellemzőit,

» **ismer egy mitológiai történetet,** a politeista istenfelfogást,

» az óránál olvasott eposzrészletet vizsgálva felismeri a műfaj főbb jellemzőit,

» ismeri az ókori görög dráma kialakulását és főbb jellemzőit, **KC** (1.3.2.1)

» **a kijelölt drámarészletet/részleteket vizsgálva felismeri a tragédia főbb jellemzőit,**

» kifejtí véleményét a műben megjelenő erkölcsi kérdésekről, valamint a szereplők magatartásáról, **KC**
(1.2.2.2) **KC** (3.1.1.1) **KC** (2.2.3.1)

» **előad egy drámai jelenetet a tárgyalt műből,** **KC** (5.3.4.1)

» **kreatív írásművet hoz létre.** **KC** (1.3.4.1)

FOGALMAK

- antikvitás ◦ mítosz ◦ mitológia ◦ politeizmus ◦ trójai mondakör ◦ homéroszi eposzok ◦ Odüsszeia
- thébai mondakör ◦ görög színház ◦ dráma ◦ tragédia ◦ Antigoné ◦ ekloga ◦ óda

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Az előzetes tudás mozgósítása a görög társadalomról (pl. könyvtári adatgyűjtés, kooperatív adatfeldolgozás). Filmrészlet megtekintése a Trója c. filmből. Az eposz részleteinek közös olvasása és megbeszélése, önállóan vagy párban cselekményvázlat és jellemterkép készítése. Az olvasottak alapján kreatív írásmű készítése. A drámai szöveg(részletek) önálló olvasása, az ismeretek bővítése tankönyvi szöveg feldolgozásával.

Olvasásra javasolt művek:

Ókori görög mítoszok: pl. Prométheusz-mítosz

Homérosz: Odüsszeia (részletek)

Szophoklész: Antigoné (részletek)

Szapphó, Vergilius vagy Horatius egy-egy verse

A diák tanulmányi kiránduláson, színházlátogatáson és a magyar irodalmi és művelődési élettel kapcsolatos programokon való részvételével elmélyíti irodalmi és általános műveltségét. (1.3.5.1)

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák ismeri az adott korszak lényeges jellemzőit, bemutatja őket szóban és írásban. Ismeri a korszak néhány fontosabb alkotását, a megismert művek főbb műfaji jellemzőit. Az epikai, lírai és drámai művekben különböző olvasási és szövegfeldolgozási technikák/stratégiák segítségével feltárja az irodalmi alkotás üzenetét, kifejti róla a véleményét szóban és írásban. Megfelelően alkalmazza szóban és írásban az alábbi fogalmakat: mítosz, mitológia, trójai mondakör, eposz, ókori görög dráma, thébai mondakör, tragédia, tragikus hős.

A tanár a formatív értékelésnek megfelelően folyamatosan kíséri a diák előrehaladását.

A diáknak legyen lehetősége tudását/előrehaladását különböző módon bizonyítani.

A diák pl.:

- » bemutatja (szóban vagy írásban) az otthon olvasott epikai vagy drámai szövege(ke)t,
- » az otthon olvasott epikai vagy drámai szöveg(ek) alapján pl. képregényt, újságot, rövidfilmet készít,
- » (házi olvasmányként) elolvas és feldolgoz egy eposzból kijelölt szövegrészt, és azt szóban vagy írásban bemutatja,
- » egyénileg vagy párban előad egy drámai jelenetet a tanórán megismert drámai műből,

- » kreatív írást készít (pl.: az epikai és drámai művek esetében: történetmondás más befejezéssel, magatartásformák vizsgálata, a műben megjelenített kérdések aktualizálása, hír/tudósítás/interjú készítése a mű témájához, illetve szereplő(i)vel; a lírai művek esetében: a megismert vers aktualizálása és szabad átköltése).

BIBLIA

CÉLOK

A diák:

K: legyen képes behatárolni a bibliai szövegek keletkezésének idejét;

K: ismerje meg a Biblia szerkezetét, valamint annak vallási, irodalmi és etikai jelentőségét;

KC (1.3.2.1)

K: elemezze és értelmezze a Jónás könyve című bibliai történetet, fejtse ki véleményét a műben megjelenített próféta szerepvállalásáról;

KC (1.2.2.2 | 3.1.1.1 | 2.2.3.1)

K: elemezze és értelmezze A tékozló fiú története című parabolát, fejtse ki véleményét a szereplők magatartásával kapcsolatban;

KC (2.1.1.1 | 1.2.2.2)

K: ismerje fel a Biblia hatását az európai irodalomra;

V: fejlessze a kreativitását, alkotói készségét.

KC (1.3.4.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» meg tudja határozni a bibliai szövegek keletkezésének idejét;

» ismeri a Biblia szerkezetét;

» meg tudja fogalmazni a Biblia vallási, irodalmi és etikai jelentőségét; **KC** (1.3.2.1)

» elemzi és értelmezi a Jónás könyve c. bibliai történetet, kifejtí véleményét a próféta szerepvállalásáról; **KC** (1.2.2.2)

» elemzi és értelmezi A tékozló fiú története c. parabolát, kifejtí véleményét a szereplők magatartásával kapcsolatban; **KC** (3.1.1.1)

» házi olvasmányként elolvas és bemutat egy szabadon választott bibliai történetet;

» előad egy dramatizált bibliai jelenetet; **KC** (5.3.4.1)

» kreatív írásművet hoz létre. **KC** (1.3.4.1)

FOGALMAK

◦ Biblia ◦ bibliai szövegek ◦ Ószövetség ◦ Újszövetség ◦ próféta ◦ parabola ◦ példázat ◦ evangélium

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Az előzetes tudás mozgósítása. Könyvtári kutató-és gyűjtőmunka, adatgyűjtés az internet segítségével. Az ismeretek önálló bővítése tankönyvi szöveg feldolgozásával. A bibliai történetek közös és egyéni olvasása, önállóan vagy párban cselekményvázlat készítése.

Az olvasott szöveg(részlet)ek alapján kreatív írásmű készítése (pl. történetmondás befejezéssel, a megjelenített téma aktualizálása, képzeletbeli interjú készítése valamelyik szereplővel).

Olvasásra javasolt szövegek a Bibliából: Jónás könyve, A tékozló fiú története, teremtestörténet, Káin és Ábel, A szeretetről.

A diák tanulmányi kiránduláson, színházlátogatáson és a magyar irodalmi és művelődési élettel kapcsolatos programokon való részvételével elmélyíti irodalmi és általános műveltségét.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák meg tudja határozni a bibliai szövegek keletkezésének idejét. Ismeri a Biblia szerkezetét, vallási, irodalmi és etikai jelentőségét. A bibliai szövegek elemzésekor feltárja a szövegekben megjelenített erkölcsi kérdéseket és kifejti véleményét szóban és írásban. Megfelelően alkalmazza szóban és írásban az alábbi fogalmakat: Biblia, Ó- és Újszövetség, próféta szerep, parabola/példázat.

A tanár a formatív értékelésnek megfelelően folyamatosan kíséri a diák előrehaladását.

A diáknak legyen lehetősége tudását/előrehaladását különböző módon bizonyítani.

A diák pl.:

- » bemutatja (szóban vagy írásban) az otthon (házi olvasmányként) olvasott bibliai szövege(ke)t,
- » az otthon olvasott bibliai szöveg(ek) alapján pl. képregényt, újságot, rövidfilmet készít,
- » dramatizálja, majd egyénileg vagy párban előadja a tanórán megismert szövegrészletet,
- » kreatív írást készít (pl.: történetmondás más befejezéssel, a megjelenített téma aktualizálása, képzeletbeli interjú készítése valamelyik szereplővel).

A KÖZÉPKOR IRODALMA

CÉLOK

A diák:

K: tudja behatárolni a korszakot, és ismerje meg főbb jellemzőit;

K: ismerje meg a középkor világképét, valamint az egyházi és a világi irodalom legfontosabb ismérveit;
KC (1.3.2.1)

K: az Isteni színjáték egy részlete (pl. Paolo és Francesca története) elemzése és értelmezése révén ismerkedjen meg a középkori emberek gondolkodásával és világfelfogásával, fejtse ki róla a véleményét;
KC (1.2.2.2 | 3.1.1.1 | 2.2.3.1)

K: ismerje meg a magyar irodalom kezdeteit, a magyar szórvány- és szövegemlékeket (A tihanyi apátság alapítólevele, Halotti beszéd és könyörgés, Ómagyar Mária-siralom);

V: fejlessze a kreativitását, alkotói készségét.

KC (1.3.4.1 | 5.1.2.2 | 5.1.5.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» időben behatárolja a korszakot, ismeri főbb jellemzőit;

» ismeri a középkor világképét, az egyházi és világi irodalom legfontosabb ismérveit; **KC** (1.3.2.1)

» **bemutatja az Isteni színjáték egy részletét**, értelmezi középkori emberek gondolkodását és világfelfogását, és kifejti ezzel kapcsolatos véleményét; **KC** (1.2.2.2) **KC** (3.1.1.1) **KC** (2.2.3.1)

» ismeri a legfontosabb magyar nyelvemlékeket;

» előad egy tárgyalt szövegrészletet;

» kreatív írásművet hoz létre. **KC** (1.3.4.1)

FOGALMAK

- középkori irodalom
- egyházi és világi irodalom
- a magyar irodalom kezdetei
- nyelvemlékek
- szórványemlékek
- szövegemlékek

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Az előzetes tudás mozgósítása. Könyvtári kutató-és gyűjtőmunka, adatgyűjtés az internet segítségével. A tanár által kijelölt szövegek olvasása és feladatok megoldása, önállóan, párban vagy kis csoportban, kooperatív módszerrel. Ismeretbővítés a tankönyvi szöveg szempontok szerinti feldolgozásával. Kutató-és gyűjtőmunka a nyelvemlékekről.

Olvasásra javasolt szövegek:

Dante: Isteni színjáték (Paolo és Francesca története)

Nyelvemlékek (A tihanyi apátság alapítólevele, Halotti beszéd és könyörgés, Ómagyar Mária-siralom)

A diák tanulmányi kiránduláson, színházlátogatáson és a magyar irodalmi és művelődési élettel kapcsolatos programokon való részvételével elmélyíti irodalmi és általános műveltségét. (1.3.5.1)

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák ismeri a középkor főbb jellemzőit, az egyházi és a világi irodalom legfontosabb ismérveit, bemutatja őket szóban és írásban. Ismeri a korszak néhány fontosabb képviselőjét, a tárgyalt művek legalapvetőbb jellemzőit. A megismert szövegrészlet elemzésekor feltárja a középkori világfelfogást, és kifejti véleményét szóban és írásban. Ismerteti a magyar irodalom kialakulását és az első magyar nyelvemlékeket. Megfelelően alkalmazza szóban és írásban az alábbi fogalmakat: a középkor irodalma, egyházi és világi irodalom; a magyar irodalom kezdetei, nyelvemlékek, szórvány- és szövegemlékek.

A tanár a formatív értékelésnek megfelelően folyamatosan kíséri a diák előrehaladását.

A diáknak legyen lehetősége tudását/előrehaladását különböző módon bizonyítani.

A diák pl.:

- » bemutatja (szóban vagy írásban) az otthon olvasott epikai vagy drámai szövege(ke)t,
- » az otthon olvasott epikai vagy drámai szöveg(ek) alapján pl. képregényt, újságot, rövidfilmet készít,
- » (házi olvasmányként) elolvas és feldolgoz egy kijelölt szöveget/szövegrészletet és azt szóban vagy írásban bemutatja,
- » dramatizálja, majd egyénileg vagy párban előadja a tanórán megismert szövegrészletet,
- » kreatív írást készít (pl.: történetmondás más befejezéssel, a megjelenített téma aktualizálása, képzeletbeli interjú készítése valamelyik szereplővel).
- » egymással összeveti és bemutatja a legrégebbi magyar és szlovén nyelvemlékeket.

A RENESZÁNSZTÓL A FELVILÁGOSODÁSIG

KÖTELEZŐ

A TÉMA LEÍRÁSA

A témakör keretében a diák betekintést nyer a reneszánsz, a barokk, a klasszicizmus és a felvilágosodás korának irodalmaiba, megismerkedik néhány fontosabb szerzővel és irodalmi alkotásaikkal. Petrarca, Boccaccio és Shakespeare művei által közelebb kerül a reneszánsz ember gondolkodásához. A latinul alkotó Janus Pannonius, majd a magyarul író Balassi Bálint egy-egy verse révén ismerkedik a magyar reneszánsz irodalom kibontakozásával, Zrínyi Miklós eposzának megemlékezésével pedig a magyar barokk irodalmával találkozik.

A diák a francia klasszicista dráma kapcsán megismeri Molière egy ma is nagy aktualitással bíró művét. Az európai felvilágosodás néhány fontosabb képviselőjének és alkotásaik felvázolása után a magyar szerzőktől Csokonai Vitéz Mihály és Berzsenyi Dániel egy-egy költeményét ismeri meg. A témakör keretében a diák a nyelvújítás szerepével és eredményeivel is találkozik.

A diák a javasolt irodalmi műveket vagy azok részleteit olvassa, értelmezi, reagál rájuk, kifejezi a tárgyalt művekkel kapcsolatos benyomásait, elemzi, értelmezi a kulcsfontosságú kérdéseket. Az irodalmi alkotásokban megjelenített kérdésekkel és problémákkal kapcsolatban kifejti a véleményét, összeveti saját tapasztalataival, magatartásával és értékrendjével. Az olvasott művek, illetve részletek megismerése kapcsán fejlődik a diák ítéltőképesége, erkölcsi és esztétikai érzéke, valamint a kreativitása.

A TÉMA KIEGÉSZÍTŐ MAGYARÁZATA

A téma céljai az alábbi két célcsoportban valósulnak meg:

- » A reneszánsz és barokk irodalma
- » A klasszicizmus és a felvilágosodás irodalma

A diák találkozik a tárgyalt korszakok fontosabb képviselőinek egy-egy műveivel. Petrarca és Boccaccio műveinek tárgyalása során betekintést nyer a reneszánsz lírába és epikába, Shakespeare drámája által a reneszánsz színház kialakulásába. Shakespeare Romeo és Júlia c. tragédiájának elemzése és értelmezése során a diák az erkölcsi ítéletalkotás képességét fejleszti. Balassi költeményében feltárja a reneszánsz jegyeket. Molière Tartuffe c. drámája különböző magatartásformákkal kapcsolatos állásfoglalásra kínál lehetőséget. Csokonai Vitéz Mihály és Berzsenyi Dániel egy-egy költeményének elemzésével ismerkedik a magyar felvilágosodás lírájával. A témakör a nyelvújítás megismerésével zárul.

A négyéves szakközépiskolai programokban a téma tárgyalása, valamint a célok megvalósítása teljes egészében kötelező.

A kétéves kiegészítő programban a témához kapcsolódó célok elérése ugyanúgy kötelező, azzal hogy a négyéves programhoz képest itt kevesebb mű tárgyalása javasolt, illetve a hároméves programban is szereplő műveket kevésbé részletesen kell tárgyalni, adott esetben nem szükséges újratárgyalni.

Jelen téma kapcsolódik a tantervben szereplő Irodalmi műnemek és műfajok, irodalmi művek adaptációi témához.

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A TÉMÁHOZ

A tanár a tanítási-tanulási folyamat szervezőjeként/irányítójaként törekedjen a diák aktív szerepvállalására, a tanulás iránti felelősség felvállalására.

A tanárnak a tanítás differenciálása, az individualizáció és a személyre szabás jegyében biztosítani kell, hogy minden diák a számára legmegfelelőbb módon tanulhasson, illetve fejlessze képességeit. Ebből kifolyólag a diákcsoport igényeihez igazodva változatos tanítási módszerek/technikák/stratégiák alkalmazásával igyekezzen a körülményekhez és lehetőségeihez mérten a megfelelő tanulási környezetet biztosítani.

A tanárnak – a formatív értékelés elvárásainak megfelelően – a teljes tanulási-tanítási folyamat alatt követnie kell a diák előrehaladását, és az elvégzett munkájához visszajelzéseket kell fűznie, hogy ezáltal biztosítsa az esetleges hiányosságok és hibák korrigálását.

A tanárnak a diák teljesítményéhez fűzött elvárásait, illetve a várt teljesítmény értékelésének a szempontjait időben ismertetnie kell.

A diák az általános iskolai, illetve adott esetben a szakiskolai tanulmányai során szerzett ismeretei miatt fontos, hogy a tanár felmérje előzetes tudását.

A tanár a tantermi munkát a hatékony tanulási stratégiákat alkalmazva tervezze meg (pl. RJR-modell). A tantermi munka legyen diák- és szövegközpontú. A tanár lehetőségeihez mérten vegye figyelembe a diák igényeit és egyéni fejlődési módját. A tanulási folyamat egyes fázisait átgondoltan építse fel. Csak a megfelelő ráhangolás és fogalomtisztázás után kerüljön sor a kijelölt szemelvények közös olvasására és értelmezésére. Mindig vegye figyelembe a diák visszajelzéseit. A diák haladását és fejlődését szem előtt tartva, mindig legyen képes megújulni, és adott esetben változtatni.

A témakör feldolgozása során lehetőség nyílik az irodalom és a társművészetek kapcsolódásának megismerésére, ezért éljen a képzőművészet és a zeneművészet, valamint a filmművészet nyújtotta lehetőségekkel. Alkalmazzon változatos tárgyalási technikákat és korszerű digitális eszközöket. A tanítási-tanulási folyamatot lehetőleg a formatív tanítási módszer elemei szerint tervezze meg, a hangsúly a tanulási szándékok és a sikerkritériumok közös megfogalmazásán, valamint a tanári visszajelzésen legyen.

A RENESZÁNSZ ÉS A BAROKK IRODALMA

CÉLOK

A diák:

K: helyezze el időben a reneszánsz korszakát, ismerje meg legfontosabb ismérveit;

K: ismerje meg a reneszánsz irodalom főbb jellemzőit;

KC (1.3.2.1)

V: *Petrarca egyik szonettjével ismerkedve nyerjen bepillantást a reneszánsz lírába;*

K: Boccaccio egy novellájának elolvasása révén ismerkedjen a reneszánsz epikával, fejtse ki a véleményét az olvasottakról;

KC (1.2.2.2 | 3.1.1.1 | 2.2.3.1)

V: *Shakespeare Romeo és Júlia című művének részlete által ismerkedjen meg az angol reneszánsz színházzal, fejtse ki véleményét a részletben megjelenített kérdésről;*

K: Janus Pannonius és Balassi Bálint egy-egy versének megismerése kapcsán ismerje meg a korszak latin és magyar nyelvű líráját;

KC (1.3.2.1 | 3.1.1.1)

V: *Zrínyi Miklós Szigeti veszedelem című eposzának rövid ismertetésével kapjon betekintést a barokk irodalmába;*

V: *fejlessze a kritikai gondolkodását, a kreativitását és az alkotói készségét.*

KC (1.3.4.1 | 5.1.2.2)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» elhelyezi időben a korszakot, ismerteti a fontosabb jellemzőit;

» ismeri a reneszánsz irodalom alapvető jellemzőit; **KC** (1.3.2.1)

» képes tolmácsolni Petrarca szonettjének az üzenetét;

» bemutatja Boccaccio Dekameron c. művének egyik novelláját, kifejti róla a véleményét; **KC** (1.2.2.2)

» ismerteti az angol reneszánsz színházat;

» bemutatja Shakespeare Romeo és Júlia c. drámájának részletét, kifejti véleményét a megjelenített kérdésről;

» ismeri a reneszánszkori magyar irodalom kialakulását, legfontosabb képviselőit;

» képes tolmácsolni Balassi Bálint *Hogy Júliára találá...* című versének üzenetét, felismeri a vers reneszánsz jegyeit; **KC** (3.1.1.1)

» saját elképzelése szerint előad egy tárgyaló szövegrészletet;

» kreatív írásművet hoz létre. **KC** (1.3.4.1)

FOGALMAK

◦ reneszánsz ◦ szonett ◦ novella ◦ angol reneszánsz dráma és színház ◦ magyar reneszánsz ◦ reneszánsz líra
◦ barokk ◦ barokk eposz

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Az előzetes tudás mozgósítása. A korszak világképének és jellemzőinek megismertetése párban vagy csoportban, kooperatív módszerekkel. Ismerkedés a korszak meghatározó képzőművészeti és zenei alkotásaival. Házi feladatként az alkotók életéről, a műalkotásról rövid vázlat vagy fürtábra készítése, a fogalmak magyaráztatása, gyűjtőmunka végeztetése. A részképességek fejlesztésének különböző fázisaiban szükséges a szöveges szóbeli értékelés, a páros/csoport- vagy a kooperatív munka esetében pedig a tanár által kidolgozott értékelő lap alapján az önértékelés és egymás értékelése. A szemelvények egyéni/közös olvasására, elemzésére és értelmezésére változatos tárgyalási technikák alkalmazásával a megfelelő ráhangolás, fogalomtisztázás után kerüljön sor. A lírai alkotások esetében tudatosítani kell a költő és a versbéli én megkülönböztetését, és el kell végezni a versek szerkezeti, formai és tartalmi kérdései együttes megjelenésének vizsgálatát. A dráma feldolgozását követően a diák egyénileg vagy párban elkészítheti egy-egy választott jelenet színpadképét, a díszletet és a jelmezeket, de el is játszhat egy-egy általa választott jelenetet. A részképességek fejlesztésének különböző fázisaiban szükséges a szöveges szóbeli értékelés, a páros/csoport- vagy a kooperatív munka esetében pedig a tanár által kidolgozott értékelőlap alapján az önértékelés és egymás értékelése. Amennyiben az idő engedi, sor kerülhet valamelyik irodalmi alkotás alapján készült film részletének közös megtekintésére és megbeszélésére is.

Olvasásra javasolt szövegek:

Petrarca: *Ti szerencsés füvek...*

Boccaccio: *Dekameron* (részlet), pl. A sólyom feláldozása

Shakespeare: *Romeo és Júlia* (részlet)

Janus Pannonius: *Búcsú Váradtól*

Balassi Bálint: *Hogy Júliára találá...*

Az olvasott művek, illetve részletek kapcsán fejlesztjük a diákok beszéd- és íráskészségét, a vélemény kifejtés és az érvelés, valamint a kreatív írás képességét.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák ismeri a reneszánsz és a barokk korának lényeges jellemzőit, bemutatja őket szóban és írásban. Ismeri a korszak fontosabb irodalmi képviselőit, a tárgyalt művek főbb jellemzőit. A megismert epikai, lírai és drámai szövegrészletet elemzi, és kifejti róluk a véleményét szóban és írásban. Megfelelően alkalmazza szóban és írásban az alábbi fogalmakat: reneszánsz, reneszánsz színház, szerelmi líra, barokk.

A tanár a formatív értékelésnek megfelelően folyamatosan kíséri a diák előrehaladását.

A diáknak legyen lehetősége tudását/előrehaladását különböző módon bizonyítani.

A diák pl.:

- » (házi olvasmányként) elolvas és feldogoz egy kijelölt szövegrészt, és azt szóban vagy írásban bemutatja,
- » bemutatja (szóban vagy írásban) az otthon olvasott epikai vagy drámai szöveget,
- » az otthon olvasott epikai vagy drámai szöveg alapján pl. képregényt, újságot, rövidfilmet készít,
- » (egyéni vagy párban) előad egy drámai jelenetet a tanórán megismert drámai műből,
- » kreatív írást készít (pl.: az epikai és drámai művek esetében: történetmondás más befejezéssel, magatartásformák vizsgálata, képzeletbeli látogatás bemutatása valamely híres reneszánsz művésznél vagy feltalálónál, a műben megjelenített probléma aktualizálása, hír/tudósítás/interjú készítése a mű témájához, illetve szereplő(i)vel; a lírai művek esetében: a megismert szonett aktualizálása és szabad átköltése).

A KLASSZICIZMUS ÉS A FELVILÁGOSODÁS IRODALMA

CÉLOK

A diák:

K: helyezze el időben a korszakot, ismerje legfontosabb jellemzőit;

K: Molière Tartuffe című drámája részleteinek olvasása kapcsán ismerje meg a komédia néhány műfaji jellemzőjét, fejtse ki véleményét a mű kulcsszereplőinek magatartásáról;

KC (1.2.2.2 | 3.1.1.1 | 2.2.3.1)

K: ismerje meg a felvilágosodás irodalmának főbb jellemzőjét, valamint említés szintjén az európai felvilágosodás néhány fontosabb képviselőjét és alkotásait;

K: ismerje meg a magyar felvilágosodás irodalmának legfontosabb ismérveit;

K: egy vers megismerése révén nyerjen bepillantást Csokonai Vitéz Mihály lírai munkásságába;

KC (1.3.2.1)

V: egy vers megismerése révén nyerjen bepillantást Berzsenyi Dániel lírájába;

V: ismerje meg a nyelvújítás lényegét és jelentőségét;

V: fejlessze a kritikai gondolkodását, a kreativitását és az alkotói készségét.

KC (1.3.4.1 | 2.2.1.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» elhelyezi időben a korszakot, ismerteti a fontosabb jellemzőit,

» **Molière Tartuffe c. drámájának részletei kapcsán** azonosítja komédia néhány jellemzőjét;

» **kifejti véleményét a mű kulcsszereplőinek magatartásáról;** **KC** (1.2.2.2) **KC** (3.1.1.1)

» **ismeri** a felvilágosodás főbb jellemzőit, valamint **az európai felvilágosodás néhány képviselőjét, fontosabb alkotásait;**

» ismeri a magyar felvilágosodás főbb ismérveit;

» **képes tolmácsolni Csokonai Vitéz Mihály vagy Berzsenyi Dániel versének üzenetét,**

» **érti a nyelvújítás lényegét és jelentőségét;**

» **előad egy tárgyalt szövegrészletet;**

» **kreatív írásművet hoz létre.** **KC** (1.3.4.1) **KC** (2.2.2.1)

FOGALMAK

◦ klasszicizmus ◦ francia klasszicista dráma ◦ komédia ◦ felvilágosodás ◦ nyelvújítás ◦ Kazinczy

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Az előzetes tudás mozgósítása. A korszak világképének és jellemzőinek megismertetése kooperatív módszerekkel, párban vagy csoportban. Ennek során ismerkedés a korszak meghatározó képzőművészeti és zenei alkotásaival. Házi feladatra az alkotók életéről, a műalkotásról rövid vázlat vagy fürtábra készítése, a fogalmak magyaráztatása, gyűjtőmunka végeztetése. A szemelvények egyéni/közös olvasására, elemzésére és értelmezésére változatos tárgyalási technikák alkalmazásával a megfelelő ráhangolás, fogalomtisztázás után kerüljön sor. A lírai alkotások esetében tudatosítani kell a költő és a versbéli én megkülönböztetését, és el kell végezni a versek szerkezeti, formai és tartalmi kérdéseinek vizsgálatát. A dráma feldolgozását követően a diák egyénileg vagy párban elkészítheti egy-egy választott jelenet színpadképét, a díszletet és a jelmezeket, de el is játszhat egy-egy általa választott jelenetet. A részképességek fejlesztésének különböző fázisaiban szükséges a szöveges szóbeli értékelés, a páros/csoport- vagy a kooperatív munka esetében pedig a tanár által kidolgozott értékelő lap alapján az önértékelés és egymás értékelése. Amennyiben az idő engedi, sor kerülhet az irodalmi alkotás alapján készült film részlet(ei)nek közös megtekintésére és megvitatására.

Olvasásra javasolt szövegek:

Molière: Tartuffe

Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez

Berzsenyi Dániel: A közelítő tél

Az olvasott művek, illetve részletek kapcsán fejlesztjük a diákok beszéd- és íráskészségét, a véleménykifejtés és az érvelés, valamint a kreatív írás képességét.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák ismeri az klasszicizmus és a felvilágosodás irodalmának főbb jellemzőit, azt bemutatja szóban és írásban az elsajátított fogalmak alkalmazásával. Ismeri a felvilágosodás és a klasszicizmus korszakának néhány fontosabb képviselőit, és képes röviden bemutatni a tárgyalt műveket. Az epikai, lírai és drámai művekben irodalmi ismereteit alkalmazva megfogalmazza az irodalmi alkotások lényegét, kifejti véleményét szóban és írásban. Megfelelően alkalmazza szóban és írásban az alábbi fogalmakat: komédia, komikum, felvilágosodás, klasszicizmus, nyelvújítás.

A tanár a formatív értékelésnek megfelelően folyamatosan kíséri a diák előrehaladását.

A diáknak legyen lehetősége tudását/előrehaladását különböző módon bizonyítani.

A diák pl.:

- » (házi olvasmányként) elolvassa és feldogozza a kijelölt drámai művet/szövegrészt és azt szóban vagy írásban bemutatja,
- » egyénileg vagy párban előad egy drámai jelenetet a megismert komédiából,
- » az otthon olvasott drámai szövegrészlet alapján pl. képregényt, újságot, rövidfilmet készít,
- » kreatív írást készít (pl.: a drámai mű esetében: történetmondás más befejezéssel, magatartásformák vizsgálata, a műben megjelenített probléma aktualizálása, szövegalkotás a mű témájához, illetve szereplő(i)vel kapcsolatosan; a lírai művek esetében: a megismert vers aktualizálása és szabad átköltése).

A ROMANTIKÁTÓL A REALIZMUSIG

KÖTELEZŐ

A TÉMA LEÍRÁSA

A téma keretében a diák betekintést kap az európai, valamint a magyar romantika és realizmus irodalmába. A romantika az a stílusirányzat, amely a 18. század végén először az angol és a német irodalomban jelent meg, majd a 19. század során egész Európában elterjedt. Az irodalmi művekre jellemző, hogy az író/költő személye és érzelmi világa kerül a központba, míg a valóság megjelenítése háttérbe szorul. A realizmus a 19. században, a romantikával párhuzamosan jelentkezik. A romantikával ellentétben a realista alkotókat a valósághű ábrázolásmód, a társadalmi problémák hiteles bemutatása, a jellemek hű és aprólékos megformálása vezérli. A téma tárgyalása során a diák ismerkedik az európai és a magyar romantika néhány képviselőjével és műveikkel.

A diák a javasolt irodalmi műveket vagy azok részleteit olvassa, értelmezi, reagál rájuk, kifejezi a tárgyalt művekkel kapcsolatos benyomásait, elemzi, értelmezi a kulcsfontosságú kérdéseket. Az irodalmi alkotásokban megjelenített kérdésekkel és problémákkal kapcsolatban kifejti a véleményét, összeveti saját tapasztalataival, magatartásával és értékrendjével. Az olvasott művek, illetve részletek megismerése kapcsán fejlődik a diák ítélőképessége, erkölcsi és esztétikai érzéke, valamint a kreativitása.

A TÉMA KIEGÉSZÍTŐ MAGYARÁZATA

A téma céljai az alábbi két célcsoportban valósulnak meg:

- » Az európai és a magyar romantika irodalma
- » A klasszikus modernség irodalma, az előmodernség magyar epikája

A diák találkozik a tárgyalt korszakok fontosabb képviselőjével és néhány alkotásukkal. Az európai romantika irodalmának tárgyalása során Puskin Anyegin c. művének részletei kapcsán ismerkedik a verses regény műfajával. A szövegrészletek elemzése és értelmezése során fejleszti az erkölcsi ítéletalkotás képességét. A magyar romantika tárgyalása során több magyar szerzőt, illetve azok néhány jelentősebb művét ismerheti meg. A klasszikus modernség irodalmának és az előmodernség magyar epikájának a tárgyalása teret biztosít néhány fontosabb mű megismerésére, a kijelölt művek/szövegrészletek elemzése pedig a különböző magatartásformákkal kapcsolatos véleménykifejtésre ad lehetőséget. A témakör a mikszáthi elbeszélésmód jellemzőinek a megismerésével zárul.

A négyéves szakközépiskolai programokban a téma tárgyalása, valamint a célok megvalósítása teljes egészében kötelező.

A kétéves kiegészítő programban a témához kapcsolódó célok elérése ugyanúgy kötelező, azzal hogy a négyéves programhoz képest itt kevesebb mű tárgyalása javasolt, illetve a hároméves programban is szereplő műveket kevésbé részletesen kell tárgyalni, adott esetben nem szükséges újratárgyalni.

Jelen téma kapcsolódik a tantervben szereplő Irodalmi műnemek és műfajok, irodalmi művek adaptációi témához.

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A TÉMÁHOZ

A tanár a tanítási-tanulási folyamat szervezőjeként/irányítójaként törekedjen a diák aktív szerepvállalására, a tanulás iránti felelősség felvállalására.

A tanárnak a tanítás differenciálása, az individualizáció és a személyre szabás jegyében biztosítani kell, hogy minden diák a számára legmegfelelőbb módon tanulhasson, illetve fejlessze képességeit. Ebből kifolyólag a diákcsoport igényeihez igazodva, változatos tanítási módszerek/technikák/stratégiák alkalmazásával igyekezzen a körülményekhez és lehetőségeihez mérten a megfelelő tanulási környezetet biztosítani.

A tanárnak – a formatív értékelés elvárásainak megfelelően – a teljes tanulási-tanítási folyamat alatt követnie kell a diák előrehaladását, és az elvégzett munkájához visszajelzéseket kell fűznie, hogy ezáltal biztosítsa az esetleges hiányosságok és hibák korrigálását.

A tanárnak a diák teljesítményéhez fűzött elvárásait, illetve a várt teljesítmény értékelésének szempontjait időben ismertetnie kell.

A diák az általános iskolai, illetve adott esetben a szakiskolai tanulmányai során szerzett ismeretei miatt fontos, hogy a tanár felmérje előzetes tudását.

A tanár a tantermi munkát a hatékony tanulási stratégiákat alkalmazva tervezze meg (pl. RJR-modell). A tantermi munka legyen diák- és szövegközpontú. A tanár lehetőségeihez mérten vegye figyelembe a diák igényeit és egyéni fejlődési módját. A tanulási folyamat egyes fázisait átgondoltan építse fel. Csak a megfelelő ráhangolás és fogalomtisztázás után kerüljön sor a kijelölt szemelvények közös olvasására és értelmezésére. Mindig vegye figyelembe a diák visszajelzéseit. A diák jobb haladását és fejlődését szem előtt tartva, mindig legyen képes megújulni és adott esetben változtatni.

A témakör feldolgozása során lehetőség nyílik az irodalom és a társművészetek kapcsolódásának megismerésére, ezért éljen a képzőművészet és a zeneművészet, valamint a filmművészet nyújtotta lehetőségekkel. Alkalmazzon változatos tárgyalási technikákat és korszerű digitális eszközöket. A tanítási-tanulási folyamatot lehetőleg a formatív tanítási módszer elemei szerint tervezze meg, a hangsúly a tanulási szándékok és a sikerkritériumok közös megfogalmazásán, valamint a tanári visszajelzésen legyen.

AZ EURÓPAI ÉS A MAGYAR ROMANTIKA IRODALMA

CÉLOK

A diák:

K: helyezze el időben az európai romantika korszakát, ismerje meg irodalmának főbb sajátosságait;

K: részlet(ek) olvasása által ismerje meg A. S. Puskin Anyegin című verses regényét, tudja értelmezni és kifejezni véleményét az olvasottakról;

KC (1.2.2.2 | 3.1.1.1 | 2.2.3.1)

V: *Katona József Bánk bán című művének rövid ismertetése révén ismerje meg a magyar romantika kialakulásának történelmi vonatkozásait;*

K: tudja értelmezni Kölcsey Ferenc és Vörösmarty Mihály alapműveit, a Himnusz és a Szózatot;

K: Petőfi Sándor egy-egy versének megismerése révén kapjon bepillantást a költő forradalmi látomásköltészetébe és hitvesi lírájába;

K: egy Arany-ballada megismerése révén ismerkedjen meg Arany János balladaköltészetével;

KC (1.3.2.1 | 1.2.2.2)

V: *regényrészlet(ek) olvasása által ismerkedjen meg Jókai Mór írói stílusával;*

V: *fejlessze a kritikai gondolkodását, a kreativitását és az alkotói készségét.*

KC (1.3.4.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

- » időben elhelyezi a korszakot és röviden ismerteti az európai romantika irodalmának főbb sajátosságait;
- » **Puskin Anyegin c. verses regényének részleteit elemezve** ismerteti a verses regény főbb műfaji jellemzőit, **bemutatja a felesleges ember típusát**, és kifejezi véleményét az olvasottakról; **KC** (1.2.2.2) **KC** (3.1.1.1)
- » *röviden bemutatja a magyar romantika kialakulásának történelmi vonatkozásait és a reformkort;*
- » **elemzi és értelmezi Kölcsey Ferenc Himnusz és/vagy Vörösmarty Mihály Szózat c. költeményét**, összehasonlítja a két alapművet,;
- » **képes tolmácsolni Petőfi Sándor egyik versét;**
- » bemutatja Arany János egyik balladáját;
- » *a megismert regényrészletből kiindulva röviden ismerteti Jókai Mór írói stílusát;*
- » *előad egy tárgyalt szövegrészletet;*

» *kreatív írásművet hoz létre.* **KC** (1.3.4.1)

FOGALMAK

- romantika
- verses regény
- felesleges ember
- nemzeti himnusz
- közösségi óda
- forradalmi költészet
- hitvesi líra
- ballada

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Az előzetes tudás mozgósítása. A romantika fogalmának, stílusjegyeinek megismeréséhez ajánlott a vizuális megközelítés, ezért célszerű bemutatni a témakör bevezető óráján a romantikus festészet és zene néhány alkotását. E témakör feldolgozásakor is célszerű a kooperatív, illetve a projektorientált tanulási formákra támaszkodni. A tanári irányítással végzett közös szövegfeldolgozás során kapjon kellő hangsúlyt a romantika világgépi jellemzőinek, stílusjegyeinek feltárása. A házi olvasmány(ok) kapcsán beszéljük, illetve vitassuk meg az olvasottakat. Az olvasott művek, illetve részletek kapcsán fejlesztjük a diák beszéd- és íráskészségét, a véleménykifejtés és az érvelés képességét, valamint a kreativitást (pl. valamely szereplő történetének továbbgondolása, tudósítás a korszakról, interjú vagy riport készítése valamely kérdés kapcsán, magatartások értékelése, beszámoló írása az irodalmi alkotás filmváltozatáról stb.).

Olvasásra javasolt szövegek:

A. S. Puskin: Anyegin (részletek)

Kölcsey Ferenc: Himnusz

Vörösmarty Mihály: Szózat

Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem..., Egy gondolat bánt engemet... vagy A XIX. század költői, Nemzeti dal; Reszket a bokor, mert..., Szeptember végén,

Arany János: Ágnes asszony, A walesi bárdok

Jókai Mór: Az arany ember (részletek)

Az olvasott művek, illetve részletek kapcsán fejlesztjük a diákok beszéd- és íráskészségét, a véleménykifejtés és az érvelés, valamint a kreatív írás képességét.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák ismeri az európai és a magyar romantika irodalmának főbb sajátosságait, bemutatja őket szóban és írásban, az elsajátított fogalmak alkalmazásával. Ismeri a korszak néhány fontosabb képviselőjét, a tárgyalt művek (és műfajok) alapvető jellemzőit. Irodalmi ismereteit alkalmazva megfogalmazza a tárgyalt irodalmi alkotások lényegét, kifejti véleményét szóban és írásban. Megfelelően alkalmazza szóban és írásban az alábbi fogalmakat: romantika, reformkor, himnusz, óda, forradalmi látomásköltészet, hitvesi líra, ballada

A tanár a formatív értékelésnek megfelelően folyamatosan kíséri a diák előrehaladását.

A diáknak legyen lehetősége tudását/előrehaladását különböző módon bizonyítani.

A diák pl.:

- » (házi olvasmányként) elolvas és feldolgoz egy kijelölt irodalmi művet/szövegrészt, és azt szóban vagy írásban bemutatja,
- » az otthon olvasott szövegrészlet alapján pl. képregényt, újságot, rövidfilmet készít,
- » kreatív írást készít (pl.: az epikai mű esetében: történetmondás más befejezéssel, magatartásformák vizsgálata, a műben megjelenített probléma aktualizálása, szövegalkotás a mű témájával, illetve szereplő(i)vel kapcsolatosan; a lírai művek esetében: a megismert vers aktualizálása és szabad átköltése).

A KLASSZIKUS MODERNSÉG IRODALMA, AZ ELŐMODERNSÉG MAGYAR EPIKÁJA

CÉLOK

A diák:

K: helyezze el időben a korszakot, ismerje meg a realizmus (és a naturalizmus) irodalmának főbb sajátosságait;

V: *Stendhal vagy Balzac egyik regényének részleteit olvasva ismerkedjen a francia realizmussal, fejtse ki a véleményét az olvasottakról;*

K: Gogol A köpönyeg című elbeszélését olvasva ismerkedjen az orosz realizmussal, a kishivatalnok világával, fejtse ki véleményét a főszereplőről, valamint a groteszk szerepéről a műben;

KC (1.2.2.2 | 3.1.1.1)

V: *ismerje meg – részleteket olvasva – Dosztojevszkij Bűn és bűnhődés című regényét, ismertesse az üzenetét;*

K: ismerje meg Mikszáth Kálmán egyik elbeszélése révén a mikszáthi elbeszélés főbb jellemzőit;

K: fejlessze kritikai gondolkodását, kreativitását és alkotói készségét.

KC (1.3.4.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» időben elhelyezi a korszakot, ismeri a realizmus (és a naturalizmus) irodalmának legfontosabb jellemzőit és stílusjegyeit;

» a megismert regényrészlet alapján röviden ismerteti a francia realizmust, az olvasottakról kifejti a véleményét;

» bemutatja Gogol A köpönyeg című elbeszélését, kifejti véleményét a főszereplő kishivatalnok helyzetéről, valamint a groteszk szerepéről a műben; **KC** (1.2.2.2) **KC** (3.1.1.1)

» Dosztojevszkij Bűn és bűnhődés című regényének részletei alapján ismerteti a regény fő üzenetét;

» Mikszáth Kálmán egyik elbeszélése révén bemutatja a mikszáthi elbeszélés főbb jellemzőit;

» előad egy tárgyaltszövegrészletet;

» kreatív írásművet hoz létre. **KC** (1.3.4.1)

FOGALMAK

◦ realizmus ◦ naturalizmus ◦ karrierregény ◦ kishivatalnok ◦ groteszk ◦ mikszáthi elbeszélésmód

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Az előzetes tudás mozgósítása. A realizmus (és naturalizmus) fogalmának, stílusjegyeinek megismeréséhez is ajánlott a vizuális megközelítés, ezért célszerű bemutatni a témakör bevezető óráján néhány képzőművészeti alkotást. E témakör feldolgozásakor is célszerű a kooperatív tanulási formákra támaszkodni. A munkát a diák érdeklődése alapján szervezzük meg. A tanári irányítással végzett közös szövegfeldolgozás során kapjon kellő hangsúlyt a korszak világképének, az értékek relativizálódásának feltárása. A (házi) olvasmány(ok) kapcsán beszéljük, illetve vitassuk meg az olvasottakat.

Olvasásra javasolt szövegek:

Stendhal: Vörös és fekete (részletek)

Balzac: Goriot apó (részletek)

Gogol: A köpönyeg

Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés (részletek)

Mikszáth Kálmán: Bede Anna tartozása, Az a fekete folt

Az olvasott művek, illetve részletek kapcsán fejlesztjük a diákok beszéd- és íráskészségét, a véleménykifejtés és az érvelés, valamint a kreatív írás képességét.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák ismeri az adott korszak lényeges jellemzőit, bemutatja őket szóban és írásban, az elsajátított fogalmak alkalmazásával. Ismeri a korszak néhány fontosabb képviselőjét, a tárgyalt művek legalapvetőbb jellemzőit. Az irodalmi művekben – irodalomtörténeti és -elméleti ismereteit alkalmazva – különböző szövegelemző eljárásokkal feltárja az irodalmi alkotás jelentését, erkölcsi tartalmát és esztétikai hatóelemeit, kifejti megfigyeléseit, véleményét szóban és írásban. Megfelelően alkalmazza szóban és írásban az alábbi fogalmakat: realizmus, kishivatalnok, groteszk, mikszáthi elbeszélésmód.

A tanár a formatív értékelésnek megfelelően folyamatosan kíséri a diák előrehaladását.

A diáknak legyen lehetősége tudását/előrehaladását különböző módon bizonyítani.

A diák pl.:

- » bemutatja (szóban vagy írásban) az otthon olvasott irodalmi művet,
- » az otthon olvasott irodalmi mű alapján pl. képregényt, újságot, rövidfilmet készít,
- » (házi olvasmányként) elolvas és feldolgoz egy kijelölt irodalmi művet/szövegrészt, és azt szóban vagy írásban bemutatja,
- » egyénileg vagy párban előad egy jelenetet a tanórán megismert műből,

kreatív írást készít (pl.: történetmondás más befejezéssel, magatartásformák vizsgálata, a műben megjelenített probléma aktualizálása, szövegalkotás a mű témájával, illetve szereplő(i)vel kapcsolatosan; a lírai művek esetében: a megismert vers aktualizálása és szabad átköltése).

A 20. SZÁZAD VILÁGIRODALMA, A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉNEK MAGYAR IRODALMA

KÖTELEZŐ

A TÉMA LEÍRÁSA

A téma kapcsán a diák betekintést kap a 20. század világirodalmába, valamint a század első felének magyar irodalmába. A világirodalom kapcsán megismerkedik a korszak fontosabb képviselőivel és azok jelentősebb irodalmi alkotásaival. A téma a század első fele magyar irodalmánaktárgyalására helyezi a hangsúlyt, a 20. század elején megjelenő új magyar írói és költői nemzedékre, a nyugatosokra, akiknek műveiben a szimbolizmus, az impresszionizmus és az expresszionizmus stílusjegyei mutatkoznak meg. A témakör Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső és Móricz Zsigmond alkotásaiból válogatva elsősorban a Nyugat első nemzedékének munkásságát ismerteti, és bepillantást kínál a Nyugat második nemzedékéhez tartozó József Attila költészetébe.

A diák a tárgyalásra javasolt lírai alkotásokat, vagy hosszabb terjedelmű epikai művek részleteit olvassa, értelmezi, kifejezi a benyomásait, elemzi, értelmezi a kulcsfontosságú kérdéseket. Az irodalmi alkotásokban felmerülő kérdésekkel és problémákkal kapcsolatban kifejti a véleményét, és összehasonlítja azokat napjaink emberének életével, magatartásformájával és értékrendjével. Az olvasott művek, illetve részletek megismerése kapcsán fejlődik a diák erkölcsi és esztétikai érzéke, a beszéd- és íráskészsége, ítélőképessége, a véleménykifejtés képessége, valamint kreativitása.

A TÉMA KIEGÉSZÍTŐ MAGYARÁZATA

A téma céljai az alábbi két célcsoportban valósulnak meg:

- » A 20. század világirodalma
- » Klasszikus modernség a magyar irodalomban, a Nyugatosok

A diák találkozik a 20. századi világirodalom egy-egy lírai és epikai alkotásával. Franz Kafka Átváltozás című műve kapcsán megismeri az irónia, az abszurd és a groteszk szerepét az irodalomban, a mű elemzése és értelmezése során fejleszti az erkölcsi ítéletalkotás képességét. A diák Ady Endre, Babits Mihály és József Attila költeményeivel ismerkedik. Kosztolányi Dezső és Móricz Zsigmond egy-egy művének elemzése lehetőséget nyújt a különböző magatartásformákkal kapcsolatos véleménynyilvánításra.

A négyéves szakközépiskolai programokban a téma tárgyalása, valamint a célok megvalósítása teljes egészében kötelező.

A kétéves kiegészítő programban a témához kapcsolódó célok elérése ugyanúgy kötelező, azzal a kitétel, hogy a négyéves programhoz képest itt kevesebb mű tárgyalása javasolt, illetve a hároméves programban is szereplő műveket kevésbé részletesen kell tárgyalni, adott esetben nem szükséges újratárgyalni.

Jelen téma kapcsolódik a tantervben szereplő Irodalmi műnemek és műfajok, irodalmi művek adaptációi témához, valamint Az irodalmi műveltség kezdetei témához.

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A TÉMÁHOZ

A tanár a tanítási-tanulási folyamat szervezőjeként/irányítójaként törekedjen a diák aktív szerepvállalására, a tanulás iránti felelősség felvállalására.

A tanárnak a tanítás differenciálása, az individualizáció és a személyre szabás jegyében biztosítani kell, hogy minden diák a számára legmegfelelőbb módon tanulhasson, illetve fejlessze képességeit. Ebből kifolyólag a diákcsoport igényeihez igazodva változatos tanítási módszerek/technikák/stratégiák alkalmazásával igyekezzen a körülményekhez és lehetőségeihez mérten a megfelelő tanulási környezetet biztosítani.

A tanárnak – a formatív értékelés elvárásainak megfelelően – a teljes tanulási-tanítási folyamat alatt követnie kell a diák előrehaladását, és az elvégzett munkájához visszajelzéseket kell fűznie, hogy ezáltal biztosítsa az esetleges hiányosságok és hibák korrigálását.

A tanárnak a diák teljesítményéhez fűzött elvárásait, illetve a várt teljesítmény értékelésének szempontjait időben ismertetnie kell.

A 20. SZÁZAD VILÁGIRODALMA

CÉLOK

A diák:

K: ismerje meg a 20. század világirodalmát meghatározó tényezőket;

K: ismerkedjen meg a korszak jelentősebb világirodalmi alkotóival, és egy-egy lírai és epikai mű/szövegrészlet olvasásával kapjon bepillantást a 20. század lírájába és epikájába;

K: ismerje meg Franz Kafka Az átváltozás című művét, és értelmezze az irónia, az abszurd és a groteszk szerepét a műben;

KC (1.2.2.2 | 3.1.1.1 | 2.2.3.1)

V: Bohumil Hrabal posztmodern regényének részlete olvasásával kapjon bepillantást a posztmodern prózairodalomba;

KC (1.3.2.1)

V: fejlessze a kritikai gondolkodását, a kreativitását és az alkotói készségét.

KC (1.3.4.1 | 5.1.2.2)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

- » ismeri a 20. század világirodalmát meghatározó tényezőket;
- » **bemutatja Franz Kafka Az átváltozás című művét**, és értelmezi az irónia, az abszurd és a groteszk szerepét a műben, **KC** (1.2.2.2) **KC** (3.1.1.1) **KC** (2.2.3.1)
- » *Bohumil Hrabal Sörgyári capriccio c. regénye részletét bemutatva ismerteti a posztmodern prózairodalom főbb jegyeit;*
- » *kreatív írásművet hoz létre.*

FOGALMAK

◦ elidegenedés ◦ groteszk ◦ posztmodern próza

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Olvasásra javasolt szövegek:

Pl. T. S. Eliot egy verse

Franz Kafka: Az átváltozás

Bohumil Hrabal: Sörgyári capriccio (részletek) – Amennyiben az idő engedi, sor kerülhet a regény alapján készült film részletének közös megtekintésére és megbeszélésére is.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák ismeri a 20. század irodalmát meghatározó tényezőket. Ismeri a korszak néhány fontosabb képviselőjét, a tárgyalt művek legalapvetőbb jellemzőit.

A diáknak legyen lehetősége tudását/előrehaladását különböző módon bizonyítani.

A diák pl.:

- » bemutatja (szóban vagy írásban) az otthon olvasott irodalmi mű részletét,

- » az otthon olvasott irodalmi mű alapján pl. képregényt, újságot, rövidfilmet készít,
- » kreatív írást készít (pl.: történetmondás más befejezéssel, szövegalkotás a mű témájával, illetve szereplő(i)vel kapcsolatosan).

KLASSZIKUS MODERNSÉG A MAGYAR IRODALOMBAN, A NYUGATOSOK

CÉLOK

A diák:

K: ismerje meg a 20. század első felének magyar irodalmát befolyásoló tényezőket;

K: ismerkedjen meg a Nyugat jelentőségével, a vonzaskörébe tartozó alkotók három nemzedékének fontosabb képviselőivel;

K: ismerje meg Ady Endre költészetének újszerűségét, szimbolista jegyeit;

KC (1.3.2.1)

K: egy-egy versének elemzésével és értelmezésével tárja fel Ady szerelmi lírájának jellemzőit;

K: ismerje meg Babits Mihály irodalmi munkásságát;

V: egy-egy vers olvasásával nyerjen betekintést Babits Mihály lírájába;

K: ismerje meg és tudja értelmezni Babits Mihály Jónás könyve című elbeszélő költeményét;

KC (1.3.2.1)

K: fedezze fel és értelmezze a költemény és a bibliai szöveg közti összefüggéseket;

K: ismerje meg Kosztolányi Dezső irodalmi munkásságát;

V: egy-egy vers olvasásával nyerjen betekintést Kosztolányi Dezső lírájába;

K: Kosztolányi Dezső Édes Anna című regényének részleteit olvasva vizsgálja meg a műben szereplő társadalmi és lélektani kérdéseket, jellemezze a fontosabb szereplőket, vizsgálja meg viselkedésüket, és fejtse ki véleményét a megjelenített erkölcsi kérdésekről;

KC (1.2.2.2 | 3.1.1.1 | 2.2.3.1)

K: egy regényrészlet olvasása révén ismerje meg Móricz Zsigmond elbeszélésmódjának sajátosságait és parasztábrázolásának lényegét;

KC (1.3.2.1)

K: egy-egy vers olvasásával és elemzésével ismerkedjen József Attila költészetének sajátosságaival;

KC (1.3.2.1)

V: fejlessze a kritikai gondolkodását, a kreativitását és az alkotói készségét.

KC (1.3.4.1 | 5.1.2.2)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

- » ismeri a 20. század első felének magyar irodalmát befolyásoló tényezőket;
- » ismeri a Nyugat jelentőségét a 20. századi magyar irodalomban;
- » ismerteti a Nyugat három nemzedékének fontosabb alkotóit;
- » az iskolában tárgyalta Ady versben felismeri és tudja értelmezni a szimbolista jegyeket; KC (1.3.2.1)
- » összehasonlítja a Léda- és a Csinszka-verseket, felismeri a különbségeket;
- » Babits elbeszélő költeménye révén képes értelmezni a költő prófétai szerepvállalásának kérdését,
- » megkeresi a babitsi mű és a bibliai szöveg közti párhuzamokat és különbségeket;
- » felismeri a Kosztolányi-regényben megjelenített társadalmi és lélektani kérdéseket;
- » jellemzi Kosztolányi regényének fontosabb szereplőit, tudja értelmezni viselkedésüket, kifejti véleményét a megjelenített kérdésekről; KC (1.2.2.2) KC (3.1.1.1) KC (2.2.3.1)
- » a megismert szövegrészlet révén ismerteti Móricz elbeszélésmódjának sajátosságait, parasztábrázolásának lényegét;
- » tudja tolmácsolni az iskolában tárgyalta József Attila versek lényegét;
- » előad egy tárgyalta szövegrészletet;
- » kreatív írásművet hoz létre.

FOGALMAK

◦ klasszikus modernség ◦ Nyugat ◦ naturalizmus ◦ a nyugatosok ◦ szimbólum ◦ Léda-versek ◦ Csinszka - versek ◦ bibliai szöveghagyomány ◦ társadalmi és lélektani regény ◦ naturalizmus

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

E témakör feldolgozásakor is célszerű a kooperatív, illetve a projektorientált tanulási formákra támaszkodni. A munkát tanári javaslat, illetve a diákok érdeklődése alapján szervezhetjük meg. Az elvégzetteket a diákok bemutathatják, illetve párban is ellenőrizhetik ismereteiket, majd ennek alapján értékelik egymást. A szemelvények egyéni/közös olvasására, elemzésére és értelmezésére változatos tárgyalási technikák alkalmazásával a megfelelő ráhangolás, fogalomtisztázás után kerüljön sor. A lírai alkotások esetében közösen vizsgáljuk meg a versek szerkezeti, formai és tartalmi kérdéseinek együttes megjelenését. Házi feladatként készíttessünk az alkotók életéről és műveikről vázlatot, végeztessünk gyűjtőmunkát. Az olvasott művek, illetve részletek kapcsán fejlesztjük a diákok beszéd- és íráskészségét, a véleménykifejtés és az érvelés, valamint a kreatív írás képességét, gyakoroltathatjuk az irodalmi fogalmazás írását. A házi olvasmány olvasatának megbeszélésekor filmrészletekkel támaszthatjuk alá a megállapításokat.

Olvasásra javasolt szövegek:

Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én..., A Hortobágy poétája, Léda-versek (Héja nász az avaron), Csinszka-versek (Őrizem a szemed)

Babits Mihály: Jónás könyve, Esti kérdés, Ősz és tavasz között

Kosztolányi Dezső: Édes Anna, Boldog szomorú dal, Hajnali részegség

Móricz Zsigmond: Tragédia (részlet)

József Attila: Tiszta szívvel, Óda, A Dunánál

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

Ismeri a 20. század első felének magyar irodalmát befolyásoló tényezőket, a Nyugat szerepét. Ismeri a felsorolt szerzőket és tárgyalt alkotásaikat. Az olvasott lírai és prózai szöveg(részlet)et megérti, és megmagyarázza a fontosabb gondolatokat. Ismeri és megfelelően alkalmazza szóban és írásban a következő fogalmakat: klasszikus modernség, Nyugat, a nyugatosok, három nemzedék, szimbólumok, Léda-versek, Csinszka-versek, szövegköziség, társadalmi és lélektani regény, naturalizmus.

AZ ÚJABB KORI, A POSZTMODERN ÉS A KORTÁRS MAGYAR IRODALOM

KÖTELEZŐ

A TÉMA LEÍRÁSA

A téma kapcsán a diák bepillantást nyer a 20. század második felének magyar irodalmába, amely a második világháború utáni magyar irodalommal indult, és napjainkig tart, azaz a 21. századba nyúlik.

A diák megismeri a második világháború utáni időszak, a századközép, valamint a századvég irodalmát, valamint a legújabb, jelenkori kortárs szerzőket és néhány jelentősebb alkotásukat.

A TÉMA KIEGÉSZÍTŐ MAGYARÁZATA

A téma céljai az alábbi két célcsoportban valósulnak meg:

- » Az újabb kori és a posztmodern magyar irodalom
- » A kortárs magyar irodalom

A diák megismerkedik a tárgyalt újabb kori és a posztmodern magyar irodalom fontosabb képviselőinek műveivel. Radnóti versei révén megismeri költészetének legfontosabb motívumait, a modern ekloga formai és tartalmi jegyeit. Kertész Imre Sorstalanság c. művének tárgyalása során betekintést kap a holokauszt-irodalomba. Déry Tibor Szerelem c. műve elemzése és értelmezése során a műben megjelenített értékrend megismerésével fejleszti az erkölcsi ítéletalkotás képességét. Örkény István Tóték c. drámájában találkozik a groteszk jegyeivel. A századközép magyar lírájának megismerése által ismerkedik a korszak költészetével. Márai Sándor és/vagy Szabó Magda egy-egy regényének elemzése betekintést nyújt a korszak prózairodalmába, valamint egy-egy mű megismerése révén a posztmodern irodalomba. A téma a jelenkori, kortárs irodalom tárgyalásával zárul. A diák megismerkedik a magyar kortárs irodalom főbb jegyeivel, valamint megismer egy magyar kortárs irodalmi alkotást.

A négyéves szakközépiskolai programokban a téma tárgyalása, valamint a célok megvalósítása teljes egészében kötelező.

A kétéves kiegészítő programban a témához kapcsolódó célok elérése ugyanúgy kötelező, azzal a kitétellel, hogy a négyéves programhoz képest itt kevesebb mű tárgyalása javasolt, illetve a hároméves programban is szereplő műveket kevésbé részletesen kell tárgyalni, adott esetben nem szükséges újratárgyalni.

Jelen téma kapcsolódik a tantervben szereplő Irodalmi művek és adaptációik témához, valamint a Régi korok irodalma témában az Antik irodalom célcsoportához is.

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A TÉMÁHOZ

A diák a javasolt irodalmi műveket vagy hosszabb irodalmi művek részleteit olvassa, értelmezi, reagál rájuk, kifejezi a tárgyalt művekkel kapcsolatos benyomásait, elemzi, értelmezi a kulcsfontosságú kérdéseket. Az irodalmi alkotásokban felmerülő kérdésekkel és problémákkal kapcsolatban kifejezi a véleményét, és összehasonlítja azokat napjaink emberének életével, magatartásformájával és értékrendjével. Az olvasott művek, illetve részletek megismerése kapcsán fejlődik a diák erkölcsi, esztétikai, történeti érzéke, a beszéd- és íráskészsége, ítélőképessége, a véleménykifejtés és az érvelés képessége, valamint a kreativitása.

A tanár a tanítási-tanulási folyamat szervezőjeként/irányítójaként törekedjen a diák aktív szerepvállalására, a tanulás iránti felelősség felvállalására.

A tanárnak a tanítás differenciálása, az individualizáció és a személyre szabás jegyében biztosítani kell, hogy minden diák a számára legmegfelelőbb módon tanulhasson, illetve fejlessze képességeit. Ebből kifolyólag a diákcsoport igényeihez igazodva változatos tanítási módszerek/technikák/stratégiák alkalmazásával igyekezzen a körülményekhez és lehetőségeihez mérten a megfelelő tanulási környezetet biztosítani.

A tanárnak – a formatív értékelés elvárásainak megfelelően – a teljes tanulási-tanítási folyamat alatt követnie kell a diák előrehaladását és az elvégzett munkájához visszajelzéseket kell fűznie, hogy ezáltal biztosítsa az esetleges hiányosságok és hibák korrigálását.

A tanárnak a diák teljesítményéhez fűzött elvárásait, illetve a várt teljesítmény értékelésének szempontjait időben ismertetnie kell.

Az olvasásra/tárgyalásra ajánlott irodalmi művek a célok csoportjainál szerepelnek.

AZ ÚJABB KORI ÉS A POSZTMODERN MAGYAR IRODALOM

CÉLOK

A diák:

K: ismerje meg a 2. világháború utáni magyar irodalmat;

K: ismerje meg Radnóti Miklós költészetének főbb jegyeit, valamint tudja értelmezni egyik eklogáját;

K: Kertész Imre Sorstalanság című regényének részletei kapcsán ismerkedjen meg a holokausztirodalommal, ismerje fel az önéletrajz és a fikció keveredését a regényben, fejtse ki véleményét az olvasottakról;

KC (1.2.2.2 | 3.1.1.1 | 2.2.3.1)

V: Déry Tibor Szerelem című művének részlete kapcsán kifejezi véleményét a humanisztikus értékekkel kapcsolatban;

K: Örkény István Tóték című művének részletei kapcsán ismerje fel a valószerű és az abszurd keveredését, valamint a groteszk szerepét az irodalmi műben, fejtse ki véleményét a megjelenített kérdésekről;

KC (1.2.2.2 | 3.1.1.1 | 2.2.3.1)

V: egy vers megismerésével ismerje meg a századközép költészetének főbb jellemzőit;

K: Szabó Magda vagy Márai Sándor regényének részlete, vagy valamely más prózai mű (részlete) alapján ismerje meg a századközép prózairodalmát;

KC (1.3.2.1)

V: egy posztmodern prózai szöveg/szövegrészlet olvasása és elemzése által ismerje meg a posztmodern irodalom főbb stílusjegyeit;

KC (1.3.2.1)

V: fejlessze a kritikai gondolkodását, a kreativitását és az alkotói készségét.

KC (1.3.4.1 | 2.2.2.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

- » ismeri Radnóti költészetének főbb sajátosságait;
- » ismeri és tudja értelmezni Radnóti egyik eklogáját;
- » **ismerteti Kertész Imre Sorstalanság című regényét**, felismeri az önéletrajziség és a fikció keveredését a műben, és kifejti véleményét az olvasottakról; **KC** (1.2.2.2) **KC** (3.1.1.1)
- » **Déry Tibor Szerelem című műve kapcsán kifejti véleményét a műben megjelenő humanisztikus értékekkel kapcsolatban**;
- » **Örkény István Tóték című drámájában felismeri a valószerű és az abszurd keveredését**, a groteszk elemeket, és kifejti véleményét a műben megjelenített kérdésekről; **KC** (2.2.3.1)
- » **Nagy László vagy Nemes Nagy Ágnes egy-egy versét elemezve felismeri a századközép költészetének főbb jellemzőit**;
- » bemutatja Szabó Magda vagy Márai Sándor egyik regényének részletét, illetve valamely más prózai mű részletét;
- » **ismerteti a posztmodern irodalom főbb stílusjegyeit**;
- » **kreatív írásművet hoz létre**.

FOGALMAK

- holokausztirodalom ◦ önéletrajziség és fikció ◦ humanisztikus értékek ◦ valószerű és abszurd keveredése
- groteszk ◦ ekloga

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

A tanár ösztönözze a diákokat a kortárs irodalmi művek megismerésére.

Olvasásra ajánlott irodalmi alkotások:

Radnóti Miklós: Hetedik ecloga, Erőltetett menet, Razglednicák, Nem tudhatom...

Kertész Imre: Sorstalanság

Örkény István: Tóték

Déry Tibor: Szerelem

Nagy László: Ki viszi át a szerelmet,

Nemes Nagy Ágnes: Között; Fák; Félelem

Szabó Magda: Az ajtó (részletek)

Márai Sándor: A gyertyák csonkig égnek (részletek)

Nádas Péter vagy Eszterházy Péter egy-egy regényének részlete

Az olvasott művek, illetve részletek kapcsán fejlesztjük a diákok beszéd- és íráskészségét, a véleménykifejtés és az érvelés, valamint a kreatív írás képességét, gyakoroltathatjuk az irodalmi fogalmazás írását. A házi olvasmány olvasatának megbeszélésekor filmrészletekkel támaszthatjuk alá a megállapításokat.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

Ismeri az újabb kori és a posztmodern magyar irodalom főbb jellemzőit, a felsorolt szerzőket és alkotásaikat. Az olvasott szöveget, illetve részletet megérti, és megmagyarázza a fontosabb gondolatokat. Ismeri és megfelelően alkalmazza szóban és írásban a következő fogalmakat: holokausztirodalom, ekloga, valószerű, abszurd, groteszk

A KORTÁRS MAGYAR IRODALOM

CÉLOK

A diák:

V: ismerje meg a kortárs magyar irodalmat befolyásoló tényezőket;

K: egy-egy kortárs prózai, lírai és/vagy drámai mű részletének olvasásával és elemzésével megismeri a magyar kortárs irodalom főbb jegyeit;

KC (1.3.2.1)

K: fejlessze a kritikai gondolkodását, a kreativitását és az alkotói készségét.

KC (1.3.4.1 | 2.2.1.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» ismeri a magyar kortárs irodalom főbb jellemzőjét, néhány fontosabb képviselőjét; **KC** (1.3.2.1)

» bemutat egy kortárs irodalmi alkotást;

» *kreatív írásművet hoz létre.* **KC** (1.3.4.1)

FOGALMAK

◦ kortárs magyar irodalom ◦ kortárs próza ◦ kortárs líra ◦ kortárs dráma

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

A tanár ösztönözze a diákokat a kortárs irodalmi művek megismerésére.

Ajánlott szerzők és művek:

Kortárs líra:

Pl. Szabó T. Anna, Tóth Krisztina, Varró Dániel, Rakovszky Zsuzsa, Tolnai Ottó, Parti Nagy Lajos, Závada Péter versei

Kortárs próza:

Háy János: A bogósgyümölcskertész fia

Greccsó Krisztián: Vera

Tóth Krisztina: Pixel, A lány, aki nem beszélt, A tanítvány, Vonalkód

Dragomán György: A fehér király

Kortárs dráma:

Spiró György: Prah

Az olvasott művek, illetve részletek kapcsán fejlesztjük a diákok beszéd- és íráskészségét, a véleménykifejtés és az érvelés, valamint a kreatív írás képességét, gyakoroltathatjuk az irodalmi fogalmazás írását. A házi olvasmány olvasatának megbeszélésekor filmrészletekkel támaszthatjuk alá a megállapításokat.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

Ismeri a kortárs magyar irodalom főbb jellemzőit, néhány reprezentatív képviselőjét, valamint bemutat egy kortárs irodalmi alkotást

A HATÁRON TÚLI MAGYAR IRODALOM

KÖTELEZŐ

A TÉMA LEÍRÁSA

Egy határon túli közösségben élő diák számára fontos, hogy megismerkedjen mind a saját szűkebb környezete, mind a többi határon túli magyar közösség irodalmi hagyományaival. A téma ezt a célt szolgálja, és bepillantást nyújt a határon túli magyar irodalmakba.

Fontos, hogy a diák a határon túli irodalmakra mint az egyetemes magyar irodalom meghatározó szegmensére tekintsen.

A TÉMA KIEGÉSZÍTŐ MAGYARÁZATA

A határon túli magyar irodalom tárgyalása során nagyobb hangsúlyt kap a muravidéki irodalom megismerése.

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A TÉMÁHOZ

A tanár ösztönözze a diákokat a helyi, muravidéki irodalmi hagyományok megismerésére.

A diák a javasolt irodalmi műveket vagy hosszabb irodalmi művek részleteit olvassa, értelmezi, reagál rájuk, kifejezi a tárgyalt művekkel kapcsolatos benyomásait.

A HATÁRON TÚLI MAGYAR IRODALOM

CÉLOK

A diák:

V: nyerjen bepillantást a határon túli magyar közösségek irodalmi hagyományaiba;

V: ismerjen meg néhány fontosabb határon túli szerzőt, illetve irodalmi alkotást;

K: ismerjen meg néhány muravidéki magyar szerzőt és irodalmi alkotásaikat;

KC (1.3.2.1)

K: fejlessze a kritikai gondolkodását, a kreativitását és az alkotói készségét.

KC (1.3.4.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

- » rendelkezik némi tájékozottsággal a határon túli magyar közösségek irodalmi hagyományait illetően;
- » ismer néhány fontosabbnak számító határon túli szerzőt, illetve irodalmi alkotást;
- » ismer néhány muravidéki magyar szerzőt és irodalmi alkotásaikat; **KC** (1.3.2.1)
- » kreatív írásművet hoz létre. **KC** (1.3.4.1)

FOGALMAK

◦ határon túli irodalom ◦ muravidéki magyar irodalom ◦ kisebbségi lét ◦ nemzeti identitás

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Olvasásra ajánlott határon túli szerzők:

Tolnai Ottó, Kányádi Sándor, Sütő András, Tamási Áron stb.

Muravidéki szerzők: Szűnyogh Sándor, Bence Lajos, Göncz László, Varga József, Halász Albert, Zágorec Csuka Judit

(adaptációk: a Göncz László Olvadó jégcsapok c. műve alapján készült színpadi előadás felvételének megtekintése)

GYERMEKIRODALOM

KÖTELEZŐ

A TÉMA LEÍRÁSA

A téma keretében a diák megismeri a gyermekirodalom szerepét, legfontosabb műfajait, az anyanyelvi kompetencia fejlesztésére gyakorolt hatását,

A választható téma tárgyalása a négyéves szakközépiskolai program óvodai nevelés irányán tanulók számára javasolt.

MESÉK, VERSEK, MONDÓKÁK AZ ÓVODÁBAN

CÉLOK

A diák:

K: ismerje meg a gyermekirodalom szerepét, legfontosabb műfajainak (mese, vers, mondóka stb.) műfaji jellemzőit;

KC (1.3.2.1)

K: ismerje fel az olvasott művek alapvető tartalmi és művészi sajátosságait, az anyanyelvi kompetencia fejlesztésére gyakorolt hatását;

KC (1.3.2.1)

K: magyar gyermekversek, mondókák és gyermekmesék olvasásával nyerjen betekintést a magyar gyermekirodalomba;

K: ismerkedjen meg a Muravidéken (is) ismert gyermekversekkel, mondókákkal és gyermekmesékkal;

K: tanuljon meg elmesélni egy szabadon választott magyar gyermekmesét, és tanuljon meg egy szabadon választott gyermekverset és/vagy mondókát;

KC (1.3.4.1)

K: fejlessze a kreativitását, alkotói készségét.

KC (1.3.4.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» ismeri a magyar gyermekirodalom fontosabb képviselőit és reprezentatív alkotásait (magyar gyermekmeséket, verseket és mondókákat);

- » ismer egy-egy Muravidéken (is) ismert gyermekverset, mondókát és gyermekmesét; KC (1.3.2.1)
- » elmesél egy szabadon választott magyar gyermekmesét;
- » felmond egy szabadon választott magyar gyermekverset, illetve mondókát;
- » bemutat egy dramatikus játékszöveget, dramatizált népszokást, dramatizált mesét; KC (5.3.4.1)
- » saját mesét, verset, mondókát ír. KC (1.3.4.1)

FOGALMAK

◦ gyermekirodalom ◦ gyermekmese ◦ gyermekvers ◦ mondóka

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

A tanár a szemléltetéshez a magyar gyermekirodalom széles tárházából válogasson műveket.

Olvasásra ajánlott műfajok

Líra – találós kérdés, mondóka, vers

Epika – mese, monda, elbeszélés, meseregény, ifjúsági regény, verses mese, verses meseregény

Dráma: dramatikus játékszövegek (pl. Adj, király, katonát), dramatizált népszokások (pl. betlehemes játék), dramatizált mese/mesedráma

Olvasásra ajánlott muravidéki gyermekirodalom:

Bence Utroša Gabriella

Visszahozott szép karácsony (1994)- FILM: Karácsonyi varázslat [Božična čarovnija]

Ki lakik a sötétben (1996)

Egy kis makk története (2003) (Mit (nem) vihetünk haza? Durcimurci, Ki bántotta Zalailonát, Filip és a rakoncátlan bringa)

Varga József gyerekkersei

Fontos a Muravidéken (is) ismert és a muravidéki kétnyelvű óvodákban tanított gyermekmesék, gyermekversek és mondókák feltárása és megismer(tet)ése. Erre jó alkalmat kínál a diák óvodában töltött szakmai gyakorlata (pl. a leggyakrabban előforduló mesék, versek, mondókák összegyűjtése). Javasolt még a Ringató foglalkozás megismerése, illetve a témához kapcsolódó egyéb foglalkozás (pl. bábelőadás, táncház) látogatása.

Jelen témát javasolt a nyelvi témák közül a Helyesírás és helyesejtés a gyakorlatban téma Helyesejtés részével párhuzamosan tárgyalni (pl. nyelvtörő mondókák gyakorlása).

Javasolt a tantárgyközi együttműködés az óvodai nevelés program szaktantárgyaival.

A diák tanulmányi kiránduláson, színházlátogatáson és a magyar irodalmi és művelődési élettel kapcsolatos programokon való részvételével elmélyíti irodalmi és általános műveltségét.

(Gyermekirodalom – további szerzők és művek:

Weöres Sándor, Nemes Nagy Ágnes, Kányádi Sándor, Benedek Elek stb.

Csukás István: Mirr-Murr, a kandúr sorozat, Süsü-sorozat, Pom Pom-sorozat, A nagy hohohohorgász-sorozat

Lázár Ervin: Vacskamati virágja; A Hétfejű Tündér,

Janikovszky Éva: Bertalan és Barnabás • Te is tudod? • Ha én felnőtt volnék • Felelj szépen, ha kérdeznek! • Bertalan és Barnabás • Velem mindig történik valami • Kire ütött ez a gyerek? • Már óvodás vagyok • Már iskolás vagyok • A nagy zuhé • Cvikkedli • Az égigérő fű

Marék Veronika: Boribon és Annipanni-sorozat • Kippkopp-sorozat • Képeskönyvek • Téliapó és Ezüstmackó • Kavicsmese • A kockásfülű nyúl • Öcsi és Bátyó • Gyermekregények • Coffi, Pocak, Paprika • Centi, Centi barátai

Berg Judit • Hisztimesék • Meseleves • Rumini-sorozat • Panka és Csiribi-sorozat • Maszat-sorozat • Cipelő cicák-sorozat • Lengemesék • Két kis dinó-sorozat

Szepes Mária • Pöttyös Panni (1953) • Pöttyös Panni a Balatonon (1956) • Pöttyös Panni az óvodában (1956) • Pöttyös Panni naplója (1959) • Pöttyös Panni és Kockás Peti naplója (1962) • Pöttyös Panni Hetedhétországban (1973) • Szia, világ! (1980) • Bolondos szerszámok (1981) • Eleven képeskönyv (1982) • Csupaszín (1983) • Harkály anyó (1983) • Zsákbamacska (1983) • Rózse néni kunyhója I. (1985) • Pöttyös Panni az idővonaton (1989) • Furfangos szerszámok (2000) • Rózse néni kunyhója II. (2002) • Pöttyös Panni az iskolában (2002) • Kedvenc meséi (2008)

Bálint Ágnes: Az elvarázsolt egérkisasszony; Mazsola; Megint Mazsola, Mazsola és Tádé; Mi újság a Futrinka utcában? Brúnó kapitány; Frakk, a macskák réme, Frakk és a foci; Labdarózsa, Labdarózsa lámpája; Jó éjszakát, Maci! Én vagyok a Tévé-maci; Micsoda pók a vízipók! Ifjúsági regények: A repülő dívány, Szeleburdi család, Hajónapló, Koránkelő darázs, Madárfürdő; Forgatókönyv: Futrinka utca, Kukori és Kotkoda

Bartos Erika: Bogyó és Babóca-sorozat • Anna, Peti Gergő-sorozat • Brunó meséi-sorozat • Születés, Elmúlás-sorozat; Meseregények: Hanna utazásai, Csodasakk; Verseskötetek: Hógolyó, Zakatoló, Bárányfelhők, Százlábú, Zsákbamacska, Segítőmesék-sorozat

Finy Petra: Az ovi-ügy, A tesó-ügy, A doki-ügy; Bögreúr meséi, Történetek rossz evőkről; Lámpalány meséi, Történetek rossz alvókról; Seprűsrác meséi, Történetek rosszcsontokról; Iskolások kézikönyve, fiúknak; Iskolások kézikönyve, lányoknak; Milu könyvek; Most én olvasok!-sorozat; Óvodások kézikönyve

Máté Angi 1971- • Mamó • Volt egyszer egy • Ez egy susogó levél • Kapitány és Narancshal • Az emlékfoltozók

Dániel András 1966 - • Matild és Margaréta, avagy boszorkányok a Bármí utcából • Mit keresett Jakab az ágy alatt (és mi történt ott vele?) • Kicsibácsi és Kicsinéni (meg Imikém) • Kufli sorozat • És most elmondom, hogy lifteztem • A könyv, amibe bement egy óriás • Smorc Angéla nem akar legóba lépni • A nyúlformájú kutya

Lackfi János 1971- • Kövér Lajos sorozat • Domboninnyi mesék • Átváltozós mesék • Dombontúli mesék sorozat)

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A tanár a formatív értékelésnek megfelelően folyamatosan kíséri a diák előrehaladását.

A diáknak legyen lehetősége tudását különböző módon bizonyítani.

A diák pl.:

- » bemutatja a gyűjtött gyermekmeséket, gyermekverseket és/vagy mondókákat;
- » a tanórán/az óvodai, illetve egyéb foglalkozás során megismert és/vagy gyűjtött gyermekmesé(ke)t, vers(ek)et és mondók(ák)at gyűjt, megtanulja és elmeséli, illetve felmondja őket;
- » bemutat egy dramatikus játékszöveget, dramatizált népszokást, dramatizált mesét;
- » saját mesét, verset, mondókát ír.

FORRÁS- ÉS IRODALOMJEGYZÉK FEJEZETENKÉNT

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

Ahačič, K., Lipovšek, F., Rot Gabrovec, V., Retelj, A., Šečerov, N., Pisnjak, M., Cajhen, S., Petek Ahačič, M., & Lešnik, M. (2017). *Primerjalni prikaz rabe jezikoslovnih izrazov pri pouku tujih jezikov v osnovnih in srednjih šolah: delovno gradivo za pripravljavce učnih načrtov, učbenikov in drugih učnih gradiv*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/1i4uqon>

Adamikné Jászó, A. (2002). A szövegértő olvasásról. *Magyartanítás* 4: 4–14.

Annuska Zs., Ténei, N. (2016). A szövegértés fejlesztése különböző szövegtípusokkal. *Új Köznevelés* 2016/1.

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/745ulh1>

A. Jászó, Anna (2002). A szövegértő olvasásról. *Magyartanítás* 4. sz. 4-14.

A. Jászó Anna (2004). 33 téma a szövegértő olvasás fejlesztésére. Holnap Kiadó

Antalné, Szabó, Á, Gonda, Zs., Major, É., Raázt, J., Szabó, É. (2019). A szövegértés mint tanulási képesség fejlesztése. Eötvös Loránd Tudományegyetem Budapest.

Bartha, Cs. (1999). *A kétnyelvűség alapkérdései*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Borbély, A. (2006). *Kétnyelvűség és többnyelvűség*. In: Kiefer F. (szerk.): Magyar nyelv. Akadémiai

Boronkai, D. (2005). A szövegértő olvasás szintjei és feladattípusai. *Magyartanítás* 4: 15–25.

Byram, M., Zarate, G. (1994). *Definitions, objectives, and evaluation of cultural competence*. Council of Europe: Strasbourg.

Slovenije za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/mp2x96l>

Bartalis, B., (2017). Értő olvasás, tudatos kommunikáció és gyermekbarát grammatika. Magiszter.

Bárdos, J. (1992). *A nyelvtanítás története és a módszerfogalom tartalma*. Veszprémi Egyetem Tanárképző Kar, Veszprém.

Bárdossy, I., Dudás, M., Pethőné Nagy, Cs., Priskinné Rizner, E. (2002). A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és a reflektív tanulás lehetőségei. Pécsi Tudományegyetem. Pécs–Budapest.

Csík, T. (2011). A digitális bennszülöttek és az olvasás. *Új Pedagógiai Szemle* 10: 30–47. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/lq57ytd> (2013. május 1.)

- Falus, I. (szerk.) (2003). Didaktika. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest. 150–152.
- Fischer, R. (1999). Hogyan tanítsuk gyermekeinket tanulni? Műszaki Könyvkiadó. Budapest.
- Gonda, Zs. (2013). A digitális szövegek olvasásértésének fejlesztése az olvasási stratégiák segítségével. Anyanyelv-pedagógia.
- <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/4ztpro0>
- Gósy Mária 1990. Beszédészlelés és olvasási készség. Tanító 2: 13–17.
- Gósy Mária (1992). A Multitude of Reasons for Reading Difficulty. In: Satow, Freda – Gatherer, Bill (eds) Literacy Without Frontiers. Edinburgh. 191–200.
- Gósy, M. (1995). Anyanyelv és olvasási készség. In: Szende Aladár (szerk.) Anyanyelvi nevelés – Embernevelés. Magyar Nyelvtudományi Társaság. Budapest. 59–66.
- Kálmán, L., Molnár, C. (2009). A nyelvi nevelés módszertana. Educatio Társadalmi Nonprofit Kft., Budapest.
- Kiss, J. (1994). *Magyar anyanyelvűek – magyar nyelvhasználat: A magyar nyelv tankönyve középiskolásoknak tematikus füzetek 1.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Közös Európai Referenciakeret. Nyelvtanulás, nyelvtanítás, értékelés. (2002). Pedagógustovábbképzési és Információs Központ Kht.: Budapest.
- Lanstyák, I. (1994). Az anyanyelv és a többségi nyelv oktatása a kisebbségi kétnyelvűség körülményei között. Regio 5/4 90–116.
- Laczko, M. (2011). A szövegértés fejlesztésének lehetőségei – gyakorlatitípusok egy szövegértést fejlesztő órára Anyanyelv-pedagógia.
- <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/mrqbn8g>
- László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>
- László, H., Pisnjak, M.(2012). Kétnyelvű szakiskolai programok. Magyar mint anyanyelv. Tanterv. ZRSŠ Ljubljana.
- László, H., Pisnjak, M., Forgács, A., Horvat, L. (2008). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. Kétnyelvű (szlovén–magyar) gimnázium, Ministrstvo za šolstvo in šport.. ZRSŠ Ljubljana.
- <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/dn761o1> NYELV mint anyanyelv Gimnázium.pdf
- Medve, A., Szabó, V. (2010). Anyanyelv, iskolában és azon kívül: Anyanyelvi nevelés a grammatika aspektusából. Iskolakultúra, 9. 53–64.
- Módszertani útmutató magyar nyelv és irodalomból. X. osztály (2022)
- <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/8tcf9u>
- Navracsics, J. (2007). A kétnyelvű mentális lexikon. Balassi Kiadó, Budapest.
- N. Császi I. (2009). Szövegértést fejlesztő gyakorlatok az anyanyelvi kommunikáció kulcskompetencia-fejlesztéséhez. Anyanyelvpedagógia 3. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/kluz2io>.

Nemoda, J. Kritikai gondolkodást fejlesztő magyarórák. Anyanyelv-pedagógia.

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nz3nfaj>

Pethőné N. Cs. (2005). Módszertani kézikönyv. Orona kiadó. Budapest

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/1yaqd93>

Pethőné N., Cs. IRODALOM 9–12. A tankönyvsorozat tanulási módszerei, technikái. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.

Petres Csizmadia, G. (2013). Élményszerű szövegértés, szövegértelmezés és szövegalkotás

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/j6kqs2f>

Mária Pismanjak ... [et al.] (2011). Kétnyelvű általános iskola Magyar nyelv mint anyanyelv. Tanterv. Ministrstvo za šolstvo in šport. ZRSŠ Ljubljana.

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/8h940i3>

Steklács, J. (2013). Olvasási stratégiák tanítása, tanulása és az olvasásra vonatkozó meggyőződés. Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó. Budapest.

Tolcsvai N., G. (2005). Funkcionális nyelvtan: elmélet és gyakorlat. Magyar Nyelvőr, CXXIX., 3. 348–362

Tóth, B. (1999). Olvasás és írás a kritikai gondolkodásért (Egy pedagógus-továbbképző program körvonalai). HUNRA és Városi Könyvtár. Sárospatak. Tóth, B. (2006) A szövegértés fejlesztésének elmélete és gyakorlata. *Magyar Nyelvőr* 457–469.

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pismanjak, M., Rudaš, J.)

Vass, V. (2006) A kompetencia fogalmának értelmezése. In: Demeter Kinga (szerk.) *A kompetencia. Kihívások és értelmezések*. Országos Köznevelési Intézet. Budapest. 139–161. Vellutino, F. R. (1987) Az olvasás egy sajátos zavara, a dyslexia. *Tudomány* 5: 14–22.

Zavod Republike Slovenije za šolstvo (2017). Projekt Jeziki štejejo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/tzqj8m3>

Zavod Republike Slovenije za šolstvo (2022). A tanuláshoz való viszonyulás és a tanulási motiváció.

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ux9puht>

Zavod Republike Slovenije za šolstvo (2022). A gondolkodási műveletek és a kritikai gondolkodás képessége.

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/qgysi2s>

Zavod Republike Slovenije za šolstvo (2022). Autentikus problémák megoldására irányuló képesség fejlesztése digitális technológiákkal.

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ztzp4zq>

Zavod Republike Slovenije za šolstvo (2022). A pénzügyi műveltség fejlesztése. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ux9puht>

Zs. Sejtes, Gy. (2023). Anyanyelvi nevelés digitális eszközökkel. Anyanyelv-pedagógia XVI. évfolyam, 2023/1

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/8555y3n>,

A NYELVEK VILÁGA

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

AZ EMBER ÉS A NYELV(EK)

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

A NYELVVÁLTOZATOK

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

A NYELVROKONSÁG ÉS A MAGYAR NYELV TÖRTÉNETE

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

KOMMUNIKÁCIÓ

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

KOMMUNIKÁCIÓ, TÖMEGKOMMUNIKÁCIÓ

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

A DIGITÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Písnjak, M., Rudaš, J.)

A SZÖVEG, SZÖVEGTÍPUSOK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

László, H., Písnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Písnjak, M., Rudaš, J.)

SZÖVEGTANI ISMERETEK

László, H., Písnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Písnjak, M., Rudaš, J.)

SZÖVEGTÍPUSOK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

László, H., Písnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Písnjak, M., Rudaš, J.)

KÖZNAPI ÉS KÖZÉLETI SZÖVEGEK

László, H., Písnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Písnjak, M., Rudaš, J.)

FÓKUSZBAN A MUNKA VILÁGÁHOZ ÉS A SZAKTERÜLETHEZ KAPCSOLÓDÓ SZÖVEGEK

László, H., Písnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Písnjak, M., Rudaš, J.)

A HIVATALOS ÜGYINTÉZÉSBN ÉS A MUNKA VILÁGÁBAN HASZNÁLT SZÖVEGTÍPUSOK

László, H., Písnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

NYELVTANI ISMERETEK A GYAKORLATBAN

László, H., Pisnjak, M. (2012) Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

HANGTANI ÉS ALAKTANI ISMERETEK

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

JELENTÉSTANI ÉS SZÓFAJTANI ISMERETEK

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

MONDATTANI ISMERETEK

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

HELYESÍRÁS ÉS HELYESEJTÉS A GYAKORLATBAN

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

HELYESÍRÁSI ISMERETEK

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

KÖNYVTÁR- ÉS INTERNETHASZNÁLAT

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

KÖNYVTÁRHASZNÁLAT

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

INTERNETHASZNÁLAT

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

FÓKUSZBAN AZ OLVASÁS

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

IFJÚSÁGI REGÉNYEK

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

BŰNÜGYI REGÉNYEK

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

TÖRTÉNELMI, SCI-FI ÉS FANTASY REGÉNYEK

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

IRODALMI MŰNEMEK ÉS MŰFAJOK, IRODALMI MŰVEK ADAPTÁCIÓI

László, H., Pisnjak, M. (2012) Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

AZ IRODALMI MŰVEK VILÁGA, MŰNEMEK ÉS MŰFAJOK

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

IRODALMI SZÖVEG(RÉSZLET)EKKEK VALÓ ISMERKEDÉS

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

IRODALMI SZÖVEGEK ADAPTÁCIÓI (SZÍNHÁZ, FILM, ZENE)

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

AZ IRODALMI MŰVELTSÉG KEZDETEI

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

ANTIK IRODALOM

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

BIBLIA

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

A KÖZÉPKOR IRODALMA

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

A RENESZÁNSZTÓL A FELVILÁGOSODÁSIG

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

A RENESZÁNSZ ÉS A BAROKK IRODALMA

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

A KLASSZICIZMUS ÉS A FELVILÁGOSODÁS IRODALMA

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

A ROMANTIKÁTÓL A REALIZMUSIG

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

AZ EURÓPAI ÉS A MAGYAR ROMANTIKA IRODALMA

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Písnjak, M., Rudaš, J.)

A KLASSZIKUS MODERNSÉG IRODALMA, AZ ELŐMODERNSÉG MAGYAR EPIKÁJA

László, H., Písnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Písnjak, M., Rudaš, J.)

A 20. SZÁZAD VILÁGIRODALMA, A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉNEK MAGYAR IRODALMA

László, H., Písnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Písnjak, M., Rudaš, J.)

A 20. SZÁZAD VILÁGIRODALMA

László, H., Písnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Písnjak, M., Rudaš, J.)

KLASSZIKUS MODERNSÉG A MAGYAR IRODALOMBAN, A NYUGATOSOK

László, H., Písnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Písnjak, M., Rudaš, J.)

AZ ÚJABB KORI, A POSZTMODERN ÉS A KORTÁRS MAGYAR IRODALOM

László, H., Písnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Písnjak, M., Rudaš, J.)

AZ ÚJABB KORI ÉS A POSZTMODERN MAGYAR IRODALOM

László, H., Písnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

A KORTÁRS MAGYAR IRODALOM

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

A HATÁRON TÚLI MAGYAR IRODALOM

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

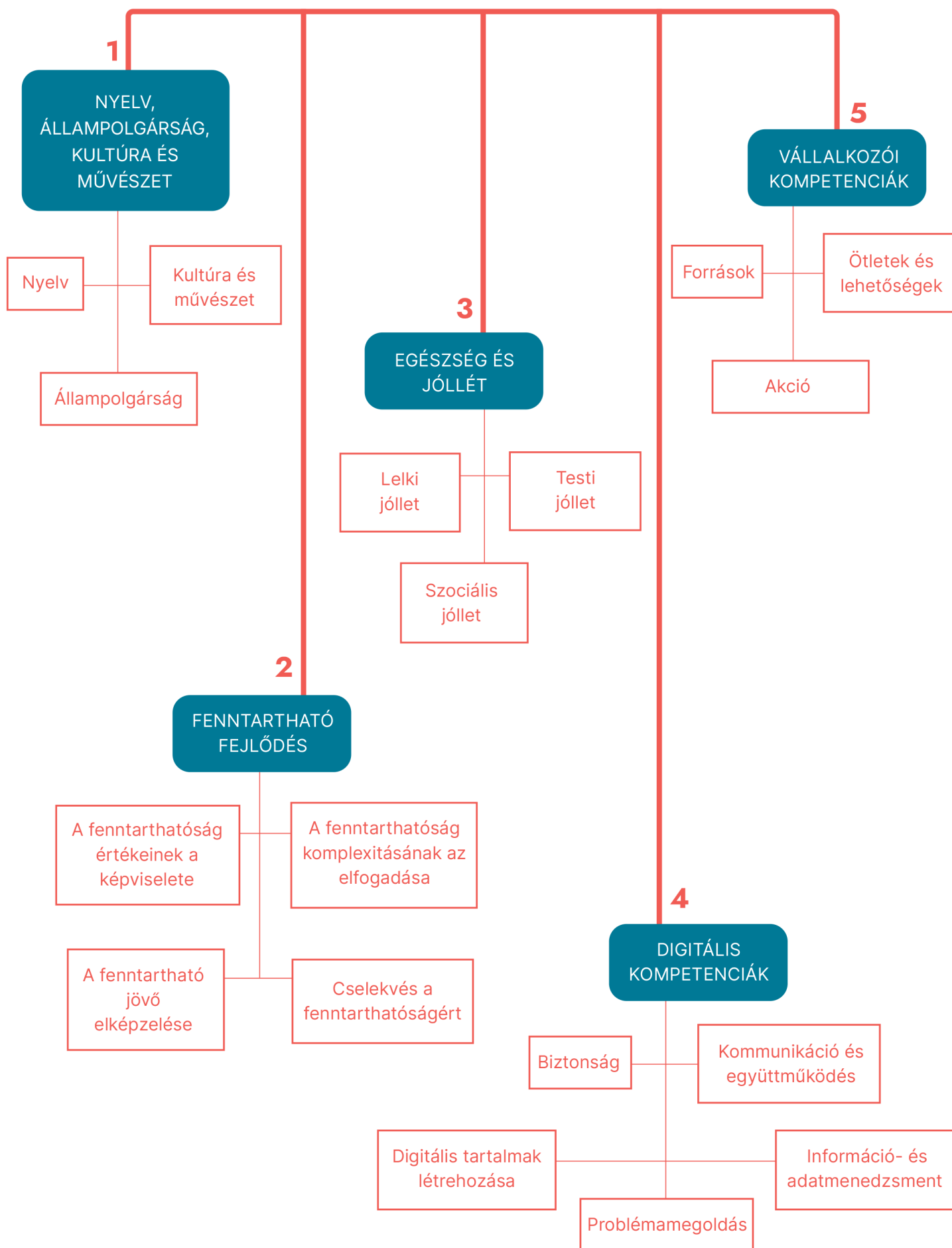
A HATÁRON TÚLI MAGYAR IRODALOM

László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (2025)(gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pisnjak, M., Rudaš, J.)

MELLÉKLETEK

A KÖZÖS CÉLOK TERÜLETEINEK KULCSCÉLJAI

1 /// NYELV, ÁLLAMPOLGÁRSÁG, KULTÚRA ÉS MŰVÉSZET

KÖZÖS CÉLOK ÉS A TANTERVEKBE VALÓ BEÉPÍTÉSÜK

C. KIADVÁNY NYOMÁN WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

1.1 NYELV

1.1.1 Szakszövegek	1.1.1.1 Fejlessze a különböző szövegtípusokban (dolgozat, poszter, összefoglaló, leírás, beszélgetés stb.) való kifejezőkészségét az egyes tantárgyaknál.
1.1.2 Szaknyelv	1.1.2.1 Legyen tisztában azzal, hogy az egyes tantárgy tartalmának az elsajátítása egyben a tantárgy szaknyelvi terminológiájának az elsajátítását is jelenti, azaz a nyelv tanulását a fogalmak és a logikai összefüggések szintjén. 1.1.2.2 Fejezze ki magát a tantárgy megfelelő terminológiájának a használatával, ügyelve a szaknyelvhasználat megfelelő szóbeli és írásbeli szintjére.
1.1.3 A nyelv mint rendszer univerzális leírása	1.1.3.1 Minden tantárgynál legyen tisztában a nyelvek közötti hasonlóságokkal és különbségekkel, ezt vegye figyelembe az idegen nyelvű anyagok, a fordítóprogramok, a nagy nyelvi modellek, az automatikusan lefordított weboldalak stb. használatakor is. 1.1.3.2 Fogja fel, hogy a különböző nyelveket hasonló módon írhatjuk le; ezért a tanítási nyelvi órákon szerzett ismereteket alkalmazza az idegennyelv-oktatásban, és fordítva: legyen képes összehasonlítani a tanult nyelveket, és azonosítani a köztük lévő hasonlóságokat és különbségeket.
1.1.4 Az olvasás fontosságának a tudatosítása	1.1.4.1 Minden tantárgynál rendszeresen olvasson, változatos olvasmányokat válasszon, azokat értse meg, alaposan elemezze, és kritikusan értékelje.
1.1.5 A nyelv és az erőszakmentes kommunikáció	1.1.5.1 A kommunikációs készségeit erőszakmentes kommunikációban fejlessze.

1.2 ÁLLAMPOLGÁRSÁG

1.2.1 Az emberi jogoknak és kötelességeknek az állampolgári etika alapvető értékeként és alapjaként való ismerete és elfogadása	1.2.1.1 Az emberi jogokat közös európai és alkotmányosan meghatározott értéként és etikai keretként ismerje fel, értse meg és fogadja el. 1.2.1.2 Fogja fel, hogy az emberi jogok egyetemesek és feltétel nélküliek, továbbá azt, hogy a szabadság és az egyenlőség értékeit érvényesítik. 1.2.1.3 Fogja fel és fogadja el, hogy a jogok létezésének feltétele, hogy tiszteletben tartsuk mások egyenlő jogainak az egyéni kötelezettségét. 1.2.1.4 Fogja fel és fogadja el, hogy mások egyenlő jogai tiszteletben tartásának a kötelessége önmagában véve kötelesség (nem csupán egyéni érdekből származó jog). 1.2.1.5 Az emberi jogokat és kötelességeket úgy értelmezze és fogadja el, mint az emberi méltóság, a méltányosság, az igazság, a törvényesség, a tulajdon, a megkülönböztetésmentesség és a tolerancia tiszteletben tartásának az értékein alapuló valamennyi állampolgár számára közös alapvető etikai (erkölcsi) normát.
1.2.2 Etikai reflexió	1.2.2.1 Ismerje fel, hogy vannak olyan erkölcsi kérdések, amelyekre nincsenek előre adott, mindenki által elfogadott válaszok. 1.2.2.2 Fejlessze az erkölcsi kérdések iránti érzékenységet, a másokkal való gondolkodás képességét azokról.
1.2.3 Együttműködés másokkal a közösségben és a közösségért	1.2.3.1 Működjön együtt másokkal a közös cél érdekében, tegyen és valósítson meg olyan javaslatokat, amelyek minőségi változást hoznak a közösségekben. 1.2.3.2 Saját tevékenykedése során tudatosítsa a demokratikus közösségről való gondoskodás fontosságát, valamint a közösséghez való tartozás jelentőségét saját és mások jóléte érdekében.
1.2.4 Aktív állampolgárság és politikai szerepvállalás	1.2.4.1 A politikának a kihívások közös kezelésében, jóllétünk biztosításában, a kompromisszumkeresésben és a konfliktuskezelésben betöltött pozitív jelentőségét felismerve, ismerje meg a demokratikus politikai szerepvállalás különböző formáit, és kapcsolódjon be az emberek életét befolyásoló politikai folyamatokba.
1.2.5 A kritikus gondolkodáshoz, az aktív állampolgársághoz szükséges tudás	1.2.5.1 Az egyes tantárgyaknál szerzett tudását alkalmazva váljék kritikus és aktív állampolgárrá.

1.3 KULTÚRA ÉS MŰVÉSZET

1.3.1 A kultúra és a művészet befogadása, megélése és értékelése	1.3.1.1 Ösztönösen vagy tudatosan (egyénileg és csoportosan) teremtsen kapcsolatot a kultúrával, a művészettel, a művészi élménnyel és az alkotás folyamatával, felismerve ennél saját megélését, beleélve magát mások tapasztalataiba.
1.3.2 Ismerkedés a kultúrával és a művészettel	1.3.2.1 Ismerkedjen a kultúrával és a művészettel, a művészeti műfajokkal és kifejezőeszközökkel történelmi és kulturális kontextusban.
1.3.3 Önkifejezés a művészetben és a művészetet keresztül	1.3.3.1 Legyen érdeklődő, kutassa az anyagokat és a művészi nyelveket, fejezze ki magát azok segítségével, fejlessze képzelőerejét, mélyítse el és bővítsen ismereteit, nem művészeti területeken is.
1.3.4 Az alkotói folyamat, valamint a kulturális és művészeti eredmények élvezete	1.3.4.1 Lelje örömet az alkotási folyamatban, tudjon örülni saját és mások eredményeinek. 1.3.4.2 Biztonságos, nyitott és támogató tanulási környezetben szabadon fejezze ki kívánságait, valósítsa meg kreatív ötleteit.
1.3.5 Megélem a kultúrát és a művészetet	1.3.5.1 Ápolja értéként a kultúrát és a művészeteket, mind az otthoni, mind az iskolai környezetben, járuljon hozzá az iskola kulturális központként való fejlődéséhez, a kulturális és társadalmi környezetbe való integrációjához.

2 /// FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

KÖZÖS CÉLOK ÉS A TANTERVEKBE VALÓ BEÉPÍTÉSÜK

C. KIADVÁNY NYOMÁN WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 A FENNTARTHATÓSÁG ÉRTÉKEINEK A KÉPVISELETE

2.1.1 A fenntarthatóság értékelése	2.1.1.1 Kritikusan értékelje saját és a társadalom értékeinek a fenntarthatósághoz való viszonyát, jelenlegi képességeire és társadalmi helyzetére való tekintettel.
2.1.2 A méltányosság támogatása	2.1.2.1 Tevékenykedése során tartsa tiszteltben a méltányosságot, az egyenlőség és az együttérzés etikai elveit.
2.1.3 A természet népszerűsítése	2.1.3.1 A természeti rendszerekhez való felelős hozzáállását alapozza azok összetettségének, valamint a természeti és társadalmi rendszerek kapcsolatainak a megértésére.

2.2 A FENNTARTHATÓSÁG KOMPLEXITÁSÁNAK AZ ELFOGADÁSA

2.2.1 Rendszerszintű gondolkodás	2.2.1.1 A kiválasztott problémát holisztikusan közelítse meg, figyelembe véve a környezeti, gazdasági és társadalmi szempontok összefüggéseit. 2.2.1.2 Ítéltse meg az egyén és a társadalmi csoportok társadalombeli működésének, valamint a társadalom helyi, regionális, nemzeti és globális szintű működésének a rövid és hosszú távú hatásait.
2.2.2 Kritikai gondolkodás	2.2.2.1 A természeti környezet, az élőlények, valamint a társadalom szempontjából kritikusan ítélje meg a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos információkat, nézeteket és igényeket, figyelembe véve a személyes, társadalmi és kulturális háttér eredményezte különböző nézőpontokat.
2.2.3 A probléma megfogalmazása	2.2.3.1 A probléma megfogalmazásakor vegye figyelembe a probléma jellemzőit (egyértelműség, meghatározottság szempontjából) és a megoldás jellemzőit (meghatározottság, rendszerszintűség szempontjából), valamint a résztvevők bevonását.

2.3 A FENNTARTHATÓ JÖVŐ ELKÉPZELÉSE

2.3.1 Műveltség a jövőért	2.3.1.1 Ismeretei, a tudományos megállapítások és a fenntarthatósági értékek alapján értse meg és értékelje a lehetséges, valószínűsíthető és elvárt fenntartható jövőképeket (forgatókönyveket). 2.3.1.2 Értékelje az elvárt fenntartható jövő eléréséhez szükséges intézkedéseket.
2.3.2 Rugalmasság	2.3.2.1 A fenntartható jövőre törekedve vállaljon kockázatokat, a bizonytalanságok ellenére is tudjon alkalmazkodni, cselekvései során hozzon fenntartható döntéseket.
2.3.3 Kutatói szemléletmód	2.3.3.1 Komplex fenntarthatósági problémák tervezése és megoldása során alkalmazza és integrálja a különböző tudományágak ismereteit és módszereit, javasoljon kreatív és innovatív ötleteket és megoldásokat.

2.4 CSELEKVÉS A FENNTARTHATÓSÁGÉRT

2.4.1 Politikai kötelezettségvállalás	2.4.1.1 A demokratikus elveket figyelembe véve kritikusan értékelje a politikákat a fenntarthatóság szempontjából, és vegyen részt a fenntartható politikák és gyakorlatok kialakításában helyi, regionális, nemzeti és globális szinten.
2.4.2 Kollektív intézkedés	2.4.2.1 A fenntarthatóság érdekében tett erőfeszítései és intézkedései során vegye figyelembe a demokratikus elveket, aktívan és elkötelezetten (konstruktívan) működjön együtt másokkal.
2.2.3 Egyéni kezdeményezés	2.4.3.1 Legyen tisztában saját lehetőségeivel és felelősségével a fenntartható cselekvés és fellépés terén, egyéni, kollektív és politikai szinten.

3.1 LELKI JÓLLÉT

3.1.1 Öntudatosság	3.1.1.1 Érzékelje és ismerje fel saját megéléseit (érzések, érzelmek, gondolatok, értékek, szükségletek, vágyak) és saját viselkedését. 3.1.1.2 Tapasztalatai révén értse meg saját megélése szempontjainak (érzések, érzelmek, gondolatok, értékek, szükségletek, vágyak) az összefüggéseit különleges helyzetekben (pl. amikor sikert vagy kudarcot él át a tanulásban és a szociális kapcsolatokban).
3.1.2 Önirányítás	3.1.2.1 Legyen képes irányítani/kezelti saját észlelését és viselkedését (pl. stresszes tanulási és szociális helyzetekben). 3.1.2.2 Fejlessze az önbizalmát és az önbecsülését. 3.1.2.3 Hatékonyan kezelje a bizonytalanságot és a komplexitást. 3.1.2.4 Hatékonyan kezelje és szervezze meg a tanulási időt és a szabadidőt.
3.1.3 Célok kitűzése	3.1.3.1 Azonosítsa saját érdeklődési körét, tulajdonságait, erősségeit és gyengéit, ennek megfelelően tervezze meg rövid és hosszú távú (szellemi, fizikai, szociális és tanulási) céljait. 3.1.3.2 Kövesse nyomon a tervezett célok elérését és változását. 3.1.3.3 Fejlessze az elkötelezettségnek és a kitartásnak, valamint a jutalmazás késleltetésének a képességét.
3.1.4 Rugalmas gondolkodásmód	3.1.4.1 Fejlessze személyes rugalmasságát, a fejlesztő gondolkodásmódot, a kíváncsiságot, az optimizmust és a kreativitást. 3.1.4.2 Hatékonyan kezelje a proaktív gondolkodásmódot igénylő problémaszituációkat.
3.1.5 Felelősség és autonómia	3.1.5.1 Erősítse a felelősségtudatát és az autonómiát, óvja meg a személyes integritását.

3.2 TESTI JÓLLÉT

3.2.1 Mozgás és ülés	3.2.1.1 Fogja fel a napi testmozgás fontosságát az egészség és a jó közérzet szolgálatában. 3.2.1.2 Erősítse a mozgás iránti pozitív hozzáállását. 3.2.1.3 Végezzen különböző mozgástevékenységeket, stresszoldóként is a megterhelő mindennapokban. 3.2.1.4 Ismerje a hosszan tartó ülés káros hatásait, alakítson ki szokásokat az ülés megszakítására és csökkentésére.
3.2.2 Étrend és táplálkozás	3.2.2.1 Értse meg a kiegyensúlyozott étrend fontosságát. 3.2.2.2 Egészséges táplálkozási szokásokat alakítson ki. 3.2.2.3 Pozitív hozzáállást alakítson ki az élelmiszerek és az étkezés iránt.
3.2.3 Kikapcsolódás és pihenés	3.2.3.1 Fogja fel a szellemi vagy fizikai megterhelést követő pihenés és kikapcsolódás fontosságát. 3.2.3.2 Sajátítson el különböző relaxációs technikákat, és használja azokat, amelyek a legjobban működnek az esetében. 3.2.3.3 Fogja fel a megfelelő alvási szokások fontosságát a hatékony fizikai és szellemi működés, valamint viselkedés szempontjából.
3.2.4 Biztonság	3.2.4.1 Ismerjen meg különböző, az egészségmegőrzést szolgáló védőintézkedéseket. 3.2.4.2 Biztonságosan és felelősségteljesen járjon el, ügyelve saját és mások egészségének a megőrzésére.
3.2.5 A függőség különböző formáinak a megelőzése	3.2.5.1 Szerezzen ismereteket a függőség formáiról és fokozatairól, valamint arról, hogyan lehet azokat az egészséges életmód segítségével elkerülni vagy megelőzni.

3.3 SZOCIÁLIS JÓLLÉT

3.3.1 Társadalmi és sokszínűség tudatosság	3.3.1.1 Tudatosítsa saját észlelését és viselkedését a másokkal való kapcsolatokban. 3.3.1.2 Ismerje és ismerje fel a sokféleséget mind a közvetlen (osztály, társak, család), mind a tágabb (iskola, helyi közösség, társadalom) környezetében.
3.3.2 Kommunikációs készségek	3.3.2.1 Fejlessze az aktív hallgatást, az asszertív kommunikációt, a mások iránti érdeklődést és a másokkal való törődés kifejezésének a képességét.
3.3.3 Együttműködés és konfliktusmegoldás	3.3.3.1 Erősítse az együttműködési képességét, valamint a tiszteletteljes és asszertív kommunikáción, az egyenlőségen alapuló minőségi kapcsolatok kialakításának és fenntartásának képességét az osztályban, a családban, az iskolában és a tágabb közösségben. 3.3.3.2 Konstruktívan vegyen részt különböző típusú kapcsolatokban különböző területeken.
3.3.4 Empátia	3.3.4.1 Erősítse a másik nézőpontja megértésének és magáévá tételének a képességét. 3.3.4.2 Ismerje fel az ön maga és a másik észlelése közötti határokat. 3.3.4.3 Irányítsa a kapcsolatokban saját viselkedését, egyszerre több nézőpontot figyelembe véve.
3.3.5 Proszociális magatartás	3.3.5.1 Erősítse a másoknak nyújtandó segítség szükségességének a felismerését és tudatosítását. 3.3.5.2 Ismerje fel saját segítség iránti igényét és a segítségkeresési stratégiákat. 3.3.5.3 Erősítse a társadalmi felelősségvállalást.

4 /// DIGITÁLIS KOMPETENCIÁK

KÖZÖS CÉLOK ÉS A TANTERVEKBE VALÓ BEÉPÍTÉSÜK

C. KIADVÁNY NYOMÁN WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMÁCIÓ- ÉS ADATMENEDZSMENT

4.1.1 Adatok, információk és digitális tartalmak keresése és szűrése	4.1.1.1 Fejezze ki információs igényét; adatokat, információkat és digitális tartalmakat keressen digitális környezetben, fejlessze személyes keresési stratégiáit.
4.1.2 Adatok, információk és digitális tartalmak értékelése	4.1.2.1 Elemesse, hasonlítsa össze és kritikusán értékelje az adatok, információk és digitális tartalmak hitelességét, megbízhatóságát.
4.1.3 Adatok, információk és digitális tartalmak kezelése	4.1.3.1 Legyen képes adatokat és információkat gyűjteni, feldolgozni, bemutatni és tárolni (merevlemezen, felhőben, pendrive-on stb.), majd azokat később előhívni.

4.2 KOMMUNIKÁCIÓ ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS

4.2.1 Interakció digitális technológiák használatával	4.2.1.1 Tudjon többféle digitális technológia használatával másokkal kommunikálni, értse a megfelelő kommunikációs eszközöket az adott helyzetben.
4.2.2 Megosztás digitális technológiák segítségével	4.2.2.1 Megfelelő digitális technológiák segítségével tudjon másokkal adatokat, információkat és digitális tartalmakat megosztani. Közvetítő szerepben működjön, és ismerje a hivatkozási és forrásmegjelölési gyakorlatokat.
4.2.3 Állampolgári részvétel digitális technológiák segítségével	4.2.3.1 Legyen képes megkeresni és használni digitális szolgáltatásokat a társadalomban való részvételhez. Keressen olyan csoportokat, amelyek az ő érdekeit képviselik, és amelyek segítségével tevékenyen változtatási javaslatokat tehet.
4.2.4 Együttműködés digitális technológiák segítségével	4.2.4.1 Legyen képes kiválasztani a közös tartalomkészítéshez szükséges digitális eszközöket, és törekedjen a tagok közti együttműködésre.
4.2.5 Netikett	4.2.5.1 A digitális technológiák és hálózatok használata során igyekezzék az adott csoportban érvényes viselkedési normáknak megfelelni.
4.2.6 A digitális személyazonosság kezelése	4.2.6.1 Hozzon létre egy vagy több digitális személyazonosságot, azokat tudja kezelni, védje meg saját jóhírért, felelősségteljesen bánjon az interneten és különböző digitális környezetekben a digitális eszközök és szolgáltatások alkalmazásával létrejött adatokkal.

4.3 DIGITÁLIS TARTALMAK LÉTREHOZÁSA

4.3.1 Digitális tartalmak fejlesztése	4.3.1.1 Különböző formátumokban digitális tartalmakat állítson elő és szerkesszen.
4.3.2 Digitális tartalmak szerkesztése	4.3.2.1 A digitális tartalmakat gazdagítsa képek, zene, videofelvételek, vizuális effektusok stb. hozzáadásával.
4.3.3 Szerzői jog és engedélyek	4.3.3.1 Ismerje a szerzői jogokat és a licenceket. Tartsa tiszteltben a szerző jogokat, és azokra megfelelően hivatkozzon.
4.3.4 Programozás	4.3.4.1 Legyen képes utasítást írt egy számítógépes rendszernek egyszerű probléma megoldásához végrehajtásához. Tudja kijavítani a program egyszerűbb hibáit.

4.4 BIZTONSÁG

4.4.1 Eszközök védelme	4.4.1.1 Eszközeit és digitális tartalmait óvja megfelelő (erős) jelszóval, szoftverrel és biztonságos kezeléssel, ne hagyja őket felügyelet nélkül nyilvános helyen stb.
4.4.2 A személyes adatok és a magánélet védelme	4.4.2.1 A digitális környezetben óvja meg személyes és más adatait, azonosítsa a megbízható digitális szolgáltatásokat.
4.4.3 Az egészség és a jóllét védelme	4.4.3.1 Megfelelő mértékben alkalmazza a digitális technológiát, ügyelve a fizikai és lelki jóllétre, kerülve a digitális médiumok káros hatását.
4.4.4 Környezetvédelem	4.4.4.1 Legyen tisztában a digitális technológiák és használatuk környezeti hatásaival.

4.5 PROBLÉMA MEGOLDÁS

4.5.1 Technikai problémák megoldása	4.5.1.1 Azonosítsa és oldja meg a digitális eszközök működtetése és a digitális környezetek használata közben felmerülő egyszerű technikai problémákat.
4.5.2 Igények és technológiai válaszok megfogalmazása	4.5.2.1 Azonosítsa és mérje fel az igényeit, azokhoz igazodva válasszon és használjon digitális eszközöket.
4.5.3 Digitális technológiák kreatív alkalmazása	4.5.3.1 A digitális technológia segítségével hozzon létre megoldásokat és újításokat a folyamatokban és a termékekben.
4.5.4 A digitális kompetencia terén jelentkező hiányosságok felismerése	4.5.4.1 Ismerje fel a digitális kompetenciájában meglévő hiányosságokat, azokat szükség szerint jobbita és fejlessze, ezzel másokat is támogatva.

5.1 ÖTLETEK ÉS LEHETŐSÉGEK

5.1.1 Lehetőségek felfedezése	5.1.1.1 Autentikus problémákban fedezze fel a lehetőségét annak, hogy saját maga és mások számára értéket teremtsen.
5.1.2 Kreativitás és innováció	5.1.2.1 A kihívások megoldása során alkalmazza kreatív módon a tudását és tapasztalatait a jobb megoldások létrehozásában. 5.1.2.2 Vegye számba a probléma lehetséges megoldásait (ötleteit) törekedve arra, hogy értéket teremtsen mások számára.
5.1.3 Jövőkép	5.1.3.1 Alkosson jövőképét, amely tartalmazza a válaszokat arra a kérdésre, mit akar tenni a jövőben, milyenné szeretne válni, és milyen közösség kialakításához szeretne hozzájárulni.
5.1.4 Ötletek értékelése	5.1.4.1 Értékelje a megoldásokat úgy, hogy vegye figyelembe a mások jóllétét biztosító elvek szempontjait, és válassza ki a megfelelő megoldást.
5.1.5 Etikus és fenntartható gondolkodás	5.1.5.1 Ismerje fel és értékelje a döntéseinek és a cselekedeteinek a közösségre és a környezetre kiváltott hatását.

5.2 FORRÁSOK

5.2.1 Öntudat és énhatékonyság	5.2.1.1 Azonosítsa saját kívánságait, erősségeit és hiányosságait, higgyen abban, hogy pozitívan tudja befolyásolni az embereket és a helyzeteket.
5.2.2 Motiváció és kitartás	5.2.2.1 Legyen pozitív beállítottságú, magabiztos, és a kihívás megoldására összpontosítson. 5.2.2.2 Legyen kitartó az összetettebb feladatok megoldásában is.
5.2.3 Források mozgósítása	5.2.3.1 Tegyen szert az ötletektől a cselekvésig való eljutáshoz szükséges (anyagi, nem anyagi és digitális) információkra és eszközökre, azokat felelősségteljesen és hatékonyan kezelje, betartva a hatékony idő- és pénzügyforrás-használat elvét.
5.2.4 Más személyek mozgósítása	5.2.4.1 Bátorítson és motiváljon másokat a közös feladatok megoldására. 5.2.4.2 Keressen megfelelő segítséget más személytől (pl. társtól, tanártól, szakembertől stb.) vagy szakmai közösségtől. 5.2.4.3 Fejlessze az eredmények eléréséhez szükséges hatékony kommunikációs, tárgyalási, vezetői készségeket.
5.2.5 Pénzügyi műveltség	5.2.5.1 Különböző élethelyzetekben azonosítson és oldjon meg pénzügyi kihívásokat (pénzügyi eszközök forrásai, pénzkezelés, kapcsolattartás, ügyintézés pl. bankban, biztosítótársasággal és más pénzügyi intézményben, a szükséges pénzforrásokkal, kockázatokkal, valamint a hitelfelvétellel és befektetéssel, megtakarítással kapcsolatos döntések felmérése). 5.2.5.2 Felelős pénzügyi döntéseket hozzon a (személyes és közösségi) jóllét elérése érdekében. 5.2.5.3 Tegyen szert a minőségi mindennapi és szakmai élethez szükséges pénzügyi ismeretekre.

5.3 AKCIÓ

5.3.1 Kezdeményezőkézség	5.3.1.1 Vegyen részt és ösztönözzön a kihívások megoldásában, vállalva az egyéni és csoportos felelősséget.
5.3.2 Tervezés és irányítás	5.3.2.1 A problémamegoldás során tűzzön ki rövid, közép- és hosszú távú célokat, határozza meg a prioritásokat, és készítsen tervet. 5.3.2.2 Alkalmazkodjon az előre nem látható változásokhoz.
5.3.3 A bizonytalanság, kétértelműség és kockázat kezelése	5.3.3.1 Az előre nem látható helyzetekre pozitív hozzáállással és a sikeres megoldásra törekedve reagáljon. 5.3.3.2 A bizonytalanság, a kétértelműség és a kockázat csökkentése érdekében a döntéshozatal során hasonlítsa össze és elemezze a különböző információkat.
5.3.4 Másokkal való együttműködés	5.3.4.1 Működjön együtt különböző egyénnel vagy csoportokkal. 5.3.4.2 Az esetleges vitás kérdéseket konstruktív módon oldja meg, szükség esetén kössön kompromisszumot.
5.3.5 Tapasztalati tanulás	5.3.5.1 A kihívások leküzdésével szerezzen új tapasztalatokat, és azokat vegye figyelembe a további döntések meghozatalakor. 5.3.5.2 Ítéld meg a kitűzött célok megvalósításának az eredményességét, felismerve ebben a további tanulás lehetőségét. 5.3.5.3 Ismerje fel a megszerzett tudás új helyzetekben való aktív alkalmazásának a lehetőségét. 5.3.5.4 A visszajelzéseket alkalmazza a vállalkozói kompetenciája további fejlesztésében.